

Joke
redt het wel!

JOKE REDT HET WEL!

... zwaide ze nog een keertje naar moeder en Aart. (Zie blz. 8)

JOKE REDT HET WEL!

DOOR

JENNY SLEGERS-KWAKKEL

GEÏLLUSTREERD DOOR NEL WIEBENGA

W. D. MEINEMA N.V. - DELFT

Vrolijke klokketonen klonken in de vroege ochtend over de oude stad. De klanken buitelden naar buiten als jolige kinderen, die onverwacht een dag vrijaf van school hebben. Ze sprongen over de daken van de huizen en gleden langs de muren naar beneden.

Sommige tonen wipten een open raam binnen en bleven daar rondhangen, zodat de mensen die binnen waren, het wijsje herkenden en het meezongen.

Andere tonen sprongen door de straten. Een slagersjongen op een fiets begon het deuntje vals te fluiten, zodat een hond die er vlak bij liep, als een wilde begon te janken.

Weer andere tonen sprongen de stadspoort uit naar de rivier, waar schepen aan de kant lagen gemeerd. Een schippersjongen hoorde de klanken, zette zijn handen als een toeter aan de mond en galmde: „Hij heeft gewonnen de zilvervloooooot!”

De klanken van de laatste regel stierven langzaam weg.

Zwaar klonken negen slagen van de grote torenklok.

Ergens in een straat werd een deur geopend en met een klap weer dichtgegooid.

Lichte voetjes huppelden drie tredjes naar beneden. Even later stond een meisje van ongeveer elf jaar op de stoep. Ze draaide zich om en keek met haar grote, grijze ogen naar een van de hoge ramen van het huis, waar ze juist was uitgekomen.

Achter het raam stond moeder met Aartje op haar arm.

Een lach verscheen op het smalle snoetje van het meisje. Ze zwaaide en riep: „Dag mam! Dag Aartje!”

De twee achter het raam zwaaiden terug. Het meisje zag, dat het kleine broertje op moeders arm heen en weer danste.

Toen draaide zij zich vlug om. Ze hoorde haar naam roepen.

„Joke, Joke, schiet es op! We zijn al zo laat!”

Vlug stak Joke de straat over, na eerst naar links en toen naar rechts

gekeken te hebben. Aan de overkant gekomen, zwaaide ze nog een keertje naar moeder en Aart. Daarna stak ze haar arm door die van haar vriendinnetje en zei: „Hallo Gerrie, maak niet zo'n drukte! We mogen vandaag toch een half uur later komen, omdat het de eerste schooldag is? Nou en het is net negen uur!”

„Ja maar, de eerste dag in een nieuwe klas wil ik niet te laat komen, hoor!” zei Gerrie een beetje angstig.

„Hoe zou de nieuwe juf zijn? Zou ze aardig of . . . streng zijn?” vroeg Joke zich af.

De zomervakantie was afgelopen en er begon een nieuw schooljaar. Joke en Gerrie waren overgegaan naar de vijfde klas. Daar zouden ze – en ze hadden er gek van opgekeken – weer een juffrouw krijgen! De onderwijzer van de vijfde klas was al een hele tijd ziek en daarom kwam er als tijdelijke kracht een juf.

„k Ben benieuwd hoe ze is!” raadde Gerrie van Beek Jokes gedachten.

„Als het maar geen draak is!” zuchtte Joke. „Ik ben ten minste blij, dat het maar voor tijdelijk is!”

„En als we niet bij elkaar mogen zitten, ga ik naar Flippie!” zei Gerrie dreigend.

Mevrouw de Vries keek het tweetal na, tot ze om de hoek verdwenen waren. Daarna bracht ze Aartje naar de serre, waar hij al spoedig in zijn speelgoed verdiept was en ging zelf naar de keuken om met Alie, het dienstmeisje, het werk voor die dag te bespreken.

Het was een vrij ouderwets huis waar Joke woonde. De heer de Vries had dit huis van zijn ouders geërfd en hij was er direct na zijn trouwen in gaan wonen. Joke en Aartje waren hier allebei geboren. Ze hielden allemaal van dit huis met zijn grote, hoge kamers, de ruime, lichte serre, die uitkeek op een prachtige tuin, de grote keuken, waar Alie al sinds vaders trouwdag de scepter zwaaide en de kinderen op allerlei lekkers en griezilverhalen onthaalde.

Onder de keuken was een diepe, donkere kelder, met maar één klein raampje. Daar werden 's winters de aardappelen in opgeslagen en er stonden rijen weckflessen op lange planken. In een hoek was een

„lattenkast” zoals Joke hem noemde. Daar bewaarde vader flessen wijn in voor de visite en als er feest was.

Joke vond het een beetje griezelig in de kelder. Soms moest ze er wel eens wat voor Alie uithalen. Met kloppend hart liep ze dan heel langzaam de steile trap af, pakte als ze beneden was, vliegensvlug wat ze moest hebben en holde, zo hard ze kon, naar boven, naar de lichte keuken.

Ze zei echter nooit, dat ze bang was. Dat wilde ze voor geen goud weten.

Er was ook een grote zolder. Om daar te komen moest je eerst een brede trap op die naar de slaapkamers, de badkamer en de werkkamer van vader voerde. Daarna moest je door een deur een smalle trap op en dan pas kwam je op de zolder.

Aan de ene kant van de trap lag de slaapkamer van Alie. Aan de andere kant stond allerlei rommel. Kisten met oude kleren, kisten vol papieren, een ouderwets schoolbord, een paar oude stoelen, enz. Hier speelde Joke vaak met Gerrie als het buiten regende of als het te koud was. Joke vond de zolder het fijnste plekje van het huis.

Maar 't allerfijnste was, als ze samen met Gait, de oude tuinman, in de tuin mocht werken. Diep in haar hart koesterde Joke een wens. Later . . . als ze groot was, wilde ze tuinarchitecte worden. Maar ze wist niet of deze wens wel in vervulling zou gaan. Want vader had een zaak, een grote zaadhandel. Hij deed ook zaken met het buitenland. En vader rekende erop, dat Joke later bij hem op kantoor zou komen. Hij zei vaak lachend: „Je moet maar gauw groot worden, Joke! Ik kan je hulp best gebruiken!”

Ze trok dan wel een lelijk gezicht, maar daar lette vader niet op. Brr, altijd binnen vier muren zitten, terwijl ze zo van buitenzijn hield! Maar ze durfde niets van haar hartewens te zeggen en vooral niet, nu vader de laatste tijd niet goed in orde was.

„Overspannen,” zei de dokter.

„Te weinig personeel,” zei vader. Ze bedoelden natuurlijk allebei hetzelfde.

En daarom verborg Joke haar hartewens heel diep. Ze sprak er met niemand over en probeerde er niet teveel aan te denken. Maar met des te meer ijver werkte ze als 't even kon in de tuin.

Als ze dan zo bezig was, gleed moeders blik wel eens peinzend over het gebogen figuurtje van haar dochtertje en ze dacht: „Een geboren tuinman is ze. Dat heeft ze van mijn moeder. Die is ook zo gek op alles wat plant en bloem is!”

En dan zuchtte moeder even. Kinderen van zakenmensen kunnen vaak niet kiezen. Zo gauw het kan moeten ze in de zaak helpen en dat zal voor Joke niet meevallen! Maar al gauw brak een glimlach door op moeders gezicht. Kom, wat piekerde ze nu al? Joke was elf en ze zou pas als ze vijftien was van school kunnen. Waarom zou ze zich bezorgd maken? De bloemen en de dieren maken zich ook geen zorgen en ze worden iedere keer weer met pracht bekleed door hun Maker! En zou God dan niet weten, wat zij nodig hadden?

Het viel op school erg mee!

Toen ze wat onwennig en dwaas giechelend de klas binnenstapten, stond er een al wat oudere dame bij de lessenaar.

„Ze lijkt op tante Toos,” schoot het door Joke heen. „Alleen is deze juf wat ouder!”

De nieuwe juf knikte hen vriendelijk toe en zei: „Gaan jullie maar net zo zitten, als in de vorige klas!”

„’t Valt weer mee,” mompelde Gerrie, naast Joke op de vierde bank bij ’t raam neervallend.

„Gelukkig wel,” zuchtte deze. „Ik vind het naast een ander kind niks leuk!”

Nieuwsgierig keek ze de klas rond. Ze ontdekte prachtige platen aan de muur. Een stuk of drie met bijbelse voorstellingen en een grote landkaart. Op één plaat werd Jozef door zijn broers verkocht. Zulke gemenerds, om zo maar je broertje te verkopen. Zij zou Aartje voor geen geld willen missen.

De lessen begonnen met zingen en gebed. Juf dankte de Here voor de lange vakantie en dat ze allen weer gezond bij elkaar mochten zijn. En dan bad juf ook voor de zieke onderwijzer. Ze vroeg of de Here hem weer spoedig beter wilde maken, zodat hij zijn taak op school kon hervatten.

Na de bijbelvertelling werden alle namen van de jongens en meisjes

opgelezen en moesten ze om de beurt opstaan, zodat juf zou weten, wie ze voor zich had.

„Ik zal me nog wel eens vergissen,” lachte ze. „Maar dan moeten jullie me helpen, hoor!”

Na het oplezen van de naamlijst werden er nieuwe boeken en schriften uitgedeeld en werd met rekenen begonnen.

„Gemakkelijk!” zei Joke tegen Gerrie. „Haast net als in de vierde!” Ze boog zich over haar schrift en begon te werken. 't Nieuwe was er al af, ze waren weer op school. 't Leek net of er geen vakantie was geweest.

Toen ze bijna klaar was, boog Joke zich naar Gerrie toe. „Zullen we een grapje uithalen?” vroeg ze met glinsterende ogen.

„Wat dan?” vroeg Gerrie belangstellend.

„Juf kent ons niet goed. Jij heet Joke de Vries en ik Gerrie van Beek. Ja? Zullen we . . .?”

„Goed!” Pretlichtjes dansten in Gerries ogen.

De gelegenheid deed zich gauw voor. 't Kwam misschien ook wel door het praten van de meisjes, dat juf plotseling zei: „Joke de Vries, maak jij het bord even schoon. Ik zie dat je al klaar bent!”

Joke porde Gerrie en deze stapte met ingehouden lach naar het bord. Een meisje achter Joke begon te lachen. Ze keerde zich om en legde waarschuwend haar vinger op de mond.

„Ssstt! Een mop!” fluisterde ze.

Een lichte deining ging door de klas.

Juf merkte wel iets, maar ze wist niet precies wat er aan de hand was. Toen het bord schoon was, liet ze Gerrie naar haar plaats teruggaan.

„In 't vervolg niet meer praten, Joke!” vermaande ze.

„Nee juf!” Gerrie kon dit er ternauwernood uitbrengen.

Joke bukte zich, zogenaamd om haar schoen dicht te maken, maar in werkelijkheid kneep ze onder de bank haar vriendin in het been.

„Au!” klonk het luid door de klas.

Met een vuurrood hoofd kwam Joke weer boven.

Juf, die niet anders dacht of Joke had die gil gegeven, zei streng:

„Laat me je werk eens zien, Gerrie van Beek!”

Nu stapte Joke de bank uit en gaf juf haar schrift.

De klas kon zich niet meer goedhouden en schaterde het uit.

Verbaasd vroeg juf: „Wat is er aan de hand? Doe ik iets verkeerd?”
Toen vertelde Joke van de verwisseling.
Juf lachte er tot ieders verbazing hartelijk om. „Zoiets heb ik vroeger ook eens uitgehaald en nu loop ik er zelf in!” zei ze.
Op slag won ze aller harten en wel het meest die van Joke en Gerrie.

Om twaalf uur kwam Joke uit school.

Moeder stond met Aartje op de uitkijk. „Hoe was het vanmorgen op school?” vroeg ze belangstellend.

„O, best hoor! De juf valt heel erg mee!” was het antwoord.

Lachend zei moeder: „Dat is fijn voor jullie. Ik hoop, dat juf het zelfde van de kinderen denkt!”

„O, dat zal wel!” deed Joke luchtig. „Wij zijn altijd zoet!”

„Hmm, hmm! Vertel eens, wat heb je uitgehaald?”

Er zat niets anders op, moeders zagen altijd alles!

„Jullie hebben juf op de proef willen stellen en ze heeft die proef glansrijk doorstaan!” lachte moeder.

„Niemand moet het wagen haar te plagen,” kwam Joke strijdlustig.

„’k Ga nog even in de tuin!” liet ze er dadelijk op volgen.

„Goed kind, ik zal wel roepen, als we gaan eten. Neem Aartje mee, dan kan ik Alie even helpen!”

„Aartje Jokie mee!” zei de kleine man en hij holde voor Joke uit naar de tuin.

Glimlachend keek moeder hen na.

2 Een koperpoetsneus en een zwart jongetje

Het weer liet al gauw niet meer toe, dat Joke in de tuin werkte. De school was nog maar enkele weken aan de gang toen de herfst zijn intrede deed.

Op een woensdagmorgen viel de regen met bakken uit de lucht en het bleef de hele dag gieten.

Bruine bladeren vielen van de bomen in de natte straten. De wind

speelde er mee, joeg ze soms huizenhoog op, liet ze dan weer los, zodat ze naar beneden dwarrelden.

Natte, verregende mussen zaten op een rijtje in de dakgoot. De mensen maakten de kachel aan om de kou te verdrijven. Uit de schoorstenen kringelde rook. Die werd echter door de wind neergeslagen, zodat hij in de straten bleef hangen.

„'t Is ongezond weer,” zeiden de dokters, voor ze uitreden. „Er zullen wel veel zieke mensen komen.”

Joke kwam om twaalf uur kletsnat thuis. Zelfs haar hemdje was doorweekt.

„Net een katje, dat in het water gelegen heeft,” plaagde Alie.

Moeder nam haar mee naar boven en roste haar flink af, tot ze roodgloeiend was.

„Je bent al een beetje verkouden. Ik zou je niet graag ziek thuis hebben,” zei ze, toen Joke protesteerde dat ze het zelf wel kon.

Nadat ze droge kleren aan had, ging ze een poosje bij de kachel zitten, die moeder extra had opgestookt.

Met een behaaglijk gevoel dronk ze even later haar warme melk op. Hè, wat gezellig was het ineens! Doezelig keek ze de kamer rond. Door de serredeuren kon ze in de tuin kijken. Het regenwater lekte op de paden en in het gras.

„De bomen huilen!” dacht Joke ineens. „O, wat huilen ze. Dat komt zeker omdat ze hun blaadjes moeten missen!” Ze ging dicht bij de ramen staan. „Stil maar, huil alsjeblieft niet zo! Er zitten toch al weer kleine knopjes aan je takken? Straks, als het voorjaar wordt, komen al die knopjes uit en worden mooie blaadjes. Dan ben je nog veel mooier, dan je nu bent!” fluisterde ze.

Maar de bomen schudden hun hoofd, zodat het water nog harder naar beneden droop.

Plotseling hoorde Joke vaders stem achter zich. Ze draaide zich haastig om, gaf hem een kus en vroeg belangstellend: „Bent u ook zo nat geworden, paps?”

„Nee kind! Ik kon met de wagen komen. De reiziger is juist vanmorgen teruggekeerd!”

„Dat is dan maar gelukkig. Anders zou moeder u ook droog rossen en dat gaat niet zo zacht!”

Vader grinnikte. „Heeft moeder jou te pakken gehad?”

Joke hoorde het niet meer. Ze holde naar de voorkamer en drukte haar neus tegen de ruiten. Ja, daar stond het rode bestelwagentje. Het glom van de regen.

Aartje liep z'n zusje achterna. Hij klom naast Joke op een stoel en zei: „Toe-toe, hè Jokie?”

„Ja Aartje, toe-toe! Daar gaat papa straks mee naar de zaak en als het mooi weer wordt, mogen wij eens meerijden, hè paps?” Dit laatste vroeg ze aan vader, die erbij kwam staan. Hij knikte.

„Ja, als het een mooie dag is, gaan we met z'n allen rijden!”

„Eigenlijk jammer, dat het vandaag woensdag is, anders mocht ik straks mee!”

„Ik wil je best naar school brengen hoor, dan heb je het rijk alleen en kun je heerlijk zitten dromen!” plaagde vader.

Joke kreeg een kleur. Ze werd er wel meer mee geplaagd, dat ze een droomstertje was. En heus, het was wel eens lastig, want ze vergat daardoor een heleboel dingen. Maar wat deed je er aan? Er waren ook zoveel mooie dingen, waaraan ze moest denken!

Daar riep moeder dat ze gingen eten.

Joke liep naar haar plaats aan tafel en keek, hoe moeder voor Aartje een boterham smeerde. Alie liep intussen heen en weer van de kamer naar de keuken en bracht koffie en melk binnen.

Tersluiks gluurde Joke naar vader. Hij kwam met Aartje op zijn schouders binnen en zette hem met een zwaai in zijn stoel. Gelukkig, vader zei er niets meer over!

„Ete, ete!” zei Aartje. Hij timmerde met zijn vorkje op de tafel.

„Ja hoor, we gaan eten,” zei moeder. „Maar eerst bidden!”

Moeder vouwde haar handen over die van Aartje. Vader vroeg een zegen over de maaltijd en helder klonk Aartjes stemmetje na: „Here, zegen deze spijzen, amen!” in zijn gebroken taaltje.

Na het eten vertrokken vader en moeder naar de zaak. Moeder ging de laatste tijd vaak mee. Er was ook zoveel werk en personeel was niet voldoende te krijgen.

„Goed op Aartje passen, hoor!” waarschuwde moeder Joke.
„Dat kan Alie toch wel?” protesteerde Joke met een donker gezicht.
„Alie heeft genoeg werk en jij bent toch vrij vanmiddag!”
„k Moet een heleboel huiswerk maken!” overdreef Joke.
„Dat maak je, als Aartje z'n middagdutje doet. Ik reken op je, Joke!”
zei moeder kalm.

Ja, als moeder zo begon, dan moest je wel, al ging het niet van harte.
En dus zat Joke alleen in de huiskamer.

Aartje lag in bed, Alie was in de keuken. Met een boos gezicht gooide Joke haar leerboeken op tafel. Bah, ze had niets geen zin. Waar leerde ze eigenlijk voor? Voor een dooie kantoorbaan, daar mocht ze voor zitten blokken. En moeder ook al weg naar die snertzaak. Toe maar, over een paar jaar waren ze allemaal in de zaak en waren ze nooit meer thuis. En met dit nare weer kon ze niet eens even in de tuin. Nee hoor! ze maakte geen huiswerk. Ze had een mooi boek en ze ging lekker lezen. Dat huiswerk kon haar gestolen worden. Lezen was beter werk! 't Was een prachtig boek. 't Ging over een jongetje, dat in de oorlog zijn hele familie verloor. Heel veel later bleek, dat zijn vader nog leefde.

Onder het lezen werd Joke steeds onrustiger. Dat jongetje zou alles willen doen om zijn ouders terug te krijgen. En zij, Joke, had haar ouders nog en vertikte het eenvoudig om te doen, wat moeder gevraagd had. Per slot van rekening werkten vader en moeder ook hard en dat deden ze toch ook voor haar en Aartje. Moeder had gezegd: „Ik reken op je!” En ze was net weg of Joke deed precies, waar ze zelf zin in had.

Met een klap sloeg Joke plotseling het boek dicht. „O, wat een misbaksel was ze toch. Ze verdiende zelfs, dat God haar vader en moeder wegnam!”

Van die gedachte schrok Joke zó, dat ze het boek op de bank mikte, er drie kussens bovenop stapelde en met een vaartje in haar huiswerk dook.

Ze schreef juist de uitkomst van haar laatste som neer, toen de kamerdeur openging en Alie met Aartje binnenkwam. Het kereltje had nog rode wangen van het slapen.

Joke knuffelde hem.

„Jij let wel op hem, hè Joke?” vroeg Alie. „Ik moet voor het eten zorgen.” En weg was ze.

't Ging een poosje goed.

Joke bouwde geduldig hoge torens, die Aartje even vlug weer omgooide. Ze hobbelde met hem op de rug door de kamer, om de tafel heen, tot ze er duizelig van werd. Al gauw gingen haar die spelletjes vervelen.

„Aartje, wil je even in de box?” vleide ze.

Aartje trok een lip. Af en toe zette moeder hem er nog wel eens in, maar daar werd hij toch te groot voor.

„Eventjes maar, dan ga ik straks weer met je spelen!” drong Joke aan. Ze wachtte geen antwoord af, pakte een tegenstribbelend Aartje op en plantte hem in de box. Even leek het of hij het op een brullen zou zetten. Joke mikte gauw wat speelgoed in de box. Ze bouwde een toren, die hij prompt schaterlachend omgooide. Na een poosje was Aartje zo verdiept in zijn spel, dat Joke ongezien de kamer kon uitglippen.

Bij de keukendeur stond ze plotseling stil.

Zou ze?

Ja, ze deed het!

Op haar tenen sloop ze de gang in naar de kapstok. Daar zette ze een hoed van moeder op, trok haar jas en handschoenen aan. Ze pakte een paraplu uit de standaard en liep zachtjes naar de keukendeur terug.

Aan Aartje dacht ze niet meer! De jas sleepte over de grond. Wacht, een beetje opsjorren boven de ceintuur.

Ziezo, daar kwam mevrouw de Vries aan!

Het ging Aartje vervelen in de box. Jokie had gezegd, dat ze weer met hem zou gaan spelen. En nu was ze weg. Aartje wou niet langer in de box. Hij wou er uit. Met z'n vinger in de mond keek hij eens naar de spijlen van de box. Die waren wel erg hoog. Maar je kon je er aan optrekken. Als je je goed optrok, kon je er zo overheen klimmen. En dan kon hij veel beter spelen. In de kamer waren zoveel mooie dingen!

Even later klonk een luide bons door de kamer. Beduusd wreef Aartje over zijn hoofd. Dat deed zeer. Zou hij gaan huilen? Maar dan kwam Joke terug en zette hem weer in de box! Aartje besloot niet te gaan huilen. Bedachtzaam ondernam hij een speurtocht door de kamer.

Alie hoorde de bons. Ze dacht, dat Joke het deed en schonk er geen aandacht aan.

Joke hoorde de bons niet. Zo verdiept was ze in haar eigen spelletje. Ze opende de keukendeur en zei heel afgemeten: „Meisje, ik kom eens kijken of je wel flink doorwerkt!”

Alie was aan 't koperpoetsen. Ze keek op van haar werk, bij 't horen van die gekke stem en ze zag een klein meisje met een veel te grote hoed, een te lange jas en te grote handschoenen aan, bij de deur staan. Alie was een olijkerd. Ze trok haar gezicht in de plooi en zei gedwee: „Goed mevrouw, zeker mevrouw. Kijkt u maar, of ik het goed gedaan heb!”

Ze duwde daarbij plotseling de mevrouw het busje koperpoets tegen haar neus.

Dat liet mevrouw niet op zich zitten. Ze stak haar vinger dreigend in de hoogte. „Meisje, meisje, wat ben je brutaal! Als je je leven niet betert, word je morgen ontslagen!”

Alie kon zich niet meer goedhouden. Ze viel op de keukenstoel neer en snikte van het lachen. „Kijkt u maar eens in de spiegel, mevrouw! Dan kunt u zien, hoe mooi u bent!” Ze wees met haar vinger naar de keukenspiegel, onmachtig om nog iets te zeggen, zo moest ze lachen.

Joke strompelde in haar lange jas naar de muur, waar de spiegel hing. De mantel sleepte over de grond. Eén blik naar haar spiegelbeeld was al genoeg om ook in lachen uit te barsten. 't Was te zot, de deftige mevrouw met een dikke klodder koperpoets op haar neus. Ze rolde over de vloer en hikte: „O, o, meisje, ik krijg je wel! Wacht maar!” Baldadig rolde ze, nog steeds met moeders jas aan, door de keuken.

Maar dat werd Alie te bar. „Zeg, ben je mal? Al is 't je moeders

goeie jas niet, daarom hoef je er nog geen vod van te maken. 't Is nu mooi genoeg geweest. Trek die spullen uit en let op je broertje. Wie weet, wat dat aapje uithaalt!"

„O, die zit zoet in de box!" deed Joke luchtig.

„In de box?" schrok Alie. „Meid, daar is ie al veel te groot voor! Gisteren is hij er ook uitgeklimmen!" Snel verliet Alie de keuken. Joke trok met tegenzin haar prachtige verkleedkieren uit. Jammer, 't was juist zo leuk! Ze deed de keukendeur open en wilde de kieren ophangen. Ze botste tegen Alie op, die een tegenstribbelend Aartje meetrok.

„Moet je eens kijken, Joke!" mopperde ze. „Dat kind is wel uit de box geklimmen en nu heeft hij zich helemaal zwart gemaakt met de kolen uit de kit!"

„Aartje vies!" Het kleine jochie hief een paar pikzwarte handjes en een even zwarte toet op naar Joke en Alie. Hij had zich in de korte tijd totaal volgesmeerd en leek net een nikkertje.

Joke grinnikte en Alie trok een grimas. Toen konden ze zich niet meer goedhouden. De keuken weerklonk van het gelach om dat nikkertje. Dat kon Aartje niet hebben. Hij begon te huilen van kwaadheid en snikte: „Niet lache, niet lache. Aartje wasse, Aartje vies!"

„O, kleine aap!" lachte Alie. „Eerst smeer je je vol en vind je dat prachtig en nu ga je huilen omdat je zo vies bent. Dan zul je het een andere keer niet zo gauw weer doen!" Ze pakte het nikkertje op en zette het met een zwaai op het aanrecht. Ze kleepte het uit en nam het duchtig onder handen, onder veel en luidruchtig protest van het slachtoffer.

„Toe Joke, haal jij even een schoon truitje. Dit is pikzwart. Neem het vuile meteen mee en mik het in de wasmand!"

Joke nam het onmogelijke truitje met een vies gezicht aan. Tussen duim en wijsvinger geklemd, bracht ze het naar boven en gooide het in de wasmand die op de badkamer stond. Het schone legde ze op haar hoofd en ze gleed zingend de trapleuning af.

Bij 't aankleden ontdekte Alie een grote buil op Aartjes hoofd.

„Hij heeft een flinke val gemaakt toen hij uit de box klom," constateerde ze. „Je mag in 't vervolg wel beter op hem letten!"

Voor de tweede maal moest Joke er die middag aan denken, dat moeder gezegd had: „Ik reken op je!”

Ze durfde Aartje de hele verdere middag niet meer alleen te laten. Bij haar thuiskomst ontdekte moeder de buil op Aartjes hoofd. Ze zag ook de drie kussens op elkaar gestapeld op de bank liggen.

En toen biechtte Joke op.

Dat ze geen zin in huiswerk maken had gehad en waarom niet . . . en wat er daarna gebeurd was.

Moeder schudde het hoofd en zei: „Ik weet wel, dat je liever niet op kantoor wilt, maar tuinarchitecte wilt worden.”

„Weet u dat?” vroeg Joke verwonderd.

„Ja, dat heb ik vaak genoeg gemerkt. Maar ook daar zul je veel voor moeten leren! En je moet je nu nog geen zorgen maken voor de toekomst. Wie weet, hoe goed het allemaal wordt. Maar je moet niet vergeten, dat wat voor taak we ook krijgen, deze ons door God wordt opgelegd. Ook als je vader zou moeten helpen op kantoor!”

Joke knikte. „Ik durf er ook niet om te bidden!” fluisterde ze.

„En dat mag juist wel!” zei moeder. „Je kunt alles aan God vertellen. Maar je moet toch ook proberen te doen, wat er van je gevraagd wordt! Ook al zijn het de kleine dingen, die ik je vroeg, vanmiddag!”

Beschaamd boog Joke het hoofd. „Ik zal 't proberen!” zei ze eindelijk. Een beetje landerig hing ze in haar stoel. Huh, er gleed ineens een koude rilling langs haar rug.

Moeder zag, dat Joke huiverde. „Jij gaat vanavond vroeg onder de wol,” zei ze. „Je wordt vast en zeker verkouden!”

3

Joke is ziek

De volgende morgen had Joke koorts.

Moeder nam haar temperatuur op. De thermometer wees 38,5.

„k Heb zo'n pijn in mijn keel,” klaagde Joke. „En ik ben zo naar in mijn buik!”

„Blijf maar lekker onder de wol, kind. Moeder zal de dokter opbellen. Hij geeft je wel iets, waardoor je weer gauw beter wordt.”

O, wat was Joke naar. Ze had nergens trek in, alleen had ze erge dorst. Ze dronk van alles, zonder het eigenlijk te proeven, uitgeperste sinaasappel, bessesap, limonade en water.

Wat was het warm onder de dekens. O, nu gooide iemand zo maar een emmer koud water over haar rug, zodat ze er weer rillend diep onder dook.

„Ga weg, ga weg lelijkerd. Je mag me niet zo koud maken. O, moeder nu sta ik in brand. O, mijn keel doet zo zeer. Mijn neus zit helemaal vol koperpoets en wat gek . . . de juf heeft moeders mantel aan en hij is haar veel te groot! Wacht maar meisje, ik krijg je wel!”

„Ze ijlt!” zei moeder bezorgd tegen de dokter, toen hij 's middags kwam. „Ze heeft hoge koorts!”

De dokter onderzocht het patiëntje. Zijn gezicht stond ernstig. „Ze heeft een flinke keelontsteking. Ik zal medicijnen voorschrijven. U moet haar er tweemaal daags van ingeven. Morgen kom ik weer terug. Houdt u het wat rustig om haar heen en niemand erbij laten, vooral Aartje niet, want het is besmettelijk!”

Nu was moeder de hele dag in de ziekenkamer. Ze kon Joke niet alleen laten. Gelukkig maar, dat Alie er was, anders hadden Aartje en vader zich wel erg eenzaam gevoeld.

Joke had niet veel besef van wat er om haar heen gebeurde. In haar koortsdromen beleefde ze de gekste dingen. Meermalen vloog ze gillend overeind. Maar dan waren daar moeders handen, die haar weer zachtjes neerlegden en over haar hoofdje streken. Heel veilig voelde Joke zich dan en ze sliep tevreden in, tot de koorts haar weer opnieuw verschrikte.

Gelukkig brachten de medicijnen genezing. Na drie dagen hoge koorts werd Joke wakker en keek verbaasd haar kamertje rond. Ze zag moeder, die, doodmoe van het lange waken, maar heel gelukkig, haar toelachte. „Goddank, nu word je beter!” hoorde ze haar zeggen. Joke wou wat vragen, maar ze kon haast niet praten. Haar keel was zo raar. Fluisterend vroeg ze: „k Heb honger. Mag ik wat?”

Moeder lachte met tranen in de ogen. „Een bordje dunne pap, dat is het enige dat je zou kunnen slikken, en misschien een zacht gekookt eitje.”

Langzamerhand werd het echter wat beter. De koorts nam snel af

en de keel werd minder pijnlijk. Joke begon weer praatjes te krijgen. Na de zesde dag mocht Aartje even bij Joke komen kijken en kwam Gerrie haar bezoeken.

Het was een feest voor Joke, toen ze op een dag verhuizen mocht naar de rustbank in de huiskamer. Vader droeg haar in zijn armen naar beneden, terwijl de hele familie er in optocht achteraan liep. Vader knuffelde zijn oudste, toen hij haar op de bank neerlegde. Heel zachtjes fluisterde hij haar in 't oor: „Wat ben ik blij, dat je weer beneden bent!”

„Lieve vader!” dacht Joke. „Ik heb de liefste vader van de hele wereld en ook de liefste moeder!”

„Goed uitzieken, hoor!” waarschuwde de dokter. „Als je onvoorzichtig bent, kan dat nare gevolgen hebben!”

Er brak een koninklijke tijd voor Joke aan.

Ze was altijd al dol op lezen geweest en nu kon ze haar hart ophalen. Haar leeshonger was zo groot, dat ze soms vier boeken per dag uitlas en er dan nog niet genoeg van had.

Moeder stak er soms een stokje voor. „Je wordt helemaal suf van dat letters eten. Ga eens wat anders doen!”

Aartje vond het fijn, dat Joke de hele dag beneden mocht zijn. Hij sjouwde al zijn speelgoed bij haar bed of luisterde met glinsterende ogen naar een prachtig verhaal, dat Joke zo maar uit haar duim zoog. Ze werd verwend met allerlei heerlijkheden, die er echter met moeite in gingen.

„Ik word nog een vette pad!” protesteerde ze, als moeder met iets eetbaars aan kwam dragen.

„Ja, daar heb je nogal last van,” spotte moeder. „Je bent zo mager als een sprinkhaan!”

Aartje hoorde dat en vond het een prachtig woord. Tegen iedereen, die op bezoek kwam, zei hij: „Joke is een spinkhaan!”

Juf kwam ook op bezoek. Zij bracht fruit en huiswerk mee. „Anders word je te lui!” zei ze lachend, Jokes grimas ziend.

Gerrie kwam en vertelde van school. Dat er een nieuwe jongen in de klas was gekomen en er was een andere inktpot in hun bank gezet. „Een mooie jò, helemaal geen stukjes eraf. Maar moet je horen! Gerda, je weet wel, die voor ons zit, stootte per ongeluk tegen de

bank. De pot zat boordevol en er spatte een heleboel inkt uit. Wij aan 't boenen, maar we konden er niet alles uitkrijgen. Later hebben we bij 't fonteintje onze zakdoeken natgemaakt en daar de bank verder mee schoongemaakt. Kijk maar!" Gerrie toonde een zakdoek, zo vies van de inkt, dat Joke het uitschaterde.

"Waar is de prullenbak? Dan mik ik hem daarin!" zei Gerrie. "M'n moeder kan hem toch niet meer schoonkrijgen!" En de zakdoek verdween voor goed.

Elke dag maakte Joke nu wat huiswerk. Het zou jammer zijn, als ze achter kwam. Want je kon toch nooit weten! Het gesprek laatst met moeder had Joke nieuwe moed gegeven.

Ze was juist met een taalles bezig, toen oom Chris, vaders vriend en compagnon, eens bij haar kwam kijken.

"Zo prul, ben je nu al weer aan 't vossen?" vroeg hij vrolijk en hij legde een langwerpige pak voor haar neer.

Nieuwsgierig maakte Joke het papier los. Er kwam een groot boek tevoorschijn met blanco bladen.

Vragend keek Joke oom aan. Waar moest dit boek voor dienen?

"Voor de suikerzakjes!" lichtte oom toe. "Je hebt er al zoveel, het wordt tijd, dat je ze inplakt!"

Met een kleur van plezier bedankte Joke hem. Oom Chris was een schat. Dit was vast een duur cadeau. Maar ja, oom kon het wel betalen, dacht ze wijs. Oom was niet getrouwd en hoefde alleen maar voor zichzelf te zorgen.

Na veertien dagen ziekkzijn was het afgelopen met de verwennerij. "Je mag morgen weer naar school!" zei de dokter bij zijn laatste bezoek.

"Fijn!" zuchtte Joke opgelucht. Ziek zijn ging ook vervelen. En het binnen zitten viel niet mee!

4

Joke is beledigd

't Was koud, toen Joke die morgen naar school ging. Ze was laat en moest flink doorstappen. Huh, wat was het koud, dat viel niet mee

voor 't eerst weer na haar ziekte. Je kon echt merken, dat koning winter was gekomen. Hij had bezit genomen van de wereld en stuurde zijn knechten uit om hun ijskoud werk te doen.

De noordenwind blies door de straten. Joke dook diep in haar kraag en stak haar handen in haar zakken.

Met voldoening dacht ze aan de bloembollen. Daar kon de winter lekker niet aankomen. Gait had ze net op tijd in de grond gestopt. Jammer, dat ze net ziek was, anders had ze mee mogen helpen. Nu had ze alleen mogen zien welke bollen er in de grond waren gestopt: tulpen, hyacinten, narcissen, krokusjes, blauwe druifjes.

Toen alle bollen er in zaten, had Gait er turfmoel over gestrooid. De bollen lagen nu warm toegedekt in de aarde en zouden in 't voorjaar uitbotten en tot prachtige bloemen uitgroeien. Maar dat duurde nog wel een poosje.

Ongemerkt was ze bij school gekomen, waar ze met gejuich werd begroet.

„Als ik dat had geweten,” mopperde Gerrie. „Dan had ik je toch zeker gehaald!”

„Och jò, hindert niet, ik was erg laat!” weerde Joke af.

Juf knikte haar toe. „'k Ben blij, dat je er weer bent!” zei ze hartelijk.

't Ging allemaal weer als van ouds.

Dankzij het huiswerk was Joke niet achter gekomen. Ze was zelfs een van de eersten, die met het rekenen klaar was.

Met een zucht legde ze haar pen neer en keek naar buiten. De kale bomen op het schoolplein staken hun takken roerloos in de blauwe vrieslucht. Als 't zo doorging konden ze gauw schaatsenrijden. Ze hoopte het, want met St.-Nicolaas had ze nieuwe schaatsen gekregen. Fijne kunstschaatsen met mooie witte schoenen eraan. Joke vergat, dat ze in de klas zat. Ze dacht er niet aan, dat ze in de bank zat. Ze zag zich in gedachten al rijden op de spiegelgladde baan. Plotse-ling proestte ze het uit.

De kinderen keken geschrokken op en juf vroeg: „Vertel eens, Joke, wat je allemaal ziet? Kun je ook zeggen, hoe laat het is?”

Met een plof was Joke weer in de klas terug. Verwezen keek ze naar de torenklok, die ze vanuit haar bank goed kon zien. Eigenlijk zag ze

de klok niet eens, ze was te verdiept geweest in haar mooie droom, waar ze zo wreed werd uitgehaald.

„Kom je geen klokkijken?“ vroeg juf verbaasd. „Dat valt me van je tegen! Toe Ans, zeg jij het maar!“

Het meisje achter Joke gaf de tijd op.

„Joke, je moet thuis eens goed de klok bestuderen!“ zei juf plagend. Joke was nu helemaal wakker. Diep beledigd keek ze juf aan. Zij geen klokkijken? Poeh, 't mocht wat! Ze kon het al, toen ze amper vijf was! Kon zij 't helpen, dat ze de ijsbaan zag en geen klok? Maar dat vertelde ze lekker niet! Juf mocht voor haar part naar de maan lopen. Ze had zich lelijk vergist in juf. Dacht eerst, dat ze wel aardig was, maar niks hoor! Er was geen klap aan de hele juf!

„Joke, Joke, wat draaf je door! 't Is je eigen schuld. Je zat weer te dromen!“ klonk een stemmetje binnenin haar. Maar Joke duwde dat stemmetje diep weg.

Bij 't uitgaan van de school liep ze druk pratend met haar vriendinnetjes naar buiten. Ze keek expres niet de kant van juf uit, maar stak haar arm door die van Gerrie en vertelde haar, wat Aartje vanmorgen had uitgehaald.

Hij was naar de keuken gegaan en had in een onbewaakt ogenblik een pannetje melk, dat op het aanrecht stond, naar zich toetrokken. Alle melk was over hem heen gestroomd. 't Liep in zijn nek en over zijn gezicht. Alie had hem gewassen en natuurlijk hevig gemopperd. Later was hij zoet gaan spelen. Alie kreeg spijt van haar brommen en haalde hem aan. Toen dacht ze: „Wat heeft hij daar toch op zijn hoofd zitten?“ Ze keek nog eens en zag een dik melkvel vastgeplakt bij zijn oor zitten! „Dat heeft ze er toen ook maar gauw afgewassen!“ besloot Joke haar relaas.

Samen schaterden ze om dat stoute Aartje.

„Kom je bij me spelen?“ vroeg Joke. „Dan gaan we op zolder en vragen we thee aan Alie!“

„Dag meisjes!“ klonk het vrolijk naast hen. Juf fietste voorbij.

„Dag juf!“ riep Gerrie.

Joke zei niets! Ze was te diep gegriefd.

„Ik moet het eerst thuis vragen!“ antwoordde Gerrie toen.

De meisjes holden naar Gerries huis, waar ze dadelijk toestemming van Gerries moeder kregen. „Als je maar om half zes thuis bent,” zei ze.

Uitgelaten vlogen ze naar Jokes huis en trokken daar de bel haast stuk.

„Is er soms brand?” informeerde Alie, nijdig de deur openend.

„Ja Aaltje, er is brand!” zei Joke ernstig.

Alie schudde ongelovig het hoofd. „'k Heb geen brandweer gehoord!”

„Er is heus brand, Alie! We hebben het zelf gezien, nietwaar Gerrie?”

Die knikte ernstig van „ja”. Ze snapte niet, wat Joke bedoelde, maar speelde mee.

„Waar dan? Toe, zeg op, waar is de brand?” Gejaagd deed Alie de deur, die ze al gesloten had, weer open en tuurde de Hoogstraat af. Intussen hingen de meisjes hun jassen aan de kapstok en gooiden hun wanten er bovenop.

Joke gilte plotseling: „Bij moeder in de kachel!”

„O, jij kleine boef!” Alie gooide de deur dicht, dat het dreunde en zat de meisjes achterna, de lange gang door.

Gierend van het lachen stoven ze op de kamerdeur af, maar Alie kreeg hen nog juist te pakken, voor ze naar binnen konden glijpen.

„Wat moet ik jullie doen, dat je me zo voor de gek houdt, hè?” Ze schudde hen door elkaar, tot ze om genade smeekten.

Hijgend en nalachend rustten ze even later uit.

„Zijn moeder en Aartje niet thuis?” vroeg Joke verwonderd. Het bleef zo stil in de kamer. Aartje zou zeker tevoorschijn gekomen zijn bij al dat lawaai.

„Moeder is naar kantoor en Aartje is hiernaast, bij Koos!”

„O, wat jammer, we wilden zo graag hier spelen!” Teleurgesteld keek Joke Alie aan. „Die nare zaak ook altijd,” dacht ze intussen nijdig, „moeder was haast altijd weg.”

„Dat kan toch wel? Kom maar mee naar de keuken, dan krijg je thee en ik heb lekkere koekjes gebakken!” Alie ging hen voor naar de keuken, waar het fornuis een behaaglijke warmte verspreidde.

„O Alie, je bent een schat en we hebben je nog wel zo geplaagd!”

„Hindert niets, een andere keer krijg ik jullie wel weer te pakken!”

Alie schonk de kopjes vol en gaf er kleine, eigengebakken koekjes bij.

Ze lieten zich alles best smaken.

Voor wat hoort wat, vonden ze toen en ze hielpen Alie daarom met aardappelen schillen. 't Ging wel een beetje stuntelig. De piepers die Joke onderhanden nam werden vierkant inplaats van rond, maar dat hinderde niet! „'t Scheelt je in ieder geval een stuk in 't werk!” beweerde ze.

Alie lachte bedenkelijk. „Jullie zijn goede helpsters,” zei ze toen. „O, zo!” antwoordden ze en verdwenen naar de zolder.

5

Een verzoening op het ijs en ... een drenkeling gered!

De vorst hield aan.

Elke morgen stonden er prachtige ijsbloemen op de ruiten. Joke moest heel lang met haar warme adem over hetzelfde plekje strijken, voor het ontdooide. Bleef ze echter even wachten, dan zag ze het direct weer bevriezen!

Ze hield het niet lang uit in de koude slaapkamer, maar maakte voort, zo vlug ze kon en ging dan rap naar de keuken, waar het heerlijk warm was.

Als ze vroeg beneden kwam, mocht ze de vogels brood en kaas-korstjes geven. De diertjes wisten, dat ze elke morgen eten kregen. Als Joke naar buiten stapte, hipten ze al op de grond en sjilpten, dat het een aard had. Ze roetsten even weg, als ze ging strooien, maar vlogen er dan als uitgehongerd op aan.

Moeder stond vaak met Aartje op haar arm in de serre toe te kijken. Aartje wipte dan verrukt heen en weer en riep: „Vogies, vogies, etc!”

Op een morgen stapte Gait het huis binnen, nog voor Joke naar school ging. Nu er in de tuin niets te doen viel, knapte hij voor Alie allerhande karweitjes op. Terwijl hij zijn jas uittrok, zei hij: „Het heeft steenhard gevoren vannacht. Het ijs in de grachten is zó dik, dat je er op kunt schaatsenrijden.”

„Ha fijn!” riep Joke. „We krijgen misschien wel ijsvrij!”

„Genieten jullie maar. Je bent nog jong. Ik zou het niet meer kunnen!”

Lachend stapte Gait de keuken in, waar Alie hem verwende met een kop gloeiend hete thee en een beschuit.

„Ik heb een heleboel werk voor je,” vertelde ze Gait. „Alle houtjes zijn op voor het aanmaken van het fornuis en de kelder moet opgeruimd en . . .”

„Dat is best!” antwoordde Gait. „Werken houdt een mens fit!”

Joke was ook de keuken binnengeglijpt. Ze vroeg: „Zeg Gait, zou jij mijn schaatsen klaar willen maken? Ze moeten nog onder de schoenen worden geschroefd!”

„Ja hoor! 't Komt voor elkaar, deerntje!”

Het kwam precies zo uit, als Joke dacht.

Die middag kregen ze ijsvrij!

Met hun schaatsen in de hand, stapten Gerrie en Joke om twee uur naar de gracht in het plantsoen.

„Ga maar fijn rijden!” zei moeder en ze stopte Joke wat geld toe voor een pennywafel en een flesje chocomel.

Vanuit de verte hoorden ze al vrolijke muziek. Ze gingen vlugger lopen, om toch vooral zoveel mogelijk te genieten.

Eindelijk waren ze er. Het was een gekrioel van grote en kleine mensen door elkaar.

Vooraan de baan waren een paar tentjes opgezet, waar je koeken en allerlei dranken kon kopen. En ook een tentje waar je je schaatsen kon laten maken.

Mannen met grote bezems hielden de baan schoon. Met lange halen veegden ze het afgeschrapte ijs naar de kant.

Joke hoefde alleen haar gewone schoenen uit te doen en de schaats-schoenen aan te trekken. Dan was ze al klaar. Heel wat fijner, dan schaatsen met bandjes. Die gingen telkens los zitten en je moest ze wel honderd keer opnieuw vastbinden. Wat prachtig stonden de hoge witte schoenen aan haar voeten! Gerrie had haast net zulke, alleen waren die al een jaar oud, maar ze zagen er nog prachtig uit. Wat onwennig eerst, reden ze samen hun eerste baantje. Al gauw ging het wat beter en 't duurde niet lang of ze reden weer als de beste! Eén-twee, één-twee, links-rechts, links-rechts, gingen de benen van

... en de schaatschoenen aan te trekken.

de rijders. De ouderen reden twee aan twee, de armen over elkaar gekruist, of alleen, met de armen op de rug, het bovenlichaam een beetje voorover gebogen.

De jongeren reden hand in hand of in lange slierten achter elkaar. De allerkleinsten zwaaiden met de armen als molenwieken om in evenwicht te blijven.

Joke en Gerrie kregen het al spoedig warm van het rijden. „Laten we even ophouden,” stelde Joke voor. „Ik kan haast niet meer!” Ze gingen aan de kant van de baan staan en keken naar de voorbijrijdende mensen.

Plotseling klonk een stem achter hen: „Dag meisjes! Zijn jullie ook hier? Dat vind ik leuk!” Het was de juf uit hun klas.

Joke wilde wegglijpen. Sinds de berisping, dat ze geen klok kon kijken, wilde het niet meer zo best tussen juf en haar. Joke deed stug tegen juf. Anders vertelde ze wel eens iets, maar daar scheen ze de laatste tijd geen zin meer in te hebben.

Juf had dat gemerkt. Ze was vast van plan eens met Joke te praten. En kijk! Nu was er een mooie gelegenheid voor!

„Nee meisje, ik laat je niet gaan! Je moet eerst een baantje met me rijden. Ja, zo meteen met jou ook,” zei ze lachend, toen Gerrie vroeg: „Hè juf, met mij ook?”

„Blijf je hier op ons wachten? Maar niet stil blijven staan, dan word je te koud.”

Al pratend vatte juf Jokes handen en Joke moest mee, of ze wilde of niet!

Eerst praatte juf over van alles en nog wat. Plotseling zei ze zacht: „Waarom ben je eigenlijk zo boos op me, Joke?”

Deze kreeg een nog erger kleur, dan ze al had en gaf geen antwoord. „Nu Joke?” hield juf aan.

Joke barstte los: „Ik vind het gemeen dat u denkt dat ik geen klok kan kijken! Ik zag de klok niet eens. Ik zag de ijsbaan!” In haar drift struikelde ze en 't scheelde niet veel of ze was gevallen.

Gelukkig hield juf haar stevig vast. Even bleef het stil tussen hen beiden. De grammofoonmuziek schetterde over hun hoofden. Schaatsenrijders vlogen pijlsnel langs hen. 't Was vol op de baan en toch leek het Joke, of ze helemaal alleen was. Ze voelde zich zo onge-

lukkig, dat ze begon te huilen en nu ging het rijden helemaal niet meer.

Juf kreeg medelijden met haar. „We doen onze schaatsen af en gaan terug,” besloot ze. „We zullen eens kijken of er wat te drinken is!” Al weer half getroost liet Joke met zich doen.

Ze deden de schaatsen af en stijf van het rijden liepen ze langzaam naast elkaar over het ijs.

„Nu moet je me alles vertellen,” zei juf, terwijl ze Jokes arm door die van haar trok.

En Joke vertelde!

Van de sommen, die ze zo gauw af had. En van Gait en de bolletjes! En van de schaatsen, die ze gekregen had en dat ze hoopte, gauw te kunnen rijden. Het was een lang verhaal en ook een beetje verward verhaal. Gelukkig begreep juf het!

„Je was weer eens aan 't dromen, meisje en je gaf mij er de schuld van! Ik kon toch ook niet weten, dat je toen al op de ijsbaan was?”

Nee, dat was zo! Dat begreep Joke ook wel.

„We moeten maar vriendschap sluiten,” zei juf en ze keek Joke aan.

„Afgesproken?”

„Ja!” zei Joke alleen, maar ze drukte jufs arm zo stevig, dat deze tevreden knikte.

Nu was alles ineens anders. Wat was het fijn op de baan en wat een lieve juf had Joke toch! Kijk! Daar kwam Gerrie aan. Het duurde haar zeker te lang!

„Kom meisjes, we gaan eerst wat drinken, daarna gaan we samen nog een baantje rijden!”

Zo gezegd, zo gedaan!

Bij het tentje was het een drukte van belang. 't Leek wel, of iedereen honger en dorst had gekregen. Er waren echter heel wat helpsters aanwezig zodat iedereen vlug geholpen werd. 't Duurde niet lang, of juf en de meisjes genoten van een flesje chocomel en een gevulde koek. Toen ze dat op hadden, zuchtte Joke: „Hè, dat was lekker! Ik heb eigenlijk nog honger! O . . . dat is waar ook! Ik heb van moeder geld gekregen om wat te kopen! Hoi, nu ga ik trakteren!” En weg was Joke naar het tentje, waar ze even later van terugkeerde met

drie pennywafels. „Alstublieft juf en jij ook Gerrie! Eet smakelijk!” Joke hapte in de wafel en begon gretig te kauwen.

Juf lachte. „Dank je wel, hoor!” zei ze en ze hapte ook. Gerrie zei niets, die had haar mond al vol!

Nadat alles opgepeuzeld was, reed juf met ieder nog een baantje en nam toen afscheid.

De animo was er voor Joke en Gerrie nu ook af. Ze gingen op het krabbelbaantje nog een poosje glijden, maar ze hadden er al gauw genoeg van. Zo'n eerste keer schaatsenrijden valt ook niet mee. Daar worden je benen stijf en moe van!

Ze deden hun schaatsen af en gingen door het plantsoen naar huis. Ze liepen vlak langs de gracht en keken naar de eenden, die in een grote bijt rondzwommen. Dicht bij de bijt hadden de gemeentewerklui kooien gemaakt, waarin de eenden 's nachts konden slapen.

Ze liepen nog een eindje verder langs de stijf toegevroren gracht. Hier en daar zagen ze een wak of zwakke plek in het ijs.

Plotseling stond Joke stil. „'t Is net of ik wat hoor! Janken of zo!” zei ze, toen Gerrie verwonderd vroeg wat er was.

Ze luisterden ingespannen, maar hoorden niets.

„Je hebt het gedroomd!” zei Gerrie.

Joke haalde haar schouders op. „'k Hoorde toch echt wat!” zei ze. Ineens greep ze Gerrie bij een arm en zei opgewonden: „Nu hoor ik het weer! Er is vast wat! 't Is janken!”

Weer luisterden ze.

Eerst hoorden ze niets anders dan de verre muziek van de ijsbaan en het zuchten van de wind door de kale bomen.

Tot opeens! Daar was het weer: „Auw-wauw, auw-wauw!”

Joke was het eerst aan de kant van de gracht, waar het geluid vandaan kwam. Gerrie stond even later hijgend bij haar en zag, hoe ze zich voorover boog. Ze bukte zich ook en zag tot haar schrik een heel klein hondje in een wak rondrijven. Het deed wanhopige pogingen om met zijn voorpootjes op het ijs te komen, maar dit brokkelde telkens af en dan plofte het diertje weer in het ijskoude water terug.

Kordaat wendde Joke zich tot haar vriendinnetje. „Hou mij vast

aan m'n benen, dan schuif ik tot aan de rand en zal ik proberen het hondje te pakken."

Gerrie pakte Joke bij haar benen en deze schoof voorzichtig naar voren, tot ze met haar bovenlijf over het ijs hing. Toen stak ze haar armen vooruit.

Het hondje had intussen de meisjes opgemerkt. 't Was alsof het besefte, dat het gered zou worden en het deed zijn uiterste best, zo dicht mogelijk bij hen te komen.

Gerrie keek vol spanning toe. Zou Joke het hondje uit het water kunnen halen? „Ja, ja, 't is gered!" riep ze even later verrukt uit en ze liet van blijdschap Jokes benen los. Gelukkig merkte ze het dadelijk, maar Joke was toch een beetje voorover geknikt en schoot met haar onderarmen in het water.

Gerrie schrok danig en gilde: „O, help!"

„Suffe meid!" schold Joke. „Ik schrik me een hoedje!" Met druipnatte armen wikkelde ze het kletsnatte hondje in haar das. „Kom, hollen!" riep ze. „Anders bevrozen we!"

Ze holden naar huis, zo hard ze konden. Toch werden de mouwen van Jokes jas en trui helemaal stijf, wat een eng gevoel was. Het hondje bibberde zo hard, dat Joke het stevig tegen zich aan moest drukken, wilde het niet uit haar armen glippen. Ze slaakten een zucht van verlichting, toen ze op de stoep van Jokes huis stonden.

Gerrie trok de bel er bijna uit. Alie deed verschrikt open, maar kreeg geen antwoord op haar vraag, wat er aan de hand was.

Joke holde langs haar heen naar de kamer, waar ze het hondje vlak bij de kachel neerlegde.

Alie en Gerrie volgden haar op de hielen. Moeder en Aartje keken verbaasd op bij deze invasie en moeder vroeg wat er aan de hand was. Ze kreeg ook geen antwoord, Joke had het veel te druk! Ze holde naar de keuken, pakte een handdoek, holde weer terug naar de kamer en begon, nog altijd met haar jas aan, het hondje af te drogen, terwijl ze maar steeds jammerde: „Kijk toch eens, hoe het bibbert!"

„Wat is er gebeurd?" vroeg moeder weer.

Eindelijk vertelde Gerrie, dat Joke het hondje uit een wak had gehaald. Ze was nog maar half uitgepraat, toen moeder naar de keuken verdween.

In 't voorbijgaan voegde ze Joke toe: „Trek gauw je natte kleren uit, anders word je ziek!” Even later kwam ze met een warme kruik terug. Ze ging naar de serre, waar de poppewieg van Joke stond, legde de warme kruik erin, pakte voorzichtig het bibberende hondje op en stopte het warm toe. Daarna zette ze het hele geval bij de kachel. Joke had inmiddels haar mantel uitgedaan en stond in haar natte trui te kleumen bij de kachel.

„Mars jij, naar boven! Een andere trui aandoen!” commandeerde moeder. „Ik kan hier geen zieken gebruiken!”

Joke trok gehoorzaam naar boven en kwam even later verkleed en wel weer beneden. Alie had in een ommezien een beker warme chocolademelk voor hen tevoorschijn getoverd. Al gauw waren de beide meisjes lekker warm en nu moest Joke nog eens alles vertellen. Aartje had al dat drukke gedoe met grote ogen gadegeslagen. Hij liep op zijn tenen naar de wieg, waarin het hondje lag. Heel voorzichtig tilde hij het gordijntje op.

't Hondje knipperde met zijn oogjes naar hem en duwde toen z'n kopje behaaglijk in het poppekussen.

„Hontie knipt! Kijk zo!” Aartje toonde verrukt, wat het hondje had gedaan en wilde weer in het wiegie kijken.

„Nu het hondje stil laten liggen, Aartje! Anders wordt het niet beter!” zei moeder.

„Is het dan ziek?” vroeg Joke verschrikt.

„Als we het goed warmhouden, zal het wel weer gauw rondlopen!” stelde moeder haar gerust. „Maar je moet het een poosje met rust laten. 't Beestje is erg geschrokken, snap je?”

„Mogen we hem houden, mam?” bedelde Joke.

„Hij kan wel van andere mensen zijn. Er is misschien ergens een meisje of jongen heel verdrietig omdat het hondje weg is! Weet je wat? Vader belt straks het politiebureau op. Als er niemand om het hondje komt, zal ik er nog eens over denken. Maar vader moet het ook goedvinden!”

Inmiddels was het voor Gerrie hoog tijd geworden om naar huis te gaan. Ze nam node afscheid. Pas toen moeder beloofde, dat ze morgen naar het hondje mocht komen kijken, vertrok ze.

Wel honderd keer ging Joke voor het raam kijken of vader er al aankwam.

Het werd later en later. De klok had al zes uur geslagen en nog was paps er niet.

„Waarom komt vader zo laat?“ vroeg ze bedrukt aan moeder.

„Ja meisje, vader heeft het heel erg druk! Hij komt wel meer laat thuis. Kom . . .” Moeder trok de gordijnen dicht. „We gaan vast eten, misschien komt hij gauw!”

Daar ging de telefoon. Moeder pakte de hoorn van de haak. 't Was vader! Hij vertelde, dat er nog dringende zaken afgehandeld moesten worden en dat het wel negen uur zou worden eer hij thuiskwam.

Moeder zuchtte even, terwijl ze de hoorn neerlegde.

Joke hoorde het! Jakkas, nu kwam vader niet vroeg thuis en kon ze niet eens over het hondje vertellen. Boos schopte ze tegen een stoelpoot en ze flapte er heftig uit: „Bah, waarom komt vader ook altijd zo laat thuis? Ik vind het hier niks gezellig meer!”

Verwijtend keek moeder haar aan. „Kind, kind, wat draaf je weer door! Ga aan tafel en houd verder je mond!”

Met een nors gezicht at Joke haar bord leeg.

„Je kijkt net of er zeven dagen slecht weer op komst zijn,” plaagde moeder.

„Nou ja,” schokschouderde Joke. „'k Wil juist zo graag weten of ik het hondje mag houden!”

„Dat begrijp ik,” antwoordde moeder. „Maar die toon van jou deugde niet, Joke!”

„Nee mam!” klonk het nederig.

„Je weet nu eenmaal, dat vader en oom Chris te kampen hebben met gebrek aan goed personeel. Daarom moet er hard door hen aan-gepakt worden en zijn ze 's avonds vaak laat.”

„Op school kon Flippie ook geen onderwijzer krijgen en daarom hebben we een juf,” ontdekte Joke.

„Flippie?”

„Ik bedoel eh . . . meneer Koemans!” verbeterde Joke lachend.

„Zo,” zei moeder en ze ging verder, „'t is in veel bedrijven zo gesteld. Tekort aan arbeidskrachten, noemen ze dat!”

„En u werkt ook al hard mee en over een poosje ik natuurlijk ook!”

„Jij kunt voorlopig nog naar school. En mopper alsjeblieft niet, als vader laat thuiskomt. Hij werkt ook voor jou zo hard. Zullen we dat afspreken?“

„Ja, mam,“ beloofde Joke beschaamd. „Vraagt u dan aan paps of het hondje mag blijven?“

„Ja hoor! 't Komt in orde!“

6 Een hondebeest krijgt een naam

Hoera! 't Mocht van vader!

Hij had eerst bedenkelijk gekeken, toen Joke de volgende morgen vroeg of ze het hondje mocht houden, als er niemand om kwam.

„Wie moet er voor zorgen? Vertel me dat eens?“

„Dat zal ik wel doen, paps! Heus, ik zal met hem gaan wandelen en hem eten geven en . . .“ Vol ijver zocht Joke naar meer goede dingen, die ze voor het hondje kon doen.

Vader lachte. „Nou vooruit, als er niemand komt, mag je het op die voorwaarde houden.“

Joke vloog vader om de hals. O, ze vond dat hij de liefste, beste vader van de hele wereld was.

Die morgen was ze in spanning. Zou er iemand geweest zijn, die het hondje kwam halen?

Ze draaide heen en weer in de bank. Juf had haar al een keer moeten verbieden, maar 't hielp niet!

„Hoe heb ik het nu met je?“ vroeg ze tenslotte aan een vuurrode Joke, nadat ze haar voor de tweede keer tot de orde had geroepen.

„O juf, we hebben gisteren een hondje gevonden!“ Blij dat ze er over kon praten, vertelde Joke het hele verhaal.

Verschillende kinderen riepen: „Wij hebben ook een hond en dat is zó leuk!“

„Zo, zo,“ zei juf. „Nu begrijp ik, waarom je zo zit te draaien. Ik zal je voor deze keer geen strafwerk geven. Maar denk eraan, dat je oplet!“

Wonderlijk! Joke was ineens veel rustiger! 't Kwam zeker, omdat

ze er over had kunnen praten. Juf hoefde ten minste niet meer te verbieden.

Om twaalf uur was er nog niemand om het hondje geweest.

Joke ging dadelijk naar het beestje toe, dat van het wiegje naar een echte hondemand was verhuisd. Gelukkig was het na zijn onvrijwillig bad niet ziek geworden. Het had lekker liggen slapen. Zodra het Joke hoorde, kwam het echter overeind en gaapte onbehoorlijk. Daarna rekte het zijn voorpoten uit en sprong op Joke toe. Het wilde spelen.

„Hij kent me al, mam!” riep Joke verrukt. „Fijn hè, dat hij niet ziek geworden is!”

„Hij is zo tierig als 't maar kan! Hij springt en dolt door de kamer. Vanmorgen heeft hij met Aartje gespeeld. Je mag wel oppassen dat je niets op de grond laat slingeren. Het is nog een jong beest en die zitten overal aan en bijten alles stuk!”

Het hondje was inmiddels naar de deur gelopen en krabbelde er met zijn poten aan.

„Je moet met hem gaan wandelen, Joke. Hij moet er uit! Kom . . .” Moeder liep naar de gang. Van de kapstok haalde ze een riempje met een halsbandje er aan.

„Hoe komt moeder aan zo'n mooi bandje?” dacht Joke verwonderd. „En er is ook al zo'n mooie mand!” Haar aandacht werd weer bepaald bij wat moeder zei.

„Kijk Joke!” Moeder deed het halsbandje om de nek van het hondje. Het beestje begreep, dat het uit mocht en kwispelde met zijn staartje.

„In 't vervolg doe jij dit en dan ga je driemaal per dag met hem uit. 's Morgens voor je naar school gaat, 's middags als je uit school komt, en dan voor het avondeten nog een keer. Daar moet je je aan houden. Dan is het zo gewend en hebben we gauw een zindelijk beest.”

„Ja maar . . . het hondje is toch nog niet van ons?” Joke werd hoe langer hoe verbaasder en een vermoeden kwam bij haar op.

„Weet u soms al iets?” vroeg ze nieuwsgierig.

„Nieuwsgierig Aagje!” lachte moeder. „Ga nu maar gauw naar buiten, anders vind je zó iets in de gang!”

Daar gingen Joke en het hondebeest! Krampachtig hield ze het

riempje vast. Verbeeld je, dat het beest zich lostrok en wegliep! Het hondje dacht er echter niet aan, weg te lopen. Het stond wel plotseling stil, deed tegen een paaltje, wat hondjes moeten doen en dribbelde daarna weer zoet mee, af en toe snuffelend aan allerhande dingen en soms opkijkend naar het vrouwtje dat naast hem liep. Trots als een pauw liep Joke over straat. Zag niemand haar lopen met de hond? Nu ja, hij was nog niet van haar, maar wie weet! Moeder deed zo geheimzinnig en dan . . . dat nieuwe bandje en de nieuwe mand!

Kijk, daar kwam Koos, hun buurjongen aan! Hij was naar de bakker geweest en droeg een brood onder zijn arm.

„Heb jij een hond? Leuk beest, zeg! Van wie heb je hem?” In één adem kwam het eruit.

En weer vertelde Joke het hele verhaal.

„Mag ik hem eens vasthouden?” Koos wilde het riempje al van Joke overnemen.

„Ben je mal, jò, als je hem laat lopen, ben ik hem kwijt!” Joke hield het riempje stevig vast.

„Nou, dan niet! 'k Vind het eigenlijk een snertbeest!” Beledigd draaide Koos zich om en ging naar huis. Het brood bengelde achtere-loos onder zijn arm.

„Dat is de kift, omdat jij hem niet hebt,” riep Joke hem na. Daar hoorde ze de torenklok slaan. Half één al, gauw naar huis!

„Hollen hondebeest!” commandeerde ze.

Het hondebeest wilde wel.

Gelukkig was ze op tijd. Gelijk met vader stond ze op de stoep.

„Dag Joke,” zei vader. „Heb je je hond bij je?”

„Ja, ik heb met hem gewandeld, en vader . . . Koos zegt, dat het een snertbeest is en dat is helemaal niet waar!”

„Ik denk, dat Koos een beetje jaloers is. Weet je wat je moest doen?” Joke keek vader vragend aan.

„Je moest Koos en Gerrie vragen, of ze vanmiddag bij je komen spelen. Dan gaan jullie meteen een naam voor je hond bedenken. Want hond en hondebeest vind ik maar niks hoor!”

Ja, een naam! Daar had Joke ook al aan gedacht, maar dan moest hij eerst helemaal van haar zijn!

„Nee vader!” zei ze belist, toen ze een poosje later aan tafel zaten, „hij krijgt pas een naam, als hij hier mag blijven!”

Vader en moeder lachten geheimzinnig en knipoogden tegen elkaar.

„Nu, dan mag je wel heel vlug opschieten,” lachte vader.

„Mag ik hem houden? Heus? Ja? O, wat fijn! Hoe weet u dat?”

„Opgewonden standje! Eerst je bord leeg eten en dan vertel ik het!”

In een wip had Joke haar bord leeg.

„'k Wou, dat je altijd zo vlug was!” zei moeder.

„Nu vader, vertel dan!” Ongeduldig wipte Joke op haar stoel heen en weer.

Vader legde bedachtzaam vork en mes neer en begon te vertellen.

„Er is vanmorgen opgebeld door een zekere meneer Plezier uit de Nieuwstraat. Het hondje dat jij uit het wak hebt gehaald, kwam uit een nest van vier jonge hondjes. Ongemerkt is dit ontsnapt. Hoe het in het wak terecht gekomen is, weet niemand. 't Is een geluk, dat jullie voorbij kwamen, anders was het vast en zeker verdronken. Als beloning voor de redding mag jij het nu houden. Moeder en ik hebben afgesproken, dat we het stil zouden houden, tot we aan tafel zaten.”

Joke gaf een kreet van blijdschap en riep: „Nu weet ik, waarom moeder al een halsbandje en een mand had. Ze wist alles! O, o, wat kunnen jullie iemand voor de mal houden!” Van plezier maakte ze met Aartje een rondedans door de kamer.

„Kalm, kalm!” waarschuwde vader en moeder zei lachend: „Dat wordt druktemaker nummer drie in de familie!”

Na de maaltijd volgde Joke Alie naar de keuken, meteen de lege borden meenemend. Met een klets zette zij ze op het aanrecht, smoorde Alies protest: „Hé, hé, kan dat niet wat zachter?” in een stevige omhelzing. „Ik kan iedereen wel om de hals vliegen, Alie! Ik vind het toch zo dol, dat ik het mag houden! Vind je het geen schat?”

„Nou, gaat nogal!” zei nuchtere Alie. „Let maar goed op dat mormel, of hoe heet ie eigenlijk? 't Wordt toch werkelijk tijd, dat ie een naam krijgt!”

't Mormel lag heerlijk in zijn mandje te slapen. Hij vond het niks erg, dat hij tijdens de maaltijd niet in de kamer mocht zijn, maar in de keuken moest bivakkeren.

„Vanmiddag komen Gerrie en Koos spelen en dan krijgt hij een naam,” vertelde Joke.

„Hoe noem je hem?” informeerde Alie nieuwsgierig.

„Dat zul je wel horen. ‘k Weet nog niet precies . . .” zei Joke vaag.

Na schooltijd trokken ze gedrieën met het hondje naar de serre. Joke had een doosje in haar ene hand en wat papiertjes in haar andere hand. Drie potloden hield ze tussen haar lippen geklemd.

„Wat gaan we doen?” vroeg Gerrie.

Koos had alleen maar aandacht voor het hondebeest.

„Toe jò, laat die hond met rust, kom es even hier!” commandeerde Joke. „Kijk, we bedenken twee namen. Op elk papiertje komt een naam. Jij een potlood en twee papiertjes en jij ook!” Ze deelde de spullen uit. „Nu ga ik in die hoek en jullie in een andere hoek. Dan kunnen we niet van elkaar afkijken.”

Ze dachten hevig na! Het viel nog niet mee, een leuke naam te bedenken. Eindelijk waren ze klaar en stopten ze de papiertjes in het doosje, dat op de tafel stond.

„Nu zullen we zo doen,” zei Joke. „We pakken om de beurt een papiertje. Gerrie mag beginnen. De naam die op het laatste papiertje staat, wordt dan de naam van de hond! Vinden jullie dat goed?”

„Jawel, dat doen we!”

„En als we een andere naam het mooist vinden, hoe moet dat dan?” gooide ook Gerrie een duit in ‘t zakje.

„Dan zullen we wel zien!” besliste Joke.

Gerrie pakte een papiertje. „Pluto!” las ze op.

„Nee, dat kan niet, want Pluto is een naam voor een grote hond en deze blijft klein!” wierp Joke tegen.

Nu mocht Koos een papiertje pakken. „Joost!” stond er op.

„Dat is leuk!” riepen ze alle drie.

Nu was het Jokes beurt. „Teddy,” las zij.

Zo ging het door, tot het laatste papiertje door Joke uit het doosje werd gehaald. Plechtig maakte zij het los. „Fifi!” las ze hardop.

„Ja, laten we de hond zo noemen!” riepen Gerrie en Koos. Maar Joke verkeerde in tweestrijd. Ze wist het niet meer, want Joost vond ze ook zo leuk klinken!

„Laten we het aan moeder vragen,” stelde ze voor.

Moeder zat in de huiskamer te naaien. Ze dacht na, toen de kinderen haar het probleem voorlegden.

„Waar heb je het doosje gelaten?” vroeg ze.

„Dat staat nog in de serre, mam!”

„Ga het eens halen!”

Joke ging naar de serre, maar hoe ze ook zocht, ze kon het doosje nergens vinden. Noch op de tafel, noch op de vloer!

„Ik kan het niet vinden, mam! Joost mag weten, waar dat ding is!”

Ineens zag ze het hondje met het doosje in z'n bek. Het deed verwoede pogingen het kapot te bijten. De papiertjes waren nergens te vinden. Die had hij zeker al opgegeten!

Moeder begon te lachen. „Hij heeft zichzelf al een naam gegeven,” zei ze.

Niet begrijpend keken de kinderen haar aan.

„Ja! Joke zei toch: Joost mag weten, waar het is? Nu, Joost wist, waar het was. Ik stel voor, dat het hondebeest dus Joost zal heten!”

„Hiep hiep hoera voor Joost!” riepen ze allemaal.

„Dat moet gevierd worden!” Met een geheimzinnig gezicht verdween moeder naar de keuken en kwam even later met een blaadje terug, waar voor elk een glas limonade op stond.

Ze werd met gejuich begroet. Met kleine teugjes genoten de kinderen van de lekkernij.

„Ik ben blij, dat we een naam hebben,” zei Joke. „Leuk hè mam, dat ie Joost heet!”

„Nou en of! Ik hoop dat we, als we iets kwijt zijn, aan Joost kunnen vragen waar het is!”

„Als hij het dan ook maar aanwijst!” lachte Gerrie.

„Ik vind het een leuke hond!” zei Koos.

„Gelukkig!” zuchtte Joke opgelucht.

7

Tante Toos komt

Zo werd Joost een lid van huize de Vries. Hij was al gauw ingeburgerd en ze waren allemaal dol op het leuke dier. Toch bleef hij

speciaal Jokes lievelingetje. Hij hielp haar de lange, saaie winter door. Want saai en lang was deze winter, hoor!

Moeder bijna elke dag naar kantoor. Vader heel veel ook 's avonds nog weg. En wat zag hij er slecht uit!

„Laat mij ook maar helpen, vader!” zei ze op een dag, toen vader weer zo erg moe was. Ze duwde haar hartewens diep weg, had maar één angst, dat vader ziek zou worden!

Maar vader zei lachend: „Kleine krummel, je moet vijftien zijn, voor je van school mag. Je hebt eerst de opleidingsklas en dan minstens een paar jaar ULO nodig, eer je bij mij op kantoor kunt komen. Nee, we moeten een andere oplossing zien te vinden.”

„Tante Toos,” schreeuwde Joke ineens.

Maar vader haalde zijn schouders op. „Tante Toos heeft een veel te mooie baan. Die zal ze vast niet willen opgeven. Nee, daar is geen denken aan!”

Toch bleef tante Toos door Jokes hoofd spoken. En op een goeie dag – 't liep al tegen 't voorjaar – schreef Joke zomaar een brief naar tante Toos. O, ze vroeg niet of tante Toos wilde komen, maar ze liet wel doorschemeren, dat vader veel te hard moest werken, omdat hij geen geschikt personeel kon krijgen. Dat mocht ze toch wel aan moeders eigen zuster schrijven, vond ze.

Van haar zakgeld kocht ze een envelop en een postzegel – 't papier had ze uit een schrift gescheurd – deed de brief op de post en wachtte in spanning af.

En warempel, na een week, die Joke eindeloos lang leek, schreef tante Toos een brief aan moeder dat ze kwam.

„Doe de hartelijke groeten aan Joke,” stond er in de brief, „en zeg haar, dat ik haar een flinke meid vind!”

„Wat betekent dat?” vroeg moeder verbaasd.

Joke kreeg een kleur, mompelde wat en maakte, dat ze weg kwam. Eindelijk brak de dag aan, dat tante Toos zou komen. Er was in school niets met Joke te beginnen. Ternauwernood aan een portie strafwerk ontsnapt, holde ze na schooltijd naar huis.

Even was ze bang, dat tante niet was gekomen.

Maar gelukkig hoorde ze stemmen vanuit de zitkamer en één daarvan was van tante Toos.

Joke stormde naar binnen, regelrecht in tantes armen. Deze knuffelde haar. „Zo wildebras! Laat me eens kijken, hoe je er uit ziet! Nou, nou, je ziet er goed uit, hoewel je nooit een dikkerd zult worden. Je bent en blijft een tenger ding!”

Joke lachte maar wat! Heerlijk, dat tante er was.

„Word ik niet gedag gezegd?” vroeg moeder.

„O heden, zou ik helemaal vergeten. Hier, moedertje van mij!” Joke omhelsde moeder net zo wild, als ze het tante had gedaan. Zij kon op dit moment wel de hele wereld omhelzen. Toen keerde ze zich naar tante en vroeg: „Blijft u lang, tante?”

„Ook een vraag! Wil je me al weer weg hebben?”

„Gemenerd, u weet wel beter!” Joke hield veel van tante Toos. Zij en moeder kwamen uit een groot gezin van vier jongens en vier meisjes. Ze waren allemaal aardig, maar tante was het allerliefst. Ze was altijd zo vrolijk en je kon zo'n pret met haar hebben.

Tante lachte geheimzinnig. „Ik vertel je nog niets! Misschien hoor je het morgen. Ik blijf in ieder geval slapen. Vind je dat leuk?”

„Nou en of! Hoe vindt u Joost, tante?”

„Een enig beest. Je hebt geboft met hem, kind!”

„Komt u me vanmiddag uit school halen?” vleide Joke.

Tante keek moeder aan. Deze lachte en zei: „Ik weet wat! Het is zulk lekker weer. We halen je met ons drieën van school en gaan naar het plantsoen. We nemen oud brood mee, dan kan Aartje de eendjes voeren!”

„Ha, fijn! Mag Gerrie ook mee?”

Moeder knikte toestemmend.

Joke stooft de kamer uit, riep: „Even aan Gerries moeder zeggen!”

Joost wilde haar achterna, maar Joke klapte net de deur voor zijn neus dicht. Jankend krabbelde hij er met zijn poten tegen.

„Wat wordt Joke lang!” zei tante tegen moeder.

„Ja, ze groeit hard, maar haar eetlust is niet groot!”

„Och, zolang ze zo wild is, zal het wel gaan!”

„Weet je, ze kan soms zo dromen en dan vergeet ze alles! En ze is gek op bloemen en planten, ze kan uren zoek brengen in de tuin!”

Moeder wees naar de tuin, waar al zoveel in bloei stond.

„Ja, Joke is een echt buitenkind. En ook een flinke meid. Die

redt het wel," lachte tante. „Ze lijkt veel op oma, vind je niet?" „Ja, die heeft ook zo'n liefde voor planten en kan ook zo dromerig kijken. Is haar tuin weer zo mooi?"

„Een juweeltje. Joke moest er van de zomer gaan logeren!"

„Als dat kon!" zei moeder. „'t Zou fijn zijn voor haar. Ik ben zo weinig thuis. Joke heeft het wel eens wat eenzaam!"

Om half vier stonden moeder, tante Toos en Aartje in zijn wagentje op de beide meisjes te wachten.

Joke zag hen vanuit het klasseraam. Ze stootte Gerrie aan. „Moeder en tante Toos staan al buiten!" fluisterde ze. „Hè, wanneer gaat die lamme bel nou?"

Eindelijk klonk deze luid door de gang. Met hun jassen half aan, stormden Joke en Gerrie even later naar buiten. Daar stopte tante Toos hen meteen een tas vol oud brood in de hand met de woorden: „Alsjeblieft, mogen jullie dragen!"

„De pakezels worden weer uitgebuit!" spottte Joke.

„Daarvoor mogen ze ook mee!" troefde tante Toos. „Jullie mogen ook de weg wijzen, tenminste . . . als je die weet!" vervolgde ze plagend.

„Huh, we zijn geen kleine kinderen meer!"

„O nee, dat is waar ook. Jullie zijn al dames!" grinnikte tante.

Joke bedacht, dat 't fijn was, zo met z'n allen. Jammer, dat vader er niet bij was. Vader was zo gauw moe de laatste tijd en dan werd hij om niets boos.

Moeder had gezegd, dat vader overwerkt was. Het was voor hem te druk op de zaak.

„Hé droomster, waar zit je ineens?" vroeg tante, haar aanstotend. Joke schrok op en vertelde zachtjes aan tante, wat ze dacht.

Tante gaf haar een knipoogje. „Ik heb een geheimpje. 'k Mag niet zeggen wat! Maar 't staat in verband met je brief!"

Joke brandde van nieuwsgierigheid, maar tante liet niets meer los.

„Morgen!" beloofde ze. „Eerst moeten de grote mensen met elkaar praten!"

En daar moest Joke het mee doen.

De volgende morgen werd Joke vroeg wakker. Even doezelde ze wat, herinnerde zich dan plotseling, dat tante Toos iets had beloofd. Op haar tenen sloop ze naar de logeerkamer, opende de deur op een kier en gluurde naar binnen.

Tante lag nog rustig te slapen.

Stilletjes liep Joke naar 't bed en kietelde tante in haar hals.

„Brr!” deed tante en gooide zich om.

Toen kietelde Joke haar in de nek.

„Prr!” deed tante, gooide zich weer om, haalde plotseling een arm onder 't dek vandaan en trok Joke onverhoeds bij zich in bed.

„Gemenerd, u was allang wakker!” hijgde Joke, zich behaaglijk onder de dekens nestelend.

„Vertel nou!” bedelde ze.

„Wat moet ik vertellen?”

„Dat weet u best!”

„O, o ja! Hoe was het ook weer?” Tantes ogen glinsterden ondeugend. Joke beukte met haar vuisten net zo lang, tot tante toefaf:

„Nu dan, luister goed! Ik ga je vader helpen in de zaak en ik kom hier in huis wonen! En moeder hoeft niet meer zo vaak naar kantoor!”

Het bleef even stil naast haar in bed. Toen smoorde Joke tante Toos bijna in een knellende omhelzing. Uitgelaten riep ze: „Knal tante, ik vind het enig! En dan leert u ook oom Chris kennen, die is zo aardig!”

„O ja?” antwoordde tante droog. „Maak nu maar, dat je m'n kamer uitkomt. 't Wordt hoog tijd, dat je je aankleedt!”

's Avonds vouwde Joke haar handen voor haar avondgebed. „Ik dank U Here, dat tante Toos is gekomen. En wilt U het voor ons allen goedmaken? Ook voor mij, dat ik niet naar kantoor hoef? Amen!”

„En dat is nu oom Chris!” stelde Joke op een dag haar geliefde oom aan tante Toos voor.

Tot haar verbazing zag ze, dat tante vuurrood werd en oom verlegen de hand drukte. Onmiddellijk daarna begon ze heel druk met moeder te praten.

„Wat doet tante gek!” dacht Joke. „Zou ze oom Chris niet leuk vinden?”

„Vindt u oom niet aardig?“ vroeg ze, tante verwijtend aankijkend. Oom Chris trok Joke plagend aan een krul. Hij fluisterde: „Je maakt tante Toos verlegen!“ En harder, zodat iedereen het hoorde: „Ik, vind tante Toos heel aardig!“

Waarop tante Toos nog dieper kleurde en de grote mensen begonnen te lachen.

„Nu hebben we een grote familie!“ jubelde Joke. „Eerst is Joost er bijgekomen en nu tante Toos!“

8 Een dagje uit

Sinds tante Toos in huis was gekomen, leek het leven één feest. Vader keek vrolijker, moeder bleef meer thuis en was 's avonds niet zo moe. Aartje, die ondeugend begon te worden, werd nu gezeglijker, Alie zong het hoogste lied in de keuken en Joke dartelde, als een uitgelaten veulentje in de wei, door de dagen heen.

Ze kon haar hart ophalen aan de tuin en rustte niet eerder, voor moeder haar een tuinoveral met grote zakken gaf, waarin ze allerlei gereedschap kon bergen.

Op een stralende dag zei vader tot ieders verrassing: „Ziezo jongens, we gaan er vandaag met z'n allen op uit. We hebben het allemaal zo druk gehad, dat een dagje vrijaf ons goed zal doen. Iedereen in huis gaat mee en we doen de deur op slot!“

Dat gaf ineens een drukte en geroep en gejuich. Allemaal moesten ze meehelpen. Vader verdween met Joke naar de garage, waar de auto stond. Moeder en tante Toos maakten een grote picknickmand klaar. Alie zorgde voor kussens en bankjes, zodat ieder straks gemakkelijk in het bestelwagentje kon zitten.

„Gait gaat ook mee,“ zei vader. „Gait moet helpen sturen!“ Vader bedoelde: „Gait heeft ook wel wat verdiend!“

Joost liep van louter opwinding iedereen voor de voeten. Moeder sloot hem ten einde raad zolang in de serre op, waar hij voor de serredeuren een hartroerend klaaglijk gejam liet horen, dat haar echter niet vermurwde. Joost moest daar blijven, tot ze weg zouden rijden.

Aartje speelde gelukkig zoet met zijn blokken. Toen de claxon van de auto voor het huis weerklonk, was ook hij niet meer te houden, begon te zeuren: „Wanneer gaan we nou?”

„Even geduld, jongen!” zei moeder. Dat even was een half uur. Daarna ging de deur werkelijk op slot en reden ze weg.

Vader en Gait zaten voorin; moeder en tante Toos op een stoel achterin; Alie, Joke en Aartje op kussens, ook achterin. Joost zat aan de riem in zijn mand; hij was nog nooit met een auto meegeweest en zijn mand was tenminste een vertrouwd plekje. De picknickmand met allerlei lekkere dingen, stond veilig in moeders nabijheid.

De achterdeuren van de auto stonden een eindje open, 't zou anders te benauwd zijn en te donker in de kleine ruimte.

„Toet-toe-oet!” ging het, de stad uit, de dijk op, langs het water.

„Wat gaat het lekker vlug!” dacht Joke. „Veel vlugger dan met een schip. Ze wou anders best eens op het water. Heerlijk leek het haar, zo in een boot te varen. Kijk, ze waren al drie schepen voorbij. En aan de andere kant reden ze de fietsen en brommers voorbij.

Waar zouden ze naar toe gaan? Misschien wel naar „de Dellen”. Dat was een uitspanning midden in het bos. Er was een grote speeltuin bij. Ze hoopte het!

Fijn, dat vader en moeder veel vrolijker waren. Eerst was het niks prettig geweest, thuis! Vader snauwde soms en dan was moeder zo stil! Maar nu was het gelukkig anders! Dat kwam vast door tante Toos, die was zo vrolijk, ze maakte altijd grapjes. Moeder niet! Moeder keek altijd zo . . . ja, hoe zou ze het zeggen . . . zo . . . ja, zo streng! Maar toch hield ze van moeder het meest hoor! Daar was het toch je moeder voor! Dat was zo klaar als een klontje! Van vader hield ze ook veel! Jammer, dat vader het de laatste tijd zo druk had. Hij had weinig tijd voor hen. Vroeger speelde hij veel met Aartje en haar. Maar tegenwoordig haast niet meer! Zou het dan nog te druk zijn aan de zaak? Oom Chris was er toch ook en die werkte heel hard! Dat zei tante Toos tenminste! Gek, als tante Toos over oom Chris praatte, kreeg ze altijd een heel erge kleur.

Heel ver was Joke weer met haar gedachten. Ze schrok er uit op, toen tante Toos vroeg: „Zullen we wat gaan zingen?”

Dat vond direct bijval. Uit volle borst zongen ze alle liedjes die ze

kenden. Joost jankte er naar hartelust tegenin en Aartje sloeg de maat, door met een hand tegen de wand van de auto te slaan. Alie zong met een zware stem, 't leek wel een bas. Dat hinderde allemaal niet. 't Was zo'n fijne dag en ze gingen uit en 't was mooi weer. Er was op 't ogenblikwerkelijk niets meer te wensen!

In de verte kwamen de bossen al in zicht! Ze gingen inderdaad naar „de Dellen”, wat een gejuich aan Joke ontlokte.

Vader stuurde de wagen de oprijlaan in, die naar de uitspanning voerde. Op de parkeerplaats stopte hij.

Joke sprong er het eerst uit en wilde meteen weghollen. Moeder hield haar tegen: „Nee juffertje, niet weglopen! Kijk eens, het is al aardig druk! We blijven bij elkaar en gaan eerst een kopje koffie drinken. We zoeken een tafeltje dicht bij de speeltuin. Als de koffie op is, mag je daar heen gaan!”

Joke wou tegensputteren, maar tante pakte haar hand. „Kom kind, we gaan een mooi plekje zoeken!”

Ze vonden een vrij tafeltje vlakbij de speeltuin. Van daaruit konden ze de schommels en de glijbaan zien.

Joke en Aartje mochten limonade. In een wip hadden ze het op. Joke stond al naast haar stoel. „Mag ik nou, mam?”

„Ik ga ook mee!” zei tante.

„Ik ook!” lachte Alie.

„Aartje ook, Aartje ook!” De kleine man klauterde gauw van zijn stoel.

„Kom maar krummel!” lachte tante.

Daar ging het viertal, nagekeken door vader, moeder en Gait.

Vader rookte een sigaret; uit Gaits pijp kringelden rookwolkjes. Moeder genoot van haar tweede kopje koffie. Hè, wat was het gezellig! Eentje was er die het niet gezellig vond. Dat was Joost! Hij was vastgebonden aan vaders stoel en keek verlangend de grote meisjes en de kinderen na. Hij jankte zachtjes.

„Straks gaan we in het bos picknicken, Joost! Dan mag jij ook los, hoor!” troostte vader.

Joost knipoogde naar hem. Dat betekende: 't Is al goed baas! Daarna legde hij z'n kop op zijn voorpoten en ging slapen.

Plotseling zei vader: „Zullen wij ook, moeder?” Vragend keek hij haar aan.

Moeder weifelde even, maar Gait moedigde haar aan. „Vooruit, u bent nog jong. Ga maar eens lekker schommelen! Ik pas wel op de boel en op Joost!”

Gearmd liepen vader en moeder naar de speeltuin. Bij de grote schommel werden ze luid begroet. „Mam, paps, komen jullie er ook op?” gilde Joke. „Stop dan, stop dan!” riep ze naar Alie en tante Toos, die aan 't eind zaten.

Toen de schommel stilhield, gingen vader en moeder ieder aan een uiteinde zitten. Daarna volgden Alie en tante Toos, terwijl Aartje en Joke in het midden zaten.

„Goed vasthouden, hoor!” waarschuwde vader. Hij zette af en . . . daar ging het hoger en hoger, tot moeder angstig riep: „Nu niet meer hoger! 'k Heb zo'n raar gevoel in mijn maag!” Langzaam lieten ze de schommel uitvieren, waarna het spelletje opnieuw begon.

Eindelijk hadden ze er genoeg van en werd de glijbaan geprobeerd. Als een lang lint, elkaar stevig vasthoudend, gleden ze achter elkaar de glijbaan af. Aartje durfde niet zo goed. Vader hield hem echter stevig vast en met een kleur van opwindning gleed ook hij naar beneden. Ze probeerden alle toestellen, tot ze doodmoe waren en aan hun tafeltje neervielen om uit te rusten.

Joost begroette hen kwispelend. Gait zei: „Nou, nou, ik hoef niet te vragen, of jullie plezier gehad hebben!”

„Wilt u ook een keer op de glijbaan, Gait?” vroeg Joke olijk.

„Nee, deerntje, dat is niet goed voor mijn zondagse broek,” grapte Gait.

„Ik stel voor, dat we een eindje gaan rijden. We zoeken een mooi plekje in het bos en gaan daar picknicken. Goed?” vroeg vader.

Iedereen vond het best! 't Hele koor werd weer ingeladen, en daar ging het voort, het bos door, tot vader een prachtig plekje ontdekte. Hij parkeerde de wagen aan de kant van de weg en laadde alles uit. Niet alleen mensen en kinderen, maar ook kussens, dekens en niet te vergeten, de picknickmand!

Ieder droeg wat! Zelfs Aartje sjouwde met een kussen, dat groter was dan hijzelf!

Vader wees een open plek aan, omgeven door sparren. Daar hielden ze halt. De dekens werden uitgespreid; moeder maakte de mand los

Zelfs Aartje sjouwde met een kussen dat groter was dan hijzelf!

en haalde een tafellaken tevoorschijn; de kussens werden er omheen gelegd en iedereen ging zitten.

Joke keek verlangend toe, hoe moeder, geholpen door Alie en tante Toos, allerlei heerlijkheden uitstalde op het tafellaken. Hè, 't water kwam haar in de mond, zo'n trek had ze!

Gedurende de maaltijd werd er niet veel gesproken. Er werd duchtig gegeten; allemaal hadden ze honger gekregen van het rijden en het spelen in de speeltuin. Als dessert kreeg ieder een banaan.

Toen Joke nog eens over het tafellaken keek, zag ze, dat alles, op één pakje na, verdwenen was. Nou, nou, 't was bar! Maar ja, de buitenlucht maakte hongerig!

Na het eten gingen ze allemaal een poosje rustig liggen. Het duurde niet lang, of Aartje, vader en moeder en Gait sliepen! Gait lag achterover, z'n mond een eindje open. Telkens kwam er een blaasje op zijn mond, als hij ademde. „Phu, phu!” ging het dan. Joke moest erom lachen.

Wacht! Ze zou hem eens plagen! Ze pakte een klein takje en wou het juist tussen Gaits lippen duwen, toen ze een waarschuwende stoot van tante Toos kreeg.

„Niet doen, apekop!” fluisterde tante. „Nog eventjes liggen. We gaan zo spelletjes doen!”

Joke ging op haar rug naast tante Toos liggen. Ze keek omhoog en zag de kruinen van de sparren langzaam heen en weer bewegen. De zon scheen er doorheen en toverde schaduwen op de grond.

„Wat is de lucht blauw,” dacht ze doezelig. Zo'n blauwe jurk zou mooi zijn!” Ongemerkt gleed Joke in slaap. Ze droomde, dat ze in een hoge spar zat, op de bovenste tak. De wind bewoog haar heen en weer en haar jurk, die net zo blauw was als de hemel, wapperde helemaal uit. Toen kwam er een grote bromvlieg aan, die kietelde haar in haar neus. Ze wou de vlieg weggagen en . . . viel uit de boom. „Help!” gilte ze en ze vloog verschrikt klaarwakker overeind.

Ze stonden allemaal in een kring om haar heen. Gait had een lange grasspriet in zijn hand en kriebelde haar daarmee in haar gezicht. „Word eens wakker, lulak! Je slaapt het langst van allemaal!” riep hij lachend.

Tante Toos zei: „Jij wou Gait plagen en nu word je zelf geplaagd!”

„Ik droomde, dat ik uit een hoge spar viel. Ik schrok me een hoedje!” verklaarde Joke.

Joost sprong wild blaffend om haar heen. Hij wilde nu wel eens spelen. Nadat ze wat gedronken hadden van de meegenomen limonade, werd er verstoppertje gedaan. Vader en moeder deden ook mee. Gait haalde een boekje tevoorschijn en ging op zijn gemak lezen.

Joke had een reuze plekje gevonden in een holle boom, niet ver van Gait vandaan.

Vader moest hem zijn. Hij telde tot honderd en ging toen zoeken. Na heel veel moeite gelukte het hem, ze allemaal te vinden, behalve Joke!

„Waar kan dat kind zich toch verstopt hebben?” vroeg vader. „Vooruit jongens, we gaan met z’n allen zoeken!”

De één ging links, de ander rechts. Alie liep vlak langs haar, maar merkte niets!

Joke gniffelde! Had zij even een fijn plekje! Niemand kon haar vinden! ’t Zou vast wel een hele tijd duren! Kijk, daar kwam Joost aan! O wee, hij snuffelde aan de boom. Nu rook hij haar vast! Hoor maar! „Woef-woef-woef!”

„Stil Joost!” riep Joke zacht. Joost snapte het niet en begon harder te blaffen.

„Akelig beest!” mopperde Joke. „Ga weg, schiet op!”

’t Was al te laat! Daar kwam vader aanlopen. Hij keek in de boom en riep: „Ha, gevonden!”

„Ook een kunst,” klaagde Joke. „Joost heeft geholpen, anders had u mij nooit gevonden!”

„Jongens, het is al laat!” schrok moeder. „We moeten opstappen, want het is nog een heel eind rijden!”

„Nu al?” vroeg Joke teleurgesteld. „k Vind het hier juist zo leuk!”

„Ja kind, aan alles komt een eind! Hier . . .” tante duwde haar een paar kussens in de handen. „Breng ook wat naar de auto, dan doe je wat voor de kost!”

Alles werd weer ingeladen. De lege mand werd in een hoekje gezet. Daar hoefde moeder niet meer op te letten. Zelf ging ze met Aartje bij vader voorin zitten. Aartje leunde slaperig tegen haar aan, zo moe was hij van de hele dag buiten zijn.

Gait ging bij de anderen achterin zitten en voort ging het op huis aan. Onderweg stopte vader nog een keer. Langs de dijk gingen ze even zitten en ze genoten van het mooie uitzicht over de rivier.

Er stonden een massa veldbloemen. Joke plukte er wat van. Alie en tante Toos gingen de dijk af en haalden wat rietpluimen, die daar in overvloed stonden. Ze waren zo verdiept in hun plukkerij, dat ze vader niet hoorden zeggen: „Kom mensen, we moeten weer verder!” Moeder en Aartje gingen in de cabine zitten. Gait beurde Joke achterin, klauterde er zelf bij en nog kwamen Alie en tante Toos niet terug.

Plotseling zei vader: „Wacht ik zal ze!” Hij stapte in de wagen, zette de motor aan en reed weg.

Op dit geluid keken de achterblijfsters op en merkten tot hun schrik dat de auto weg was.

In vrolijke spanning zag Joke, hoe ze haastig de dijk opklauterden en al schreeuwend en roepend achter de wagen aanhielden.

Eindelijk kreeg vader medelijden. Hij stopte, stak zijn hoofd uit het raampje en riep met een onschuldig gezicht: „Hé, waren jullie niet in de auto?”

Tante Toos, haar armen vol rietpluimen, kwam opzij. „Naarling! hijgde ze. „Je wist het best, hoor!” Toen klauterde ze vlug Alie achterna, de wagen in.

Vader zette lachend de motor weer aan.

9

Uit logeren

Na het dagje uit, brak er tot de zomervakantie een tijd van hard werken aan. Joke kreeg repetitie op repetitie en moest bendes huiswerk maken. Ook de groten hadden het druk, tijd voor uitgaan was er niet bij.

Van de vakantie stelde Joke zich trouwens niet veel voor. Ze zouden vast niet uitgaan, tenminste, niet allemaal tegelijk. Misschien eens een dagje, maar dat zou wel alles zijn!

Ze wist niet, dat moeder en tante Toos een plannetje bedacht hadden. Toch was ze blij, toen eindelijk de laatste schooldag aanbrak.

Ook Gerrie slaakte een zucht van verlichting.

Met een mooi rapport gingen ze over naar de zesde klas.

Ze namen afscheid van juf, waar ze de beste maatjes mee waren geworden. Na de vakantie kwam juf niet meer terug. De onderwijzer was weer helemaal beter en zou in september weer terugkomen. Joke rekende uit, dat hij ruim een jaar ziek was geweest. Gerrie praatte onderweg over de vakantie. „We gaan veel zwemmen, hè?” vroeg ze. „Als we goed oefenen, kunnen we volgend jaar diploma A halen!”

„We krijgen een heleboel leuke dingen in de zesde,” vertelde Joke.

„Verkeersexamen, sportdag, afzwemmen, schoolreisje . . .!”

„Stop!” riep Gerrie, „we zouden niet over school praten!”

„O nee, dat is waar ook! Wat gaan we nog meer doen in de vakantie?”

„Ik ga ook veertien dagen naar oma en opa in Den Haag. Er komt nog een nichtje en we gaan fijn naar zee als het mooi weer is!” antwoordde Gerrie.

„Waar ga jij heen?” vroeg ze gauw.

„Weet ik nog niet! Vader heeft het zo druk, we kunnen niet allemaal tegelijk uit!” Het kwam er wat verdrietig uit, Gerrie merkte het niet, was te vol van haar eigen plannen.

Toen Joke uit school kwam, lag er een brief van oma en opa. Zij vroegen of Joke een paar weken bij hen wilde logeren.

Oma en opa woonden in een klein stadje op de Veluwe. Ze woonden dicht bij de kerk in een groot huis. Opa was koster. In het benedenhuis waren de vergaderlokalen. In het bovenhuis woonden oma en opa met nog twee zoons en een dochter. Oom Henk was 23 en oom Kees 25 jaar, terwijl tante Loes pas zestien was.

Oma zei altijd: „Tante Loes is ons nakomertje!”

Moeder was de oudste van alle ooms en tantes. Zij scheelde wel twintig jaar met tante Loes. Twee ooms waren getrouwd en woonden in dezelfde plaats als oma en opa. Een andere zuster van moeder woonde met haar man in een dorpje, niet ver van oma en opa vandaan. Zij hadden een grote druk-beklante kruidenierszaak, waar ze allerlei lekkere dingen verkochten. Kinderen waren er niet. Joke was er wel eens geweest en ze vond het bij tante Bep en oom Jan reuze fijn.

Toen Joke het nieuws las, riep ze blij verrast: „O mam, wat fijn! Gerrie gaat ook naar haar grootouders en ik vond het niks leuk, dat ik al die tijd alleen zou zijn!” Ze maakte van opwinding een rondedans door de kamer.

Er werd besloten, dat tante Toos met Joke mee zou gaan. Zij moest ook nodig vakantie hebben en verlangde erg naar huis. Als tante en zij dan terugkwamen, zouden vader en moeder een paar dagen op reis gaan. Tante Toos kon dan mooi voor Aartje en Joke zorgen, want Alie ging die dagen naar haar zuster. Als ze allemaal weer terug waren, zou oom Chris, als laatste, vakantie nemen.

„Ik ga 't laatste,” zei hij vastbesloten, toen vader tegenstribbelde en beweerde dat oom eerder vakantie moest nemen. „Ik kan best nog even wachten, want ik heb geen gezin te onderhouden.” Terwijl oom dit laatste zei, had hij tante Toos strak aangekeken en die kleurde warempel al weer, zag Joke.

Vol ongeduld telde Joke de dagen af. Eindelijk brak de grote dag aan, dat ze zouden vertrekken. Tot hun verrassing vertelde vader, dat hij hen met de auto zou wegbrengen. Hij moest toch in de buurt zijn voor een zakenbespreking.

Nu was Joke helemaal niet meer te houden. Heerlijk! Vader een hele dag voor hen alleen!

Nagewuifd door moeder en Aartje, reden ze weg.

Het was een stralende zomerdag. Joke droeg een blauw jurkje, zo blauw als de hemel. Dat had ze moeder afgebedeld. Een lint van de zelfde kleur hield haar lichtblonde krullen in bedwang.

Tante Toos keek haar van opzij aan. „'t Wordt al een hele jongedame!” dacht ze. „Verbazend, wat wordt dat kind groot. Wat tener, maar dat wordt wel beter.”

Onbewust van tantes gedachten, keek Joke uit het raampje. Ze reden dezelfde weg, als een poosje geleden, toen ze naar „de Dellen” gingen. Dat was een fijne dag geweest. Na die dag waren ze niet meer uitgegaan. Als ze vroeg, waarom niet, klonk onveranderd het zelfde antwoord: „Geen tijd! 't Is veel te druk!” Tersluiks keek ze naar vader. Hij zag bleek, vond Joke.

Raadde vader haar gedachten? Hij boog zich tot haar over en zei:

„Weet je nog wel, Joke, die dag dat we hier ook reden? Toen was het gezellig, hè? Ik hoop, dat we 't gauw nog eens kunnen doen, zo met z'n allen! Maar eerst ga je fijn naar oma en opa. Daar zul je veel genieten!”

„Nou, reken maar!” zei Joke blij. „Kijk vader! De meeuwen vliegen over 't water. Ze duiken naar beneden. Zoeken ze nu visjes?”

Er ontstond een vrolijk gesprek, waar tante Toos ook aan deelnam. Al babbelend en grapjes makend, werd het echt gezellig. Moeder had een fles koffie en een plak koek voor ieder meegegeven. Aan de kant van de weg gingen ze in het gras zitten en genoten ervan. Versterkt werd de rit weer voortgezet.

„Nog een half uur rijden,” zei vader. Het half uur was zo om! Daar was het stadje al waar oma en opa woonden. Eerst moesten ze de hoofdstraat door. Daarna rechtsaf een steilte op, „de Bult” zoals de mensen daar zeiden. Bovenop de bult stonden wat kleine huisjes. Daarachter de kerk en tegenover de kerk het grote kostershuis. Vader drukte op de claxon. „Toet-toet-toet!” klonk het.

Een hoofd verscheen voor een bovenraam.

„Oma!” wist Joke. Ze klauterde tante Toos achterna, de auto uit, naar de deur.

Oma deed open. Het werd een begroeting van jewelste. Opgewonden pratend stormde Joke de trap op, gevolgd door de anderen, die wat kalmer aan deden.

Vader droeg het koffertje, waar Jokes kleren in zaten. Er zat ook een verrassing voor oma in, die Joke zelf van haar zakgeld had gekocht. Toen ze boven waren, opende ze vlug het koffertje en gaf een langwerpige pakje aan oma. „Alstublieft, dat is voor u,” zei ze.

Oma pakte het nieuwsgierig uit. „Kind, kind, wat een verwennerij!” glunderde ze, een heerlijke cake tevoorschijn halend. „Mm, wat ziet die er lekker uit. Dank je wel, hoor!” Oma gaf haar kleindochter een zoen dat het klapte.

„k Heb hem zelf betaald, oma!” riep Joke.

„Dan zal hij dubbel lekker smaken! Maar . . .” verschrikt keek oma Joke aan. „Moet ik die cake helemaal alleen opeten? Ik ben eigenlijk al een beetje te dik en zo'n grote cake dan opeten is me wel wat te bar!”

Joke lachte. „Als 't teveel is, willen de anderen misschien wel helpen. En als het niet anders kan, doe ik wel mee!”

Er werd gelachen. Het was bekend, dat Joke verzot was op cake. „Hè, hè, dat is een pak van mijn hart!” zuchtte oma opgelucht. Om half een zouden opa en de jongens van hun werk komen. Tante Loes kwam pas 's avonds thuis; ze ging vaak oom Dirk helpen, die een grote bakkerij had.

Oma dekte de tafel. „Een, twee, drie, vier, vijf, zes. Ja, we zijn met z'n zessen,” telde ze.

„Wat bent u dom,” lachte Joke. „We zijn met z'n zevenen!”

„Nee, luister maar! Oma, opa, oom Henk, oom Kees, tante Toos en vader. Dat zijn er toch zes?” Oma telde nog eens na op haar vingers.

„En ik dan?” vroeg Joke.

„O, jij! Lust jij dan wat? Je bent zo mager, ik dacht, dat je nooit wat at! Alleen af en toe een plakje cake! Of wil je hier ook wel wat anders eten?” Onderzoekend keek oma Joke aan, die kleurde tot in haar haar.

Joke knikte. Dus oma wist, dat ze de laatste tijd met lange tanden at. Dat had tante Toos zeker gezegd. Ze smoesde straks tenminste zo met oma. Woedend keek ze tante aan. Deze lachte Joke echter uit en trok haar aan een krul. „Boeh, ik zou bang van je worden!”

Toen lachte Joke maar weer. Op tante Toos kon je eenvoudig niet boos blijven. Ze nam zich voor bij oma heel veel te eten, zodat niemand er ook maar één opmerking over kon maken. Dan zou ze vast een lekkere dikkerd worden.

Oma zette drie glazen koude thee op tafel.

„Voor wie is dat?” vroeg Joke verbaasd.

„Die zijn voor opa en de jongens,” legde oma uit. „Als ze thuis-komen, hebben ze altijd dorst. 't Liefst drinken ze dan koude thee zonder suiker. Dat helpt reusachtig! Ga jij maar door 't spionnetje kijken of ze er al aankomen.”

Joke liep naar het raam. Buiten aan het kozijn hingen twee spion-netjes. Als je in het ene keek, kon je tot aan de Hoofdstraat kijken. Als je in het andere keek, zag je ver het plantsoen in, tot voorbij de school. Joke keek in het spionnetje, dat op de Hoofdstraat uitzag. Ja, daar kwamen ze aan. Opa en oom Henk tenminste! Even later

fietste ook oom Kees de hoek om en haalde net bij de achterdeur de anderen in. Joke hoorden hen door de benedenzalen lopen en daarna de trap opgaan. Even later ging de deur open. Joke stortte zich in de armen van opa, die haar hartelijk kuste en toen vader en tante Toos begroette. De jongens kwamen binnen en gaven ieder een hand.

Na het eten moest vader weer opstappen.

Joke deed hem uitgeleide en wuifde hem na, zo lang ze kon. Even stond ze eenzaam op de stoep. Nu ging vader weer naar moeder en Aartje en Joost en zij bleef hier alleen achter. Ze kon ineens wel huilen! Maar vader had gezegd: „Je bent een flinke meid, hoor! Zul je lief zijn bij oma en opa?”

Resoluut draaide ze zich om en ging naar binnen. De logeerpartij was begonnen!

10

Een klein paradijs

Het werden heerlijke dagen bij oma en opa. Elke dag bracht iets nieuws voor Joke. Daar was allereerst het grote huis, waarin oma en opa woonden. Beneden waren twee grote lokalen, een washok, een fietsenhok en een heel grote kolenkelder. Door de achterdeur kwam je in het fietsenhok. Daar was het een beetje rommelig; behalve het grote fietsenrek, stonden er ook emmers, teilen en bezems. Van daaruit kwam je in het achterlokaal, waar jongens- en meisjesclubs werden gehouden en ook zondagsschool. Als er geen vergadering was, stonden de tafels en stoelen op elkaar aan de kant. Van het grote lokaal kwam je in een kleiner. Daar vergaderden de mannen, vertelde opa. Soms was het er blauw van de rook, zo konden de heren dampen. De zalen werden ook wel verhuurd aan zang- en muziekverenigingen. „Dan is het een gekweel en gehoempa van jewelste,” aldus opa. Nu werden ze echter heel weinig gebruikt, omdat het zomer was.

„We hebben het gelukkig een beetje rustiger. 's Winters hebben we het erg druk,” vertelde hij verder. Vanuit het kleinere lokaal kwam je

in de hal. Daar stond een reusachtige kookketel, die voor diverse doeleinden gebruikt werd.

Vanuit de hal ging je twee trappen op naar boven, waar vier grote kamers en de woonkeuken lagen.

In de twee voorkamers woonden een paar studenten. Oma vertelde wel eens grappige verhalen over hen. „Floor, zo heette de ene student, was op een avond uitgegaan. Tijdens zijn afwezigheid waren er een paar vrienden gekomen. Zij hadden een stel flessen meegebracht en bonden die aan een lang touw. Het ene uiteinde bonden ze aan de deur en het andere aan een kast, zó, dat de flessen een eindje van de grond hingen. Toen Floor 's avonds laat thuiskwam en de kamerdeur opendeed, kletterden alle flessen tegen elkaar. Floor schrok zich een hoedje. Hij zal het hen later wel betaald gezet hebben, denk ik. 't Zijn soms mooie heren,“ besloot oma haar verhaal.

Joke had wel eens stiekem om 't hoekje gekeken bij de heren studenten. Nu ze met vakantie waren, was er weinig te zien. Oma had de kamers netjes opgeruimd. Jammer, vond Joke. Ze had de kamers wel eens willen zien, als ze thuis waren.

Boven al deze kamers was nog een verdieping. Daar waren een heleboel slaapkamertjes en een grote zolder, die vol met oude meubels en kisten stond.

In één zo'n kamertje mocht Joke slapen. Dat van tante Loes grensde aan het hare. Eerst vond Joke het wel een beetje eng, zo alleen boven. Tante Loes ging natuurlijk niet zo vroeg naar bed en het was zo donker op de zolder. Maar er was een leuk raampje in haar kamertje. 't Gordijntje mocht open blijven en als ze in bed lag, kon ze de lucht zien, die bezaaid was met sterren. 't Leek net of de sterren tegen haar knipoogden. Dat was een leuk gezicht! Soms probeerde ze de sterren te tellen; hoe langer ze er echter naar keek, des te meer sterren verschenen er. Joke kwam nooit tot honderd, dan was ze allang in slaap gevallen, zo moe werd je ervan.

Het kostershuis stond aan een plantsoen, waarvan de paden met fijn grind bedekt waren, dat knerpte onder je voeten.

Dicht bij 't huis liepen nooit veel mensen. De moeders gingen meestal met hun kinderen verderop, naar het water, waar de eendjes waren.

Daarom had Joke een heel groot stuk plantsoen, waar ze heerlijk vrij kon spelen.

Op een morgen zei oma: „Joke wil jij voor mij naar de schoenmaker gaan? Hier zijn de schoenen van opa, er moeten nieuwe zolen en hakken onder.”

Joke pakte de schoenen van oma aan en ging op stap. Ze wist wel, waar de schoenmaker woonde. Hij woonde in het midden van het steile straatje, waar ook oma's huis stond. Het was er een goede vijftig passen vandaan. Het schoenmakershuis stond tegen de helling aan.

Eerst duwde Joke een hek open. Daarna moest ze drie treedjes af en stond ze voor de deur. Voor het raam, dat naast de deur was, zat een oude man. Hij klopte lustig met zijn hamertje. Een ijzeren bril-letje had hij op zijn neus en een kort pijpstompje tussen zijn tanden. Vriendelijk keek hij over zijn brilleglazen naar Joke. „Dag deerntje, wat kom je doen?”

Joke stapte het kamertje in en kwam naast de schoenmaker staan. „Dag meneer. Ik kom de schoenen van opa brengen. Er moeten nieuwe zolen en hakken onder!”

„Zo, zo, wie is jouw opa wel?”

„Opa is koster, meneer!”

„Zo, zo, dan ben jij zeker Joke, hè? Ja meidje, ik heb je moeder nog gekend, toen ze zo klein was als jij. Ze kwam hier veel en speelde dan in de werkplaats!”

„Mag ik hier ook wel eens komen?”

„Ja kind, dat mag wel! Hé, we krijgen nog meer bezoek. Wie zou dat zijn? O, 't is Riekje. Zo Riekje, kom je ook schoenen brengen?”

Er kwam een meisje van Jokes leeftijd binnen. Het was een dikkerdje met blozende wangen en twee lange vlechten, die op haar rug dansten. De beide meisjes keken elkaar nieuwsgierig aan.

„Riekje, dit is Joke. Ze logeert bij haar oma en opa, de koster van de kerk, weet je?”

Een beetje verlegen, knikten ze elkaar eens toe. Toen Riekje haar schoenen had afgegeven, vroeg ze aan Joke: „Ga je met me mee?”

„Even aan oma vragen!” antwoordde Joke.

Ze groetten de oude baas en verlieten de werkplaats.

„Kom je nog eens terug?“ vroeg hij.

„Morgen!“ beloofde Joke.

't Mocht van oma.

Riekje nam haar nieuwe vriendin mee naar de hoek van de Hoofdstraat, waar een boter- en kaaswinkel was. Daar woonde Riekje.

Ze stapten de winkel in, waar Riekjes moeder juist bezig was, boodschappen klaar te maken. Ze begroette de meisjes vrolijk en zei tegen Joke: „Ik kan wel zien, van wie jij een kleindochter bent. Je logeert zeker bij oma, hè?“

Joke knikte. Wat een vrolijke, gezellige dikkerd was Riekjes moeder. Riekje en haar moeder leken als twee druppels water op elkaar.

„Jullie komen als geroepen. Er moet boter en kaas naar de dokter gebracht worden.“ Moeder pakte de boodschappen in een tas en zei: „Brenge jullie dit even weg. En dan mag je wel een poosje met elkaar gaan spelen!“

Even later liepen de meisjes weer op straat. „k Vind het eng, bij de dokter boodschappen te brengen,” verklaarde Riekje.

„Waarom?“ wilde Joke weten.

„Ze hebben daar zo'n enge, grote hond. Hu, ik ben er bang voor!“

„Och jò, dat hoeft toch niet? Wij hebben ook een hond. Een schat!“

En Joke vertelde enthousiast van Joost. Ongemerkt waren ze bij het doktershuis gekomen. Plotseling zei Riekje: „Ik durf niet, hoor! Breng jij de boodschappen maar weg!“ Meteen duwde ze Joke de tas in de hand en holde weg. Een eindje verderop bleef ze staan wachten.

Een beetje beduusd bleef Joke staan. „Bangerd!“ schold ze toen in Riekjes richting. Maar dat hielp niet. Riekje bleef waar ze was. Ze verzette geen voet.

Joke keek eens in de richting van het doktershuis. Zag ze daar iets achter de gordijnen bewegen? Dan kon ze hier niet zo blijven staan, dat was te gek! Aarzelend deed ze een paar stappen naar de voordeur. Plotseling ging deze open en een keurig dienstmeisje kwam naar voren. Ze zag Joke staan en riep: „Kom je de boodschappen van de boterboer brengen?“ Ze wachtte Jokes antwoord niet af, pakte haar de tas uit handen en verdween ermee naar binnen.

„k Zal maar wachten!" dacht Joke gelaten. „Ik kan slecht zonder tas bij Riekjes moeder verschijnen!"

Ze hoefde niet lang te wachten. „Alsjeblieft, kind! Een snoepje voor de moeite. Dag!" Pats, de deur viel vlak voor Jokes neus in 't slot. „Nou, nou! Ook een heetgebakerde tante! Geef mij Alie maar!" dacht Joke. „Enfin, een snoepje heb ik er tenminste van overgehouden!" Toen bedacht ze tot haar schrik, dat ze geen geld had ontvangen. „Rrrriinnnnngggg!" Een beetje kwaad drukte ze lang op de bel, die een oorverdovend lawaai maakte.

Met een verschrikt gezicht opende het dienstmeisje voor de tweede maal de deur voor Joke. „Wat is er aan de hand?" vroeg ze vinnig. „U hebt geen . . . geen geld gegeven!" hakkelde Joke. Ze vond het eng, zomaar geld te vragen. Maar ja, 't was niet voor haarzelf, dat scheelde.

„Och schaap, dat rekent mevrouw eens per maand af! Weet je dat nog niet?" Met een smak vloog de deur dicht.

Joke haalde haar schouders op. „Die is vast en zeker vanmorgen met het verkeerde been uit bed gestapt," dacht ze. Kwaad liep ze naar Riekje, die geduldig stond te wachten.

„Als je nog eens wat weet!" snauwde Joke. „k Heb geen hond gezien. Wel een schat van een dienstmeisje!" Ze mikte de tas naar Riekje, die hem handig opving en lachend zei: „Er is ook geen hond!" „Waattt!!!" Joke hapte naar adem.

„Nee, maar ik heb de vorige keer ruzie gehad met die schat en ze beloofde me, dat ze het mij de volgende keer wel zou inpeperen. Daarom durfde ik niet goed, snap je?"

Een ogenblik bleef Joke verbaasd staan. Wat een raar kind, om dat niet dadelijk te zeggen. „Zeg dat dan dadelijk!" bromde ze. „Voor straf eet ik alleen het lekkers op!"

„Kiet!" lachte Riekje. „t Is je gegund hoor! 't Was eigenlijk niet aardig van mij, je erin te laten tippelen!"

„O, al goed, hoor!" mompelde Joke, al weer verzoend.

Ze waren druk aan 't hinkelen, toen oma naar buiten kwam. Ze had de stofzuiger in haar hand en stofdoeken onder de arm.

„Komen jullie me helpen?" vroeg ze.

„Wat gaat u doen?”

„'k Ga de kerk stoffen. Ik zal zuigen, dan mogen jullie afstoffen!”
Dat vonden de meisjes best. Oma haalde een sleutel uit haar zak en ontsloot de kerkdeur. Ze kwamen in een groot portaal. Aan de rechterkant waren twee deuren, die toegang gaven tot de kerk. Tegenover de ingang was de deur van de consistorie. Opzij van die deur was de trap, die naar het orgel en de galerij voerde.

„Gaan jullie maar boven afstoffen. Straks kom ik kijken of je het goed gedaan hebt!”

De meisjes togen naar boven; oma begon beneden. Ze stofften keurig de banken en richels en legden de kerkboekjes en de kussens netjes neer.

„Foei, wat ligt hier een rommel,” zei Joke.

„Boven zitten altijd een heleboel jongens,” vertelde Riekje. „De dominee moet ze wel eens verbieden, als ze teveel draaien!”

Toen ze met stoffen klaar waren, probeerden de meisjes bij het orgel te komen. Jammer, 't was op slot!

„Vrijdagsavonds speelt de organist altijd een poosje,” zei oma, die kwam kijken of de meisjes goed gewerkt hadden. „Als jullie goed meehelpen, mag je luisteren!”

„Fijn!” Riekje kneep Joke in haar arm. „Fijn, als je opa kosten is. Dan mag je een heleboel dingen, die je anders niet mag!”

Voor ze naar beneden gingen, hingen Joke en Riekje over de balustrade. Wat leek de preekstoel nu klein en de banken ook. Kijk, oma klom de preekstoel op.

„Dag dominee!” riep Joke ondeugend.

„Kom naar beneden, je hangt zo gevaarlijk ver voorover!” riep oma terug.

Snel roetsten ze de trappen af.

Wel een uur lang waren ze beneden nog bezig. Maar toen zag de kerk er ook uit om door een ringetje te halen. Oma zette het gereedschap in een hoek, haalde weer een sleutel uit haar zak en opende een deurtje in de hoek van de kerk. De kinderen liepen achter haar aan. Ze kwamen in het liefste, mooiste tuintje, dat Joke ooit gezien had. Heel stil was het hier! Wilde wingerd groeide tegen de kerkmuur. Een kleine pereboom torste een geweldige hoeveelheid prach-

tige peren. Frambozenstruiken droegen hun laatste vruchten. Er waren een massa bloemen in prachtige kleuren. Op het grasveld stond een witte bank.

Een merel zat in de pereboom en begon te fluiten.

Het geheel was net een sprookje, zo mooi en fijn was het.

Het had zo iets lieflijks, dat het een klein paradijs leek.

„Oma's tuintje,” dacht Joke. Tante Toos had haar vaak van dit tuintje verteld. Dit was oma's domein, hier mocht niemand in werken. Oma had dit allemaal zelf geplant en opgekweekt.

Plots werd de betovering verbroken. Een grote kat sprong van het dak in de boom, waar de merel zat te fluiten. Het beestje vloog weg, toen de kat met veel geraas in de boom terecht kwam.

„Ksst, ksst, maak dat je wegkomt!” Oma gooide een steentje naar het beest, dat met grote sprongen wegliep.

„Jullie mogen wat frambozen plukken. Ze zijn lekker!” zei oma.

Ze smulden van de heerlijke vruchten, terwijl oma wat bloemen plukte.

En toen zei oma tot Jokes grote verbazing en blijdschap: „Je mag me morgen helpen onkruid wieden, Joke!”

11

De laatste dag bij oma

Het was vrijdag, de laatste dag bij oma. De volgende morgen zou Joke met tante Toos naar huis gaan.

Deze dag had Joke bestemd om alles nog eens te bezoeken. Ze hielp oma met het stoffen van de kerk en glipte na afloop het kleine, stille tuintje in. Een paar late frambozen hingen nog aan de struiken. De dalia's bloeiden uitbundig en het pereboompje liet zijn takken zwaar hangen van de vele vruchten, die eraan hingen.

Joke zat op het witte bankje en liet haar gedachten dwalen. Het waren heerlijke dagen geweest bij oma en opa. Oma was lief, wel wat stil. Maar zij mocht, wat niemand mocht! Zij mocht oma helpen in het tuintje. Niet als Riekje erbij was. „Die is te wild!” zei oma. „Zij gaat zo ruw met de bloemen om. Jij bent er voorzichtig mee. Jij hebt er aanleg en liefhebberij in.” En toen had ze aan oma kun-

nen zeggen, wat ze later graag wou! „Altijd bij en met bloemen en planten werken. Kan dat wel voor een meisje, oma?”

„Ik geloof het wel!” zei oma peinzend. „Er is meen ik een school, die je daarvoor opleidt. Maar dat zal vader beter weten dan ik. Hij heeft per slot geregeld met zaden en zo te maken. Als 't zo ver is, praat je er maar eens met hem over!” Dat zou ze vast doen!

Opa was een aardige man, hij had altijd een grapje en maakte vaak 's avonds een plantsoentje met haar. Zo noemde hij een rondwandeling door het plantsoen.

Oom Kees en oom Henk waren ook aardig. Een enkele keer mocht ze wel eens mee op de fiets, maar ze waren veel met hun vrienden weg. Ze hoorde tante Toos eens tegen oma zeggen, dat de ooms wel gauw met een meisje thuis zouden komen. Leuk, dan kwam er gauw bruiloft! Tante Loes was ook aardig, een beetje kattig soms. Zij en tante Toos hadden wel eens ruzie. O, niet erg hoor! Een poosje later lachten ze weer met elkaar!

Tante Toos was het alleraardigst. Joke vond het maar wat fijn, dat zij ook was meegegaan.

Ze had ook steeds haar best gedaan, flink te eten en ze was warempel wat dikker geworden. Niet zo erg veel, hoor!

„Je zult nooit een dikkerd worden,” had tante lachend gezegd. „Maar dat is niet erg. Als je maar gezond bent!”

En nu ging ze morgen weer naar huis!

Ook wel fijn. Ze had vader en moeder, Aartje en Alie een hele poos niet gezien. En Joost niet te vergeten! En Gerrie en Gait en Koos en . . . nog veel meer mensen! Zouden ze erg naar haar verlangen?

„Droomstertje, we moeten gaan hoor!” hoorde Joke ineens oma's stem. „Je hebt nog heel wat te doen!”

„Ja, ik kom!” Snel liet Joke zich van de bank glijden. Ze keek nog een keer naar het tuintje en stapte toen oma achterna.

„Mag ik naar Barten, de schoenmaker?”

„Ja, ga je straks dan naar oom Dirk? Je mag Riekje wel meenemen!”

„Joe! Dag!” Oma ging het huis binnen en Joke draafde naar Barten. Die zat al weer voor zijn raam en repareerde allerhande schoenen.

„Dag Barten. Ik kom u gedag zeggen. Morgenochtend ga ik weer naar huis.” Joke viel op een bankje naast Barten neer.

Deze liet zijn hamertje even zakken en nam het oude pijpje uit zijn mond. „Och, och, m'n deerntje! Is de vakantie weer voorbij? Ik vind het jammer, dat je weggaat. Het zal zo stil zijn, als je er niet meer bent!”

„Ik zal u een mooie kaart sturen!” beloofde Joke. Ze keek het kamer-tje rond. Bijna elke dag was ze hier geweest en had ze een poosje met Barten zitten praten. Barten wist zoveel te vertellen, ze vond het knus, hier! Ze had ook eens een oude schoen mogen repareren. Ze had daarvoor een oude zool en hak en spijkertjes en een hamer gekregen.

„k Heb ze er zo onder!” had ze gepocht.

Barten had fijntjes gelachen en gezegd: „Ja, ja!”

Wat had hij gelachen, toen hij het resultaat zag. De zool en de hak zaten er schots en scheef onder en de spijkers zaten er krom in.

„k Zie het wel, je bent nog lang geen schoenmaker!”

Joke had een paar plankjes tussen de rommel gevonden.

„Geef es hier!” Barten had in een ommezien een paar prachtige kleppers gesneden. „t Is wel een beetje ouderwets, maar toch wel leuk. Oefen er maar eens mee!”

Joke bedankte hem opgetogen en begon ijverig aan de studie. Al gauw had ze de slag te pakken en klepperde, dat horen en zien je verging.

„Ga er alsjeblieft mee naar buiten, aap van een meid! Je maakt me helemaal doof!” Barten joeg Joke met haar kleppers de straat op. Dat was nu allemaal voorbij.

„Nou, dan ga ik maar! Dag meneer Barten. Tot ziens en nog wel bedankt voor alles!”

„Hier!” Barten duwde haar iets in de hand.

Toen ze keek, lagen er net zulke kleppers in, als ze al gekregen had.

„Voor je broertje! Leer jij het hem maar!”

Joke wilde ze meteen proberen.

„Wil je me nu nog even doof maken? Vooruit, ermee naar buiten!” Lachend keek de oude man het meisje na. „Leuk deerntje!” mompelde hij toen. „Jammer, dat ze weer weg gaat!” Even was het stil in de werkplaats. Toen klonk weer het kloppen van het hamertje.

Joke bracht eerst de kleppers bij oma en ging daarna Riekje halen. Die stond klaar om boodschappen weg te brengen.

„Moet je soms naar de dokter?” vroeg Joke argwanend. „Dan ga je maar alleen, hoor!”

„Nee juffie, wees maar niet bang! Ik moet naar jouw oom!”

„Ha, dat treft. Ik ga er ook heen!”

Ze namen de zware tas tussen zich in en liepen de Hoofdstraat over. 't Was marktdag en druk op straat.

Oom Dirk woonde midden op de markt; de meisjes moesten het plein bijna helemaal oversteken voor ze bij de bakkerij waren.

Er stonden een heleboel kramen, waar allerlei artikelen verkocht werden.

„Laten we eerst de boodschappen wegbrengen,” stelde Joke voor.

„Dan gaan we straks naar de veemarkt. Er zijn misschien wel konijntjes en biggetjes!”

De meisjes liepen door de bakkerij van oom Dirk. Daar was het een leven van jewelste. Oom Dirk kletste de brooddegen op de tafel, door de bloem heen. Een knecht deed ze in busjes. Weer een andere knecht streek er met een kwastje over en zette ze in de oven.

Teun, de banketbakker, was koekjes en taartjes aan 't maken. Er stond ook een schaalje gepelde pinda's op tafel. Hij stopte de meisjes een handjevol toe en schudde wat koekkrumels in een zak. „Hier, smul er maar van!”

„Dank je wel, Teun!”

Al kauwend gingen ze weer bij oom Dirk kijken. Deze was nog druk bezig het brood te vormen. „Je gaat morgen weer naar huis, hè?” Joke knikte.

„Doe thuis de groeten. Ik zal tante Loes vanavond wat lekkers meegeven voor moeder!”

Joke bedankte hem en nam afscheid. In de gang kwamen ze tante Loes tegen, die met een arm vol rollen beschuit de winkel inging.

„Tante is boven. Ga maar naar haar toe!” Meteen was ze verdwenen.

Even later hoorden de meisjes haar tegen een klant praten. De winkel stond vol mensen, dat was altijd zo op marktdag. Dan kon tante Warda het niet alleen af en ging tante Loes helpen. Tante Warda

was weer een zuster van oom Dirks vrouw. Ja, er waren hier heel wat mensen in huis. 't Was een drukke zaak.

Boven was tante Nel met de kleintjes. Harry en Andy waren drie en anderhalf jaar. Het waren schatten!

Joke en Riekje speelden even met hen, terwijl tante de boodschappen nakeek en daarna een kop chocolade en een gebakje voor hen neerzette. Dat was een verwennerij! Maar och! In zo'n grote zaak kon het bezoek wel getrakteerd worden op gebakjes!

't Leek wel of tante Jokes gedachten raadde. „Dat krijgt lang niet iedereen, hoor!” lachte ze. „Ik wilde jou nog een keertje verwennen. Morgen gaat het niet meer!”

Toen de meisjes het lekkers op hadden, knuffelden ze de kleintjes en namen afscheid van tante Nel.

„Ikke mee!” riep Harry.

„Mag het, tante?”

„Nee, hoor! Het is veel te druk op de markt. Harry kan best achter spelen.”

Harry zette het op een brullen, maar tante pakte hem zonder pardon op en bracht hem naar beneden. Achter de bakkerij was een kleine tuin met een zandbak, waar de kleine baas al spoedig verdiept was in het taartjes bakken.

„Hij wordt later vast en zeker ook bakker,” lachte Joke.

Buiten gekomen, omving hen weer het marktlawaai. Mannen en vrouwen liepen langs de kramen. Sommigen bleven hier en daar staan om iets te kopen of alleen maar te kijken. Het geschreeuw van de kooplui klonk boven alles uit.

Joke en Riekje sloegen linksaf, waar de veemarkt was. Vooraan waren de kleine dieren: kippen en konijnen in manden, geiten en bokken aan touwen.

Een jongen hurkte bij een prachtig wit konijn neer, terwijl zijn vader over de prijs onderhandelde. Joke en Riekje bleven staan, benieuwd of de jongen het konijn mee zou nemen. Ja, kijk! Zijn vader had een mand met een deksel erop, bij zich. Hij deed het deksel eraf en het witte konijn verhuisde van de ene mand in de andere. De jongen straalde van blijdschap. Het konijn had rode ogen, zag Joke. De jongen was zeker jarig, dat hij zo'n mooi cadeau kreeg.

De geiten bewogen hun sikken onrustig heen en weer. Af en toe rukten ze aan de touwen en klonk een klaaglijk bè, bè, over de markt. Meer naar achteren stonden de varkens. Een paar boeren kletsten elkaar in de hand. Een, twee, drie, vier, wel vijf keer, telde Joke. Kleine biggetjes waren er niet, alleen van die vieze knorders. Helemaal achteraan stonden de koeien en de paarden vastgebonden. Daar was het een drukte van belang en een geklets van hand op hand. „Het stinkt hier!” zei Riekje plotseling en ze kneep haar neus dicht. Ze liepen achter de beesten om naar de andere kant van de markt. Ze kwamen langs een café, waar de boeren altijd hun koffie gingen drinken en hun zaken verder afhandelden. De deur stond open en een druk gepraat en gelach klonk naar buiten.

Plotseling klonk er rumoer. Een kerel tuimelde naar buiten, bijna tegen Joke aan, die verschrikt achteruit week en het op een lopen zette. Riekje holde achter haar aan. Pas toen ze een eind verder waren, durfden de beide meisjes om te kijken.

De man was opgestaan en waggelde de straat uit, brommend en vloekend.

„O, die kerel is dronken,” zei Riekje. „Kind, wat schrok ik!”

Joke gaf geen antwoord. Ze zag spierwit en stond te trillen op haar benen. „'k Ga naar huis, naar oma,” zei ze even later. Daar was het tenminste veilig en zag je geen akelige dingen. Riekje had er ook genoeg van. Zwijgend liepen ze een poosje naast elkaar voort. Dan zei Riekje: „Mogen we vanavond weer in de kerk luisteren?”

„'k Zal het vragen!” beloofde Joke. Bij Riekjes huis gekomen, zei ze gauw: „Nou dag, kom vanavond maar!” Meteen holde ze het straatje op, het huis in en de trap op naar de keuken. Daar zaten ze allemaal aan tafel. Oma keek een beetje boos. „Zo, kom je eindelijk eens boven water? Moet je nu de laatste dag te laat komen? Ga maar gauw zitten!”

Met een verschrikt gezicht keek Joke naar de klok. Al over half een! Waren ze zó lang weggebleven? Heel stil at ze haar bord leeg.

Opa en tante Toos knipoogden tegen elkaar.

„Ben je je tong verloren?” vroeg opa plagend.

Ineens begon Joke te snikken. Ze legde haar hoofd op tafel, zodat haar krullen bijna in de pap terecht kwamen, die oma juist opschepte.

„Kind,” zei oma verschrikt. „Moet je daarom huilen?”

„Nee . . . daar . . . is . . . het . . . niet . . . om . . .!” Hortend kwamen de woorden eruit.

„Waarom dan wel?” Oma trok haar als een klein kind op schoot en toen kwam het hele verhaal er uit van de markt en de beesten en . . . de dronken man!

Toen Joke eindelijk uitverteld was, zei oma: „Daar ben je natuurlijk van geschrokken en toen kreeg je van mij ook nog een standje, is 't niet zo?”

Joke knikte. „Wat is dronken zijn?” vroeg ze.

„'t Woord zegt het al,” antwoordde opa. „Teveel wijn of bier of jenever gedronken. Sommige mensen kunnen daar niet tegen en gaan ruziemaken als ze te veel op hebben. Misschien die man ook wel.”

„Hij viel bijna tegen mij aan!” Joke huiverde nog bij de gedachte.

„Kom,” zei oma. „Eet maar gauw je pap op. Vanavond mag je naar het orgel luisteren. Fijn hè?”

„Dat is beter dan dronken kerels tegen 't lijf lopen!” knipoogde oom Henk.

's Avonds kwam meneer Thijs op het kerkorgel spelen.

Joke en Riekje zaten heel stil te luisteren en lieten de klanken over zich heen gaan. Het leek wel of de muziek dwars door je heen ging.

Je werd helemaal blij van binnen.

Meneer Thijs speelde prachtig.

Tante Loes kon 't ook, maar niet zo goed als meneer Thijs!

Hoor, wat mooi!

Tot slot speelde de organist een paar gezangen.

Zachtjes zongen Joke en Riekje het laatste vers mee:

'k Wil U, o God, mijn dank betalen.

U prijzen in mijn avondlied.

Het zonlicht moge nederdalen,

Maar Gij, mijn Licht, begeeft mij niet.

De vakantie met al haar plezierige dingen was voorbij. De schooltijd was aangebroken; Joke en Gerrie liepen weer in de tredmolen van alle dag. Met dit verschil dat ze nu allebei in de zesde zaten, twaalf jaar waren en bendes huiswerk meekregen.

„Ik wil graag, dat jullie goed beslagen naar een andere school gaat en daarom wordt dit een jaar van hard werken voor jullie!” had Flippie bij 't begin van het nieuwe schooljaar gezegd.

„Weet jij, wat je later wilt worden?” had Gerrie aan Joke gevraagd. „Nee . . .” aarzelde Joke. „Tenminste . . . niet precies! Maar wel iets, wat met planten en bloemen te maken heeft. En jij?”

„Ik kom later bij vader in de winkel!” antwoordde Gerrie. Haar vader had een porseleinzaak. 't Was voor haar een uitgemaakte zaak, dat ze hem ging helpen.

„Ik misschien ook wel!” zei Joke. „Maar 'k zie liever planten en bloemen dan zaadjes! Maar zover is het nog niet!” besloot ze lachend.

„We zullen de eerste vijf jaar nog wel op school zitten. Dit jaar nog bij Flippie en volgend jaar misschien op de meisjesschool of de ULO.”

„We zullen onze toekomstplannen maar diep wegduwen,” zei Gerrie lachend.

In de toekomst zou er echter iets gebeuren, wat geen der beide meisjes verwacht had, maar dat hen beiden een hele tijd . . .

Op een avond waren vader en moeder uitgegaan.

Tante Toos had wat spelletjes met Joke gedaan, had haar om half negen toegestopt en was naar beneden gegaan. „'k Ga fijn lezen!” zei ze tegen Joke.

Joke zou net wegdoezelen, toen er gebeld werd. Ze hoorde Alie naar de deur sloffen en opendoen. Een welbekende stem hoorde ze zeggen: „Dag Alie, is de familie thuis?”

„Oom Chris!” dacht Joke, overeind komend in haar bed. Ze luisterde, hoorde alleen wat gemompel, daarna het dichtdoen van de zitkamerdeur en even later die van de keuken.

Daarna stilte!

Joke was klaarwakker. Hè, wat zou ze graag naar beneden gaan. Ze had oom Chris in zo lange tijd niet gezien! Toen ze van vakantie terugkwam, waren eerst vader en moeder een paar dagen weggegaan. Oom Chris had toen geen tijd gehad om te komen, druk als het was aan de zaak. Daarna was oom Chris weggegaan en nu was hij teruggekomen! Misschien had hij wel suikerzakjes meegebracht.

Zou ze? 't Mocht niet, 's avonds uit bed komen, als 't niet nodig was. Kom, ze waagde het erop! Het was vanavond echt nodig, vond ze. Zachtjes liep ze de trap af naar beneden. Alie mocht haar niet horen. Die stuurde haar zonder pardon naar boven!

Bij de kamerdeur aarzelde ze. 't Was zo stil in de kamer. Zou oom Chris weggegaan zijn? Toen ineens, opende ze de deur en stapte naar binnen. Wat ze daar zag, deed haar even de adem in de keel stikken. Tante Toos en oom Chris stonden midden in de kamer. Oom Chris had zijn armen om tante heengeslagen en zoende haar. En tante Toos zoende terug en keek hem heel lief aan.

Tante zag het eerst het figuurtje in de pyjama in de deuropening staan. „Kom es hier, liefje!” zei ze en stak een hand naar Joke uit, die zich letterlijk in haar armen stortte.

„Ho, ho!” lachte oom Chris. „Kom je nu al tussen ons?”

Joke keek hem aan. Hooghartig zei ze: „U mag me wel dankbaar zijn, oom Chris! Want ik heb gezegd, dat u aardig was. En ik heb gezorgd, dat u elkaar leerde kennen!”

„Dat is zo!” beaamde tante Toos. „En daarom mag jij ook 't eerste weten, dat we ons vanavond verloofd hebben!”

„En dat we gauw gaan trouwen!” besloot oom Chris en omdat Joke nog altijd tussen hem en tante Toos in stond, nam hij ze allebei in de armen en zoende hen dat 't klapte.

Dat Joke die avond de suikerzakjes vergat, was geen wonder!

Het was een blijde verrassing voor iedereen, hoewel Joke wel begreep, dat vader en moeder het al zo'n beetje wisten.

Oom Chris wilde graag zo gauw mogelijk trouwen. Hij was al zo lang alleen geweest en hij wilde 't liefst tante Toos zo gauw mogelijk meenemen. Maar de zaak was er ook nog. En oom Chris was zakenman genoeg om te weten, dat er eerst een plaatsvervangster voor tante Toos op kantoor gevonden moest worden.

En toen gebeurde er iets, dat alle plannen voorlopig in de war stuurde. 's Morgens was alles nog gewoon. Joke maakte zich klaar, gaf de familie een zoen en haastte zich naar school.

Toen ze om twaalf uur aan de bel trok, was alles anders!

Tante Toos deed open inplaats van Alie. Op Jokes verwonderd kijken fluisterde ze: „Doe je een beetje zachtjes, kind? Vader is niet erg goed, zie je! Hij ligt boven en slaapt juist!”

„Wat . . . wat is er met vader?” hakkelde Joke geschrokken.

„Kom maar mee, dan zal ik het vertellen.” Tante Toos nam Joke mee naar de kamer, waar een dreinerig Aartje wachtte. „Mama, mama!” huilde hij.

„Och prul, kom maar hier. 't Is ook zo'n rare morgen geweest. Je moet nodig naar je bedje toe!” Tante nam Aartje op haar arm en verdween met hem naar boven. „Ik kom zo beneden,” zei ze tegen Joke.

Joke wachtte en dacht aan vader. Zou hij erg ziek zijn? En waar was moeder nu? Zeker ook boven, op vader passen. Net als toen zij ziek was! Gelukkig, daar was tante Toos al!

Nu hoorde Joke wat er gebeurd was. Vader was op kantoor plotseling heel erg duizelig geworden en zomaar neergeslagen. Later, toen vader weer bijgekomen was, had oom Chris hem naar huis gebracht en meteen de dokter gewaarschuwd. Deze had een ernstige overspanning geconstateerd en volkomen rust voorgeschreven.

„We hebben 't allang aan zien komen,” vertelde tante Toos verder.

„Vader nam veel te veel hooi op zijn vork. Dat kon nooit goed gaan!”

„O, wat erg!” fluisterde Joke. „Kon ik maar helpen, tante Toos!”

„Dat kun je ook!” verzekerde tante. „Je kunt Aartje bezighouden, als moeder geen tijd voor hem heeft en ik naar kantoor ben. En je kunt Alie helpen met afwassen en je eigen bed opmaken. En wij allemaal kunnen vader helpen door voor hem te bidden. Dat weet je toch?”

„Ja tante!” zei Joke ernstig.

Dat alles was nu al weer vier weken geleden.

Vader was weer op, wandelde wat en zat af en toe te lezen, maar knapte niet voldoende op om weer te kunnen werken.

Over de trouwdag van oom Chris en tante Toos werd niet meer ge-

sproken. Joke vroeg een keer: „Wanneer krijgen we nu uw feest, tante?” Tante lachte en trok haar tegen zich aan: „Zo gauw vader weer helemaal beter is, liefje! Nu hebben jullie mij nog te hard nodig en ik moet trouwens oom Chris in de zaak helpen.”

„Jammer!” zuchtte Joke. „’k Heb juist zo’n zin in iets leuks!”

Op een dag kwam de dokter bij vader. Hij bleef een hele tijd! Wat vader en moeder met hem bespraken, wist Joke niet, ze mocht er niet bij zijn.

Pas ’s avonds zei moeder: „Je moet eens goed naar me luisteren, Joke!”

Vader en Aartje waren naar bed en tante Toos was nog op kantoor. Moeder en Joke waren alleen in de kamer. Joke had juist haar huiswerk af en schoof met een zucht van verlichting haar boeken opzij. Bij ’t horen van moeders stem keek ze haastig op. Oei, wat keek moeder ernstig!

„Vader moet er een poos uit van de dokter. Minstens drie maanden. Omdat het hier langzamerhand winter wordt, gaat hij een bootreis maken naar Florida. Je weet, dat daar vaders enige broer woont en hij wilde hem zo graag eens bezoeken. En . . .” hier aarzelde moeder even. „En . . . ik ga met vader mee!”

„O!” zei Joke. Toen pas drongen moeders laatste woorden tot haar door. „Wat!” schreeuwde ze bijna. „Gaat u allebei weg? En wij dan?”

„Rustig, rustig!” Moeder streek over Jokes krullen. „Wat er nu komt, zal heel moeilijk voor je zijn, want ik weet, hoeveel je van dit huis en van de tuin houdt. Maar jullie kunnen hier die tijd niet blijven. Tante Toos is de hele dag weg en Alie kan niet helemaal alleen voor jullie zorgen.”

„Waar gaan wij dan heen?” vroeg Joke. „Naar oma?” Als ze dan weg moest dan maar naar oma. Daar was het ook wel fijn!

„Nee, niet naar oma! Ze heeft het wel gevraagd, maar ’t is veel te druk voor oma. Ze is te oud voor twee druktemakers. Jullie gaan naar tante Bep en oom Jan. Daar mag je misschien wel helpen met boodschappen klaarmaken. Vanzelfsprekend ga je dan ook tijdelijk naar een andere school! Ik weet, dat het niet gemakkelijk voor je is,

maar Aartje gaat mee. Dan ben je toch niet zo alleen en vader en ik kunnen gerust weggaan, omdat we weten, dat er zo'n grote dochter is, die goed op haar broertje kan passen. Is 't niet zo, kind? Kunnen we op je rekenen?"

Wat moest Joke ineens veel verwerken.

Ze kon haast niet geloven, dat ze weg zou gaan. Bij een tante in huis en naar een andere school. Bij de laatste woorden van moeder keek ze verward op. Moeder vroeg wat! Toen drongen de woorden tot haar door en ze besepte, dat het voor vader en moeder ook niet meeviel, Aartje en haar zolang achter te moeten laten. Zie maar, moeder had tranen in de ogen!

Ze vloog moeder om de hals. „Ik zal goed op Aartje passen, hoor! En ik zal heus m'n best doen bij tante Bep!"

Moeder glimlachte alweer.

„Fijn kind! Ik weet, dat je het wel redden zult! En denk er altijd aan, dat God voor ons zorgt, waar we ook zijn! En vergeet nooit, dat je alles aan Hem kunt vertellen. We moeten veel voor elkaar bidden, als we zover van elkaar vandaan zijn! En als God wil, zal vader weer gezond en sterk terugkomen. Ook daar mag je om vragen! Zul je dat echt nooit vergeten, Joke?" Moeders stem klonk ernstig en toch blij, vond Joke.

„Nee, mam! En ik zal goed op Aartje passen!" beloofde ze.

13

De nieuwe winkeljuf

„Dat is dus twee pond suiker, een half pond koffie, een ons thee en een ons zuurtjes. Nu nog een pond zout erbij en klaar is kees. Alweer een boekje klaar. Jonge, jonge, er ligt nog een hele stapel. Hoe komt dat voor elkaar? Wacht . . ." Tante Bep onderbrak haar alleenspraak en opende de tussendeuren, die de winkel van de kamer scheidden.

„Joke!" en toen er niet dadelijk antwoord kwam, nog eens: „Joke!"

„Joe-oe! Ik kom!" Joke verscheen in de winkel.

Tante Bep stond alweer achter de grote toonbank en maakte met rappe vingers de verdere boodschappen klaar.

„Wat is er, tante?”

„Hier kind, help me eens een handje. Ik kom anders niet op tijd klaar. Oom Jan is nog in de wijk en Klaas komt zo terug. Er moet zeker nog een mandvol boodschappen weg, vandaag!”

„Ha leuk! Wat mag ik doen?”

„Weeg maar eerst een pond zout af. Hier liggen de zakken en daar staat het zout.” Tante wees op een bak, die je onder de toonbank vandaan kon trekken.

Heel voorzichtig schepte Joke het zout in de zak en zette hem toen op de weegschaal.

„Kijk,” zei tante. „Nu moet je vooral opletten, dat je het goede gewicht geeft. Geef je te weinig, dan lopen de klanten weg. Geef je te veel, dan kost het ons geld en hebben we geen winst. En een kruidenier staat per slot van rekening niet achter de toonbank om vliegen te vangen!”

Joke keek oplettend toe, hoe tante afwoog. Precies op het streepje! Daarna deed ze Joke voor, hoe de zak gevouwen werd. Na een paar keer proberen lukte het Joke ook de zakken netjes dicht te maken. Nu kreeg ze een boekje voor zich en mocht alle boodschappen, die er in stonden, klaarmaken. Nieuwsgierig keek ze naar de naam van de klant. Veenendaal stond er op.

„Dat is van je onderwijzer,” zei tante. „Goed je best doen hoor, als er iets aan mankeert, krijg je er een standje voor!”

„Puh,” deed Joke. „Kan me lekker niks schelen. Meneer Veenendaal is veel aardiger, dan Flippie. Bij hem hoefde je niets uit te halen, maar meneer Veenendaal maakt vaak grapjes.” Toch deed ze haar uiterste best en toen tante de boodschappen controleerde, kreeg Joke een pluimpje, dat ze het zo netjes gedaan had.

Nu volgden er meer boekjes en Joke woog met een kleur van inspanning suiker, zout, bruine bonen en bloem af. Af en toe moest tante wel bijspringen, maar overigens lukte het prima.

Daar rinkelde de winkelbel. Een klein jongetje stapte naar binnen, een tas in zijn hand.

„Help jij dit klantje maar eens, Joke!” zei tante.

„Wat moet je hebben?” Meteen pakte Joke de tas van het kereltje aan, die deze haar toestak.

„'t Staat op 't briefje!” lichtte het ventje haar in.

Joke nam een duik in de tas en viste er een portemonnee uit. Binnenin zat een briefje en wat geld.

„Een half pond griesmeel en een ons rozijnen,” las ze hardop.

Tante keek toe, hoe Joke alles afwoog. Met het afrekenen hielp ze even. Ze gaf het jongetje een snoepje; zuigend en smakkend verliet het de winkel, de tas in zijn linkerhand houdend.

„Als er kinderen in de winkel komen, moet je ze altijd een snoepje geven, hoor! Kijk, hier uit de grote fles! O ja, je mag nooit vragen: „Wat moet je hebben?” maar netjes: „Wat zal het zijn?” En als er een mevrouw of meneer in de winkel komt, moet je vragen: „Wat is er van uw dienst?” Zul je dat goed onthouden?”

„Brr, wat moeilijk! Ik hoef toch niet zo vaak te helpen?” Benauwd keek Joke tante aan.

Deze begon te lachen. „Als het even kan, doe ik het zelf. Maar je kunt nooit weten of ik je hulp nog eens dringend nodig heb en dan is het wel fijn, als je er iets van af weet! Weet je wat? Vanavond geef ik je een beetje les in klanten bedienen. Je zult zien, dat je het best leuk vindt. Maar nu moet ik voortmaken. Ik hoor Klaas al!”

Klaas, de loopjongen, stapte met een mand de winkel binnen. In de mand rammelden lege flessen en bussen. Die zette hij in een doos in de gang neer. Daarna pakte hij de mand vol met de boodschappen, die tante en Joke hadden klaargemaakt. Joke voelde zich wel een beetje trots, dat zij daar ook aan meegeholpen had. Maar die trots slonk merkbaar, toen er plotseling een zak suiker los ging en op de winkelvloer leegliep.

„Hé,” zei Klaas verbaasd, „u hebt de zak niet goed dichtgedaan, mevrouw. Kijk maar, hij was half dicht!”

„Nee,” antwoordde Joke met een kleur. „Dat heb ik gedaan. 't Was niet goed hè?” liet ze er berouwwol op volgen.

„Ach wat!” zei Klaas verlegen. „Ik maakte in 't begin ook fouten. 't Komt best goed, als je 't vaker doet!”

Fluitend ruimde Klaas de rommel op en verdween even later op zijn fiets de wijk in.

Joke keek hem na. Leuk joch was Klaas. Fideel van hem om zelf de rommel op te ruimen. En hij werd niet eens kwaad!

Het werd nu drukker in de zaak. Joke maakte de rest van de boodschappen alleen klaar, terwijl tante de klanten hielp.

Een oude dame zei: „Och, lief kind, zou je mij een ons cacao willen geven, dan ben ik klaar!”

Een beetje verlegen voldeed Joke aan het verzoek. Het prijsje stond op het pakje, dus hoefde ze niets te vragen. Toen ze het pakje en het wisselgeld aan de dame gaf, knikte deze haar vriendelijk toe en zei: „Je bent een flinke winkeljuf hoor!”

Joke gloeide van trots om deze pluim op haar hoed. Een beetje overmoedig geworden door dit succes, vroeg ze aan een andere dame, wat deze wenste. Och heden, nu kreeg Joke de kous op de kop.

„Daar kun je mij toch niet mee helpen. Ik wacht wel op mevrouw!” was het vinnige antwoord.

Beduusd dook Joke achter de toonbank en ze kwam pas tevoorschijn, toen de aanminnige dame weg was.

„Foei, wat een portret!” hoorde Joke.

Tante moest lachen. „Ja kind, je maakt van alles mee in een zaak. Gelukkig zijn er veel aardige mensen en ook leuke kinderen.”

„Nou! Die oude dame is een schat. Maar die haakneus een kat!” viel Joke uit.

„Ho, ho, meisje! Een winkeljuf mag nooit schelden. Ze moet altijd beleefd en opgewekt de klanten helpen, hoe lastig ze soms ook kunnen zijn!”

„’t Zal mijn vak nooit worden!” zuchtte Joke hartgrondig.

’s Avonds kreeg Joke les in klanten bedienen.

Oom Jan zat achter zijn bureau te werken en Aartje was al naar bed. Dien, het dagmeisje, was ook vertrokken, evenals Klaas. Tante had mooi de tijd om Joke onderricht te geven.

Joke ging achter de toonbank staan en tante was de klant.

„Dag mevrouw, wat is er van uw dienst?” vroeg Joke beleefd.

„Juffrouw, mag ik twee pond suiker van u?”

„Zeker mevrouw!” Joke woog de suiker af, sloot de zak nauwkeurig, opdat de klant geen aanmerking kon maken en zette de zak op de toonbank.

„En wat nog meer?” vroeg ze.

„Ho, ho, juffrouw! Dag mag u niet zeggen. 'Wenst u nog iets anders?' dat klinkt beter!”

„O, even over hoor!” Joke zette een tuitmondje en prevelde: „Wenst u nog iets anders?”

„Ja juffrouw! Twee pakken macaroni en twee kokoskoeken van tien cent!”

„Alstublieft mevrouw!”

Mevrouw pakte alles in de tas, groette en wilde zonder betalen weggaan.

„Hé mevrouw, waar blijven mijn centen?” gilde de winkeljuf.

Mevrouw keerde zich verontwaardigd om. „Foei, juffrouw, wat gilt u! Ziet u maar, dat u uw centen krijgt, hoor! Is me dat een behandelings!” Met opgestoken zeil wilde de dame er vandoor gaan.

Maar dat liet de winkeljuf niet op zich zitten. Ze kwam achter de toonbank vandaan en griste de tas met boodschappen uit mevrouws hand.

„Ziezo,” zei ze tevreden. „Wie niet betaalt, krijgt ook geen waren!” Nu was het met de ernst van de klant gedaan. Gierend van het lachen zakte tante Bep op een winkelkruk neer. „Nou, jij bent me een bijdehandje hoor! Je laat je de kaas niet van 't brood eten! Wat een katje kun je zijn! Maar dat is wel goed in een zaak. Anders lopen de mensen over je!” Ze knikte nog eens en zei toen: „Ik geloof wel, dat de nieuwe winkeljuf zal voldoen. Vind je ook niet, Jan?”

Dit laatste zei tante tegen oom Jan, die de winkel inkwam met zijn jas aan en hoed op.

„'t Zal wel gaan, denk ik!” lachte oom. Hij liet erop volgen: „Ik moet naar een vergadering. 't Kan wel laat worden, hoor!” Hij gaf tante Bep een zoen en Joke een klap op haar schouder, zodat ze ineens kromp (oom Jan had zulke harde handen) en vertrok.

Joke pakte de tas weer leeg. De twee koeken hield ze in haar hand. Olijk keek ze tante aan. „We hebben wel wat verdiend, vindt u ook niet, tantetje?”

„Ja, dat vind ik ook. Kom, 't is mooi geweest. We gaan een lekker kopje thee drinken en eten daar de koek bij op.”

Toch wel wat moe van het ongewone werk, dronk Joke even later haar thee en smulde van de kokoskoek.

„Hoe vind je het om winkeljuf te zijn?“ vroeg tante Bep.

„O, wel leuk! Maar niet gemakkelijk!“

„Als je eenmaal de prijzen weet, valt het wel mee. Je bent een handige meid en je mag me meer helpen!“

Ze zaten nog een poosje gezellig bij elkaar. Joke vertelde van school.

„Die nare, zwarte snijboon heeft weer eens ruzie gemaakt. Van meneer heeft ze lekker op haar kop gekregen.“

„Wie is die zwarte snijboon?“ Tante moest echt wennen aan al die bijnamen.

„O dat is Tinie. 't Is een echte kat. Heel anders dan Gerrie. Ik wou, dat die hier was! Tinie maakt altijd ruzie!“

„Scheld je altijd zo, Joke?“

Joke kreeg een kleur. „Dat doen ze hier allemaal!“ verdedigde ze zich.

„Wat iedereen doet, hoef jij nog niet te doen. Bovendien speel je morgen misschien wel weer met Tinie. Eerst was je ook goede vrienden met haar. Is dat nu al uit?“

„Och, 't is haar eigen schuld. En het is toch een snertmeid!“ durfde Joke nog.

„Weet je, dat Tinie het heel moeilijk heeft, thuis?“ vroeg tante.

Joke schudde haar hoofd, keek tante toch met meer belangstelling aan.

„Tinies moeder is vorig jaar gestorven en haar vader is soms maanden weg. Hij vaart. Een tante zorgt voor de kinderen, want Tinie heeft nog twee zusjes en een broertje. Maar 't gaat niet al te best tussen die tante en Tinie. Ze mist haar moeder heel erg en weet geen raad met zichzelf. Je moet proberen lief tegen haar te zijn. Breng haar maar eens mee. En sla niet meer zulke taal uit, Joke! Daar houd ik niet van!“

't Was even heel stil na tantes woorden. Joke was totaal beduusd. Aarzelend gaf ze tante een nachtzoen.

Die lachte alweer en toen brak ook de lach door op Jokes gezicht.

„'k Zal het niet meer zeggen, lieverd. Wees maar niet meer boos op Jokie. Toe???“ Smekend keek Joke in tantes ogen.

„Ik ben benieuwd of je je er aan houdt. Als over een poosje vader en moeder terugkomen, denken ze vast, dat je bij de kannibalen bent terechtgekomen, inplaats van in een net gezin!“ deed tante kwasi verongelijkt.

„Och, lieve schat, vader en moeder zijn heus wel wat gewend, hoor!
Dag tantetje, welterusten. Geef oom Jan nog maar een zoen van me!”
„Nacht kind. Slaap lekker en doe zacht om Aartje!”

Toen Joke op haar kamertje kwam, ging ze nog even bij het raam staan en tuurde naar buiten, de donkerte in.

Drie weken waren ze hier al weer, Aartje en zij. 't Leken haar drie maanden. Nee . . . drie eeuwen!

Dat was wel een teken, dat ze al aardig gewend was, hoewel ze vandaag voor 't eerst weer echt plezier had.

Toch verlangde ze heel erg naar huis. 't Ging gelukkig goed met vader. Ze kregen goede berichten. Vader en moeder genoten van de mooie reis.

Ook Gerrie en tante Toos schreven vaak. Zelfs Alie had zich aan een krabbeltje gewaagd en die goeierd had toch zo'n hekel aan schrijven. Ze maakte liever een heel huis schoon, beweerde ze. Alie klaagde dat het zo stil was in huis, nu Joke niet meer plaagde.

Op school was het heel anders! Dit was een echte dorpschool, wel gezellig. Ze ging geregeld met drie meisjes om.

Tante Bep was bijna net als moeder en oom Jan was ook wel aardig. Maar ze waren allebei altijd druk bezig in de zaak. Tante had het trouwens veel drukker gekregen, nu zij en Aartje erbij waren gekomen. Het was daarom niet meer dan billijk dat Joke ook een handje hielp. Dat was eerst niet meegevallen. Thuis was Alie er. Hier was Dien er alleen overdag. Die had de handen vol aan het huishouden en ze hielp ook wel in de winkel.

Na het eten ging ze echter weg. Tante Bep was dan nog vaak in de winkel en oom Jan in de wijk.

Daarom moest Joke haast altijd Aartje naar bed brengen. Soms vond ze dat wel leuk, maar Aartje begon een boefje te worden en daarom mopperde ze ook wel eens stilletjes.

Toch was ze blij, dat Aartje ook hier was. Dat was toch een stukje van thuis.

Dat van Tinie had ze niet geweten. Ze wou wel proberen, wat tante gevraagd had. Maar of 't lukken zou, wist ze niet! Tinie was geen katje om zonder handschoenen aan te pakken.

Plotseling schrok ze op uit haar gedachten.

Kwam tante naar boven? Als ze Joke niet in bed vond, zwaaide er wat! Roets, roets! Joke gooide haar kleren van zich af en dook onder de dekens. Daar bleef ze doodstil liggen luisteren.

Nee, tante kwam toch niet! Ze had het zich verbeeld.

O, ze moest nog bidden! Dat had ze helemaal vergeten!

Haastig raffelde Joke haar avondgebed af en dook weer onder de wol.

Oei, wat had ze een slaap . . .

Tante Bep kwam later op de avond nog even kijken.

Joke sliep als een roos.

Afkeurend liet tante haar blikken door de kamer gaan. Ze zou die sloddervos morgen eens onderhanden nemen.

Daarna bukte ze zich, kuste 't slapende nichtje zachtjes op haar voorhoofd en dekte haar nog eens toe.

Joke mompelde wat in haar slaap, maar werd niet wakker.

Glimlachend verliet tante de kamer.

14

Van alles wat . . .

Joke liep met haar schoolvriendinnen, Tinie, Marietje en Nellie op het kleine paadje, dat midden door de velden slingerde.

Het was een zachte dag in de laatste week van oktober. Met hun jassen open hangend, waren ze al om één uur van huis gegaan. Giechelend en smoezend liepen ze nu op het weggetje.

„Laten we vroeg weggaan,” had Tinie gezegd. „De school begint pas om twee uur. We hebben dan lekker een heel uur de tijd!”

Wat ze gingen doen, was niet zo mooi! Maar alle dorpskinderen deden het en het was een vaste gewoonte geworden om het elk jaar weer te proberen. Ook Joke was als nieuweling direct ingewijd. Als tante het wist, zou er wat zwaaien, dat wist ze zo vast als een huis. Maar ja, wat doe je? Spelbreekster wou ze niet zijn en dus ging ze mee.

Ze hadden een klein eindje gelopen, toen Tinie plotseling stilhield. Ze wees opzij naar een veldje, waar wat late knolletjes stonden.

„Jò, wat een grote!” zei ze gretig. Ze wipte het knollenland in, trok er een flinke knol uit, die ze met haar tanden schoonmaakte en daarna smakelijk opat. Dat er wat zand mee naar binnenkwam, hinderde niet. „Zand schuurt de maag!” zei Tinie met volle mond. „Lekker jò!”

Ze pakte een tweede, een derde, een vierde en smikkelde ze allemaal achter elkaar op. Je zou zeggen, dat Tinie die middag thuis geen eten had gekregen.

Ook de anderen trokken knollen uit het land. Het loof en de schillen gooiden ze achteloos weg. Dat vonden de boeren wel en dan konden ze zich kwaad maken op die apekoppen, die hun knollen stalen.

„Dat is toch stelen?” zei Joke schuchter.

Tinie lachte haar uit. „Ben je mal, meid? De boeren hebben er genoeg, hoor! Zo'n paar knollen gunnen ze ons wel!” Ze vergat, dat de hele dorpsjeugd knollen uit de grond trok en er ook nog een bende stuk trapte, als ze naar extra grote zochten. En omdat Joke ook wel knolletjes lustte, smikkelde ze lekker mee.

„Mm, mm, wat zijn die lekker!” bromde ze met volle mond.

„Jò, daar komt in de verte een boer aan. Kom!” waarschuwde Nellie. Weg stoven de ondeugden, het paadje af, tot de grote weg, waar de boerderijen lagen. Rondom die boerderijen lagen boomgaarden. Aan de bomen hingen nog wat late appels en peren. Die boomgaarden hadden een grote aantrekkingskracht op de schoolkinderen.

Speurend keken de meisjes rond, of er appels van de bomen waren gevallen. Hier en daar lag er wel één in een greppel, maar veel was het niet.

Tinie, de brutaalste van het stel, stapte een boerenerf op, waar een boerin aan het werk was.

„Hebt u wat appels voor me, of mogen we wat rapen?” vroeg Tinie met haar liefste stemmetje.

De drie anderen bleven op een afstand staan en keken nieuwsgierig toe.

De boerin was een olijkerd. Ze zette de emmer neer, die ze aan het schuren was en keek het brutaaltje aan. „Zo, willen jullie graag appels?”

Tinie knikte ijverig van „ja”.

„Dan zul je er toch eerst wat voor moeten doen, want voor niks gaat de zon op en bedelaars zijn jullie toch niet, wel?”

Tinie kleurde en keek naar de punten van haar schoenen, of ze daar wonderwat aan zag.

„Nou, wil je, of niet?” hield de boerin aan.

Tinie had zeker haar tong verloren. Ze kon alleen maar knikken.

„Komaan,” lachte de boerin. „Roep je vriendinnen maar!”

Tinie holde naar de wachtende meisjes. „Kom es, we mogen helpen en dan krijgen we appels!”

Ze liepen samen het erf op, tot aan de grote deeldeur, die half openstond. Daarachter was de boerin verdwenen.

Aarzelend bleven ze wachten. Zelfs Tinie had het lef niet, zo maar naar binnen te stappen.

Daar kwam de boerin al weer aan. Ze droeg twee emmers voer, één voor de kippen en één voor de varkens. „Dit mogen jullie dragen,” zei ze, Joke de emmer varkensvoer in de handen duwend. Nellie hielp haar dragen, alleen kon ze dat niet, daar was hij veel te zwaar voor. Tinie en Marietje droegen de emmer kippevoer.

In optocht ging het achter de boerin aan. Eerst naar het varkenshok. Daar lag een grote zeug te knorren, terwijl zeven kleine biggetjes over haar heen buitelden. Hun roze lijfjes waren brandschoon vergeleken bij dat van hun moeder! Ze worstelden om gulzig te kunnen drinken. Het logge beest lag daar geduldig en knorde naar hartelust! Toen ze de boerin en de meisjes hoorde komen, stond ze vlug over-eind. Er kwam eten, en daar moest ze bij zijn. De kleine biggetjes lustten ook wel van het drabbige voer, dat voorzichtig door Joke en Nellie in de bak werd gegoten. De biggetjes waren vreselijk ongeduldig. Sommigen stonden met hun poten in het voer en Joke mikte per ongeluk een grote gulp over hen heen.

„O, dat hindert niet,” lachte de boerin. „Kijk maar, ze liggen 't liefst in de drab!”

Ja hoor, de zeug wentelde zich genoeglijk in haar eigen vuil en de biggetjes buitelden over haar heen. Die hadden de hele dag dorst. De meisjes vonden dat kleine goedje erg grappig. Vooral Joke genoot. De lege emmer werd buiten het varkenshok gezet.

Daarna moesten Tinie en Marietje de kippen voeren. Dat was gauw

... en Joke makte per ongeluk een grote gulp over hen heen.

gebeurd. De kippen liepen in een grote buitenren; de meisjes gingen erin en strooiden met handenvol het voer uit, zodat de kippen er kakelend op af stoven.

Toen de emmer helemaal leeg was, stond daar ineens de boerin met een schort vol appels. „Pak aan, voor elk twee appels. En nu als de wind naar school, want het is al kwart voor twee!”

Oei, daar schrokken ze van!

Haastig bedankten ze de vriendelijke boerin en holden weg.

„Vooruit jongens, zet 'em op, anders komen we te laat!” riep Tinie.

Bijtend, kauwend en slikkend holden ze de zandweg af naar school, waar ze net bijtijds hijgend in hun banken neerploften. Ze hadden geen tijd meer, met elkaar te ginnegappen, want meneer stond al voor de klas en dan was stilzijn de boodschap, anders kon je een portie strafwerk krijgen.

Onder het werk bedacht Nellie, dat meneer gauw jarig was. Hun klas mocht versieren en het ging erom, wie er het eerst aan dacht. Die mocht dan de klas mooi maken. Als zij de eersten waren, had ze een prachtplannetje!

Wacht, even Joke porren!

Joke voelde een stoot tussen haar ribben. Ze keek van haar taalles op en zag Nellies glinsterende ogen. Nellie siste haar toe: „Meneer is overmorgen jarig. Straks wachten! Doorgeven!”

Meneer keek hun kant uit.

Snel bogen twee hoofden zich weer over hun werk.

Toen meneer een andere kant uitkeek, stompte Joke Tinie, die voor haar zat, op de rug.

„Au!” schreeuwde die hard door de klas.

Proestend doken Joke en Nellie onder de bank en deden alsof ze iets uit hun kastje haalden.

Meneer keek dreigend naar Tinie. „Wat is er aan de hand, Trijntje Rap?”

„O heden, dat is niet best,” schoot het door Tinie heen. „Als meneer boos was, noemde hij haar altijd zo!”

Ze trok een ongelukkig gezicht en zei half snikkend: „Ik stootte me toch zo, meneer!”

„Zo, als je je nog eens stoot, kun je honderd regels meekrijgen. Gesnapt?”

„Ja meneer!” klonk het gedwee.

Joke en Nellie doken vuurrood uit hun kastjes op. Nog naproestend in hun zakdoeken, togen ze weer aan het werk.

„Toch fideel, ze verklaapt me niet!” dacht Joke. Nee, al mocht Tinie erg brutaal zijn, verraden was er niet bij. Je was vriendin, of je was het niet! Maar verraden deed je niet, dat was eenvoudig gemeen! Een tijdlang bleef het rustig in de klas.

Van taal gingen ze over op aardrijkskunde. Meneer gaf een schriftelijke repetitie op.

Joke nam de gelegenheid waar en schreef gauw een briefje. Ze maakte er een propje van en mikte het op Tinies bank.

Maar o wee, wat een strop!

De prop vloog over de bank en kwam vlak voor meneers voeten terecht. Nu had je de poppen aan 't dansen! Met een boos gezicht bukte de onderwijzer zich en raapte het propje op. Hij dacht niet anders of er zouden aardrijkskundige namen op staan.

't Was doodstil in de klas. Alle kinderen keken naar meneer, die langzaam het propje uit elkaar haalde.

„Wat valt Joke me tegen,” dacht hij. „Zou ik me toch in haar vergist hebben?”

Hij las . . . en las . . . en keek heel verwonderd. Daarna veranderde zijn gezicht en het werd heel vrolijk!

De klas keek verbaasd toe.

Joke slaakte een zucht van verlichting. Wat deed meneer nu?

De onderwijzer stak het propje in zijn zak en wandelde doodgewoon het lokaal weer door, de handen op de rug, hier en daar kijkend of iedereen doorwerkte.

Joke toog opgelucht aan 't werk. Eigenlijk jammer, dat meneer nu wist, wat zij wisten! Maar hij was toch een fijne vent!

Om vier uur hield meneer Joke aan een krul vast. „Ik weet van niks, hoor!” Meteen stopte hij haar het propje papier in de hand. Toen liet hij haar gaan!

Op het briefje, dat meneer in handen had gekregen, stond met grote letters:

*Ons frikkie Veenendaal
is gauw jarig, helemaal.
Nellie heeft een reuze plan.
Je weet er lekker nog niks van!
Wacht om vier uur bij het hek!
Hou tegen iedereen je b . . . !*

15 Bloemen en . . . onverwacht bezoek !

De anderen stonden al bij het hek te wachten, toen Joke uit school kwam. Lachend en pratend liepen ze met z'n allen het achterwegje op. Daar was het stil en kon Nellie eindelijk haar plannetje ontvouwen. Met hevige gebaren vertelde ze wat ze wou. Er ging een gejuich op, toen ze uitgesproken was. Haar plan werd met algemene stemmen aangenomen. Afgesproken werd, dat ze de volgende dag uit school naar Nellies huis zouden gaan.

„Als ik maar mag!” weifelde Joke. „'t Is altijd zo druk in de winkel. Ik moet vaak helpen, zie je.”

„Dan gaan wij het vragen,” besliste Nellie en ze liep vast vooruit. De anderen volgden haar, nog naproestend om die gekke Tinie, die zo hard 'au' geroepen had.

„Meid, ik schrok toch zo!” zei Marietje,

„Nou, anders ik wel!” riepen de anderen.

„Waar is dat briefje gebleven, dat meneer oprapte?” vroeg Tinie.

„O, dat heb ik weer teruggekregen. Meneer zei erbij, dat hij van niets wist. Aardig hè?”

„Laat es zien?” Tinie pakte met gretige vingers het papiertje van Joke aan. Vier hoofden bogen zich er overheen, terwijl Tinie het hardop voorlas.

Ze gierden het uit.

„O kind, 't is maar goed, dat je het laatste woord niet voluit hebt geschreven. Nu is het tenminste een net vers. Ik vind dat je een knappe dichter bent, hoor!” Tinie keek Joke bewonderend aan.

„Dichteres zul je bedoelen!” verbeterde Nellie.

„Nou ja, zo nauw moet je niet kijken, pietepeut!” Tinie schudde jolig haar zwarte haren.

Daar sloeg de torenklok half vijf. „Alle grietjes bij elkaar. Zo laat al?”

„Kom jongens, vooruit! Op naar Jokes tante. Ik moet nog een bende huiswerk maken.” Marietje nam de benen. 't Hele stel holde achter haar aan.

Tante Bep was in de huiskamer, toen Joke, gevolgd door de anderen, binnen kwam. Het was juist een ogenblikje rustig in de winkel en tante nam de gelegenheid waar even te zitten en een kopje thee te drinken. Gelukkig had ze dus tijd om naar het lange verhaal van de meisjes te luisteren. Herhaaldelijk vielen ze elkaar in de rede en tante moest werkelijk heel goed luisteren, wilde ze er iets van snappen. Eindelijk waren ze klaar. In spanning keken ze tante aan.

Die zei: „Natuurlijk mag Joke. Voor zo'n aardig frikkie mag je wel wat over hebben.”

Met open mond keken de meisjes tante aan. Wat zei ze daar?

„Frikkie?”

„Tja,” monkelde tante, „die mooie woorden leer ik van m'n nicht, zie je? Maar nu rap aan je huiswerk. Je bent knap laat!”

De meisjes namen afscheid van tante Bep; Joke trok naar boven en tante naar de winkel, waar al een ongeduldige klant wachtte.

De volgende dag gingen ze allemaal uit school met Nellie mee.

„En . . .?” hadden ze gevraagd.

„'t Mag! We mogen er net zoveel hebben, als we willen. Kom maar mee!”

Naast Nellie woonde een oude juffrouw. „Een schat van een mens!” zei Nellie. De meisjes waren erg nieuwsgierig naar „die schat”.

Maar nog nieuwsgieriger naar wat er in haar tuintje stond. Want daar ging het nu juist om, snap je?

De juffrouw had een tuintje om van te watertanden. Een tuintje vol dalia's en allerhande prachtige najaarsbloemen. En van al die bloemen mochten de meisjes net zoveel plukken, als ze nodig hadden.

De juffrouw zat op het bankje in de tuin te breien. Het was zulk

prachtig weer voor oktober, dat zij dacht: „Kom, ik neem het er van. Als het winter is, kan ik nog lang genoeg binnen zitten!”

Een dikke poes lag lui naast haar in de zon te spinnen. Het was een prachtig beest met een sneeuw witte vacht.

Toen de meisjes het hek binnen stapten, rekte poes zich uit en sprong van de bank. Zoveel jong volk was teveel voor haar witte waardigheid. Hoogmoedig bekeek ze van een veilige afstand de meisjes, die de juffrouw beleefd een hand gaven.

„'t Is echt een schat! Nellie heeft wel gelijk,” dachten ze. Het oude mensje had sneeuw wit haar, net als poes. Haar ogen straalden de meisjes tegen, terwijl er een glimlach om haar mond was.

De vriendinnen kregen een kopje thee met een balletje. Keuvelend zaten ze een poosje op de bank. Om de beurt vertelden ze iets van school en van het feest, dat er morgen zou zijn.

Daarna mochten ze bloemen plukken; armenvol bloemen. De juffrouw pakte een emmer en vulde deze met water. „Zet ze hier maar in tot morgen. Dan zijn ze lekker fris!”

Dat deden ze. Wat stond dat leuk, zo'n emmer vol!

De juffrouw pakte een schaar en liep speurend door haar tuintje. Hier en daar knipte ze een bloem af, tot ze een armvol had. Ze schikte er vijf boeketjes van en gaf er ieder één.

„Het vijfde is voor jullie meester,” zei ze. „Dat zet ik zolang in een kan, dan kunnen jullie morgen alles ophalen.”

Ze bedankten het vriendelijke vrouwtje hartelijk. „Wat een schat!” was het eenparige oordeel.

Joke begroef haar neus in de bloemen. „Mm, wat ruiken ze lekker. Gauw naar tante brengen!”

Het was intussen hoog tijd geworden dat ze naar huis gingen.

„Om acht uur op school zijn, hoor!” riep Tinie nog.

„Hoe komen we er eigenlijk in?” vroeg Joke.

„De meester van de vijfde heeft de sleutel. Zijn klas moet de hal versieren!” schreeuwde Tinie.

Joke liep als een haas naar huis. Bij de deur gekomen, zag ze tot haar grote verrassing tante Toos bij 't raam zitten. In haar haast om

gauw binnen te komen, struikelde Joke bijna over de drempel. Tante Toos ving haar op.

„O, tantetje, wat enig, dat u er bent!” juichte Joke. Ze vloog haar om de hals en zoende haar dat het klapte.

„Hoe komt u ineens hier?” vroeg ze nieuwsgierig.

„Heel eenvoudig met de trein!” grapte tante.

„Hè nee, dat bedoel ik niet!”

„Ik verlangde zo erg naar jullie!” bekende tante Toos. „Oom Chris gaf me vrij-af en toen kon ik gaan!”

„Is het dan niet druk in de zaak?”

„Nou en of! Maar we hebben er twee goede krachten bij kunnen krijgen. Is dat niet reuze?”

„Nou en of!” Joke straalde. Heerlijk, dat tante Toos er was! Net of er een stukje van thuis was gekomen!

„Wat heb je daar een prachtige bloemen. Hoe kom je daar aan?”

Joke vertelde. Ze gingen er eens echt gezellig voor zitten. Aartje speelde bij een vriendje en tante Bep was in de winkel. Nu had ze fijn tante Toos even voor zich alleen.

Ze vertelde van de lieve juffrouw, waar ze zomaar bloemen van mochten plukken voor de onderwijzer en dat ze ook nog een boeket voor tante had meegekregen.

Vanzelf kwam het gesprek op de knollen en de appels en het werk dat de boerin hun had opgedragen.

Tante Toos lachte er smakelijk om. „De boerin heeft jullie lekker te pakken gehad. Jullie zult er niet zo gauw weer om appels gaan vragen, denk ik! Maar van die knollen vind ik niet zo mooi! Dat is veevoer voor de winter. Als nu alle kinderen knollen gaan stelen . . . ja het is stelen!” toen Joke een beetje verwonderd keek, „dan hebben de boeren van de winter niet genoeg en moeten ze er voer bijkopen. Want er zullen ook nog genoeg knollen stuk getrapt worden!”

„Ja, u hebt gelijk!” peinsde Joke.

„Maar het is geloof ik een sport op school. Iedereen doet er aan mee!”

„Dan is het een verkeerde sport,” zei tante. „Kom, laten we die mooie bloemen in een vaas zetten en zullen wij dan voor de boterham zorgen? Dan kan Dien ook wat vroeger naar huis. Als tante

uit de winkel komt, kunnen we meteen eten en hebben we nog een mooie avond!"

Tante Bep was erg verrast, toen ze de tafel gedekt en het brood gesneden vond. Joke had de bloemen midden op tafel gezet, dat was een feestelijk gezicht. Aartje zat al schoon gewassen en hongerig aan tafel te wachten. „Kom nou!" riep hij. „Ikke broodje!"

Het werd een gezellige avond.

Nadat tante Toos en Joke Aartje naar bed hadden gebracht, vertelde tante van thuis.

Met oom Chris ging het goed en met Alie en Joost ook. Gait was weer in de tuin bezig; hij zou de volgende week de bollen erin zetten. „Hij vindt het zo jammer, dat je niet mee kunt helpen. Hij heeft er lang zo'n plezier niet in als andere jaren!"

Gerrie kwam geregeld kijken en nam Joost veel mee uit wandelen.

„Ze voelt zich een beetje verantwoordelijk voor hem!"

„Lieve Gerrie!" dacht Joke. „O, wat verlang ik naar huis. Naar het oude, vertrouwde huis en naar allemaal!" Heel stil zat Joke en ze droomde ver weg.

De tantes knipoogden tegen elkaar. „Droomstertje! Waar zit je?" plaagde tante Toos.

Joke schrok op. „Hier heb ik niet veel tijd om te dromen," verweerde ze zich. „k Help tante Bep heel goed, is 't niet zo?"

„Ja, dat is waar! Joke is een flinke meid. Ze neemt me heel wat werk uit handen!" zei tante Bep.

En oom Jan voegde er aan toe: „We zullen haar missen, als ze weer weg is!" Die woorden deden Joke gloeien van trots.

„'t Is bedtijd, kind!" klonk het veel te gauw naar Jokes zin.

„Komt u me toedekken, tante Toos?" smeekte ze.

„Als je er binnen tien minuten in ligt!"

„O ja, tante Bep, wilt u me morgen vroeg roepen?"

„Om vijf uur, is dat vroeg genoeg?"

„U ziet maar hoor! Als u er zelf zo vroeg uit kunt komen!" Schaterend liep Joke naar boven, ze hield echter plotseling op, toen tante Bep riep: „Denk aan Aartje!"

Ze lag er al een hele tijd in, toen tante Toos eindelijk boven kwam.

Joke nestelde zich tegen haar aan. „Hè, wat zou het fijn zijn, als u ook hier woonde!” zuchtte ze.

„Ik zou je maar plagen!” lachte tante. Ernstiger vervolgde ze: „Je hebt tante Bep toch?”

„Jawel, maar tante heeft het altijd zo druk met de winkel. Soms vertel ik haar wat en dan hoort ze het niet eens. Maar ze is wel lief, hoor!” vergoelijkte ze haastig.

„Het is maar voor tijdelijk!” troostte tante Toos. „'t Is fijn, dat vader zo goed vooruit gaat. En dat komt ook door jou, want tante Bep heeft hem geschreven, dat hij zich geen zorgen om jou en Aartje hoeft te maken, want dat jij zo flink bent en goed op Aartje past. En daarom zijn we allemaal trots op je. En we zijn al over de helft, want begin januari komen vader en moeder denk ik terug. Is dat niet heerlijk?”

Lang nadat tante weg was, lag Joke nog wakker.

O, 't was niet waar, dat ze altijd even flink was. Niemand wist, dat ze 's avonds vaak in bed huilde van verlangen naar huis. En ze was niet altijd lief voor tante en ook niet voor Aartje!

O, ze schaamde zich, want vader en moeder vertrouwden en rekenen op haar!

Maar ze voelde zich ook zo vaak alleen! En daar kon ze niet tegen, dan werd ze kribbig en ging ze lelijk doen.

Ineens dacht Joke aan de woorden van moeder, die ze bij 't afscheid had gezegd. „Je moet nooit vergeten, Joke, dat waar je ook bent, God er ook is. Hij zorgt voor je en laat je niet alleen!”

Dus dan was zij tóch niet alleen!

O, ze was eigenlijk een grote egoïste. Ze dacht alleen maar aan zichzelf. Maar dat moest en zou anders worden!

16

Feest en... zoute plepers!

„Kijk eens, hoe mooi het wordt!” Vier paar meisjesogen keken verrukt naar het schoolbord. Daarop prijkte in het midden een reuze vlag. Eronder stond: „Hartelijk gefeliciteerd met uw verjaardag!”

Nellie had er haar uiterste best op gedaan en 't was werkelijk niet slecht uitgevallen. Rondom was het bord versierd met kleine asters. Dat was een enig gezicht.

„Dat is gelukkig klaar!” zuchtte Tinie. „Kom jongens, we moeten voortmaken, anders zijn we niet op tijd klaar!”

Een hele tijd werkten ze ingespannen door. Alle kaarten en platen werden met bloemen versierd. Als laatste kwamen de lessenaar en de stoel aan de beurt. Daarna werd het prachtige boeket, in een vaas van de oude juffrouw, boven op de lessenaar gezet.

„Mooi staat dat!” verzuchtten ze, het resultaat op een afstand be-
kijkend.

Daar werd de klasdeur geopend. De meisjes schrokken. Verbeeld je, dat meneer Veenendaal onverwacht binnen stapte. Nee, dat mocht niet. Dan was alle aardigheid eraf!

Gelukkig! Het was de meester uit de vijfde. „Dat hebben jullie aardig gedaan!” Meneer Visser keek goedkeurend rond. „Jullie zult er eer mee inleggen, straks!”

De meisjes bloosden onder deze lof.

„Ik wilde jullie even waarschuwen, de bel gaat zo en je weet het! Verzamelen in de hal!” De onderwijzer hield deftig de deur voor hen open. „Dames gaan voor!”

Giechelend stoven ze de lange gang door en glipten de achterdeur uit. Ongemerkt belandden ze op het schoolplein, waar een snaterende kinderschaar ongeduldig wachtte, tot de bel zou gaan.

De vriendinnen werden door een paar meisjes uit de klas aangehouden. „Waar blijven jullie zo lang?” vroeg Betsy, een echte nuf. Ze had voor deze gelegenheid haar mooiste jurk aangetrokken en draaide er opschepperig mee rond.

„Kind, sta niet te draaien als een draaimolen. 'k Word er duizelig van,” spotte Tinie, die haar niet kon uitstaan. Al had Betsy's vader nog zoveel geld, ze kon dat wicht niet zien!

Beledigd keerde Betsy zich af, maar ze kwam toch even later weer bij het groepje staan.

Tinie wou juist weer een spottende opmerking maken, toen de bel ging. Elk kind zocht zijn plaats in de rij. Achter elkaar gingen de klassen naar binnen, waar ze in de hal een plaatsje kregen.

Meneer Visser ging achter de piano zitten, die in de hoek stond. De kinderen waren heel stil en keken afwachting naar het meesterskamertje. Daar kwam de jarige hoofdonderwijzer aan. Hij stapte naar de versierde stoel, die in het midden van de hal voor hem was neergezet. Terwijl meneer er heen liep, zongen alle kinderen het verjaarsvers, waarbij meneer Visser op de piano begeleidde. Aan het slot klonk driemaal „hoera!”

Daarna kwam de juffrouw van de eerste klas naar voren en overhandigde de jarige een klein pakje. „Dat is van het personeel!” zei ze. Er kwam een prachtige sigarenkoker tevoorschijn.

„Dat is geweldig!” bewonderde meneer. „Die kan ik juist goed gebruiken.” Een parmantige jongen uit de tweede bood namens alle leerlingen een mooie leren aktentas aan.

„Nou, nou, daar word ik verlegen van. Allemaal heel hartelijk dank, hoor! Nu hoef ik niet meer met de schriften in m'n hand te lopen. Nee, die doe ik vanaf vandaag netjes in deze tas!” Meneer opende en sloot de tas, bekeek haar van binnen en van buiten en was er erg mee in zijn sas.

Na de cadeau-aanbieding werden de kinderen getrakteerd en kwamen die kinderen naar voren, die een voordracht of versje hadden ingestudeerd. Er werd hartelijk gelachen om een klein jongetje, dat veel succes oogstte met zijn uitbeelding van een versje over verschillende dieren. Hij bootste alles zo leuk na, dat hem de eerste prijs werd toegekend, bestaande uit een mooi schrift en een potlood. De andere kinderen kregen een mooie plaat.

Na het feest in de hal begon de pret in de zesde klas.

De kinderen uitten een kreet van verrassing, toen ze de versierde klas binnen kwamen.

Meneer glunderde van zijn hoofd tot zijn tenen. Op zijn gemak wandelde hij de klas door en bleef tot slot voor 't bord staan, waarop de vlag prijkte.

„M'n compliment, hoor, voor de tekenares!” Even gluurde meneer naar het hoekje waar het viertal zat, maar die keken met effen gezichten voor zich. Het werd een reuze morgen!

Tot slot vertelde meneer een pracht verhaal, waar de kinderen wel uren naar hadden willen luisteren.

Helaas! De bel ging en daarmee was de koek voor deze dag weer op.

Bij het uitgaan van de school kwam Betsy naar de vriendinnen toe. „Nu weet ik, waar jullie vanmorgen zo lang bleven,” zei ze plagerig. „Jullie hebben de klas versierd! Ik vind er niks aan. Zo burgerlijk!” Nuffig trok ze haar neus op.

De meisjes wisten niet, dat Betsy met een paar andere meisjes ook had willen versieren, maar de vier vriendinnen waren juist even voor geweest. Ze werden knap woest! Tinie viel kwaad uit: „Och kind, dat komt omdat je zelf niks kunt bedenken. Pas maar op! Jij met al je verwaandheid!”

Betsy bekeek haar van top tot teen. „En ik zou geen afdankertjes willen dragen!” Ze draaide zich hooghartig om, een verslagen Tinie achterlatend. De tranen sprongen haar in de ogen.

Nellie sloeg een arm om haar heen. Ze troostte: „Laat die meid maar, hoor! Ik krijg ook vaak kleren van mijn zus. Wat hindert dat nou!”

Marietje en Joke gingen Betsy achterna en hielden haar aan de arm vast. Joke schold haar uit, voor alles wat lelijk was en het zou op een formele vechtpartij zijn uitgelopen, als niet juist een onderwijzer naar buiten was gekomen.

De meisjes lieten Betsy los. Joke dreigde: „Als je weer treitert, sla ik je tot pap!” Daarna holden ze Tinie en Nellie achterna, die langzaam vooruit waren gelopen. Tinie boende in haar ogen, terwijl de anderen om beurten Betsy uitscholden. Als tante Bep er bij was geweest, zouden haar haren ten berge zijn gerezen, maar de meisjes bereikten ermee, dat er een lach op Tinies toet kwam en dat was heel belangrijk!

„Hè, hè, ze lacht gelukkig weer!” zei Nellie opgelucht. „Trek je nu maar niks aan, van wat dat nare kind zegt. Ze kan de pip krijgen. Kom . . . ! We doen, wie 't eerste bij de grote weg is!” Nellie steigerte als een jong paard en de anderen, aangestoken door haar dolheid, deden haar na.

't Laatste eindje liepen Tinie en Joke samen.

„Wat ga jij doen, als je van school komt?” vroeg Tinie aan Joke. „Ik denk naar de meisjesschool of de ULO.”

„Nou, al die geleerdheid kan mij gestolen worden. Ik ga naar de huishoudschool en daarna een poosje bij iemand in de huishouding.”

„Dan mag je elke dag p . . . potjes schoonmaken en altijd afwassen en bedden opmaken en vieze neuzen van kleine kinderen afvegen!” spotte Joke. „En je kunt zo goed leren!”

„Nou, wat hindert dat? Als ik later getrouwd ben, kan ik van alles. En wat kun jij met al je geleerdheid? Kun jij van algebra eten koken? En van de steden en rivieren die je uit je hoofd moet leren, iets fatsoenlijks maken?”

„Ja, hutspot!” plaagde Joke weer.

„Ach, snertmeid!” lachte Tinie. „Ajuus hoor, jij bent er!” Tinie holde weg en Joke stapte naar binnen. Ze lette niet op Tinie, die haastig langs haar ogen boende.

Joke zag dadelijk de grote witte envelop bij de radio staan. Ze had de kaart, die er in zat, al verschillende keren gelezen.

Daar stond het! Oom Kees en oom Henk zouden gaan trouwen. Op dezelfde dag, op hetzelfde uur en in dezelfde kerk, door dezelfde dominee. Niet met hetzelfde meisje! Dat kon niet, anders deden ze dat ook misschien nog voor 't gemak! Wat zou het een bekijks geven in het kleine stadje!

Joke popelde van verlangen er ook bij te zijn! Maar dat was juist zo gemeen. Ze mocht niet mee!

„We kunnen er geen kinderen bij gebruiken,” hadden de ooms gezegd.

„Dan zouden we met tachtig mensen zijn en dat wordt ons te gek!”

„De ooms hebben groot gelijk!” zei tante Bep, toen Joke mopperde, dat ze ook niets mocht.

„De nieuwe tantes komen allebei uit een groot gezin. Als alle broers en zusters met hun mannen en vrouwen komen, is het al een groot gezelschap. Trouwens, wat moet ik dan, die dag? Ik heb je hulp nodig!”

Ja, dat was waar! Tante ging natuurlijk wel! Oom zou het wijkwerk aan Klaas overlaten en thuis op de winkel letten. Joke moest eten koken, want Dien was al een paar dagen thuis met griep. Oom kon geen huishouding besturen. Als je die iets zag doen, moest je altijd

lachen, zo onhandig ging hem alles af. „Je hebt twee linkse handen, wat huiswerk betreft,” zei tante dan en ze stuurde oom ten einde raad naar de kamer, waar hij opgelucht in zijn stoel dook, blij, dat hij er van af was.

„Je vraagt maar vrij van school,” zei tante. „Dan kan ik met een gerust hart op reis gaan en feestvieren!”

„’t Mag ook wel eens,” zei Joke, al weer verzoend met het idee, twee daagjes vrijaf te krijgen. „U werkt hard genoeg!”

„Wijsneus!” lachte tante en trok haar aan een krul.

Op de dag van het feest werd tante door oom, Aartje en Joke uitgeleide gedaan en nagewuifd.

„De boontjes en de aardappelen staan in de pan. Het gehakt en de jus staan ook klaar en neem maar een sinaasappel toe. Vergeet geen zout in de piepers te doen!”

Al deze raadgevingen klonken Joke in de oren, toen tante al om de hoek verdwenen was. Nu was Joke huisvrouw! Ze zou eens laten zien, hoe prima het allemaal zou gaan. Op rolletjes, mensen! Niemand zou merken, dat een meisje van dertien jaar aan het roer stond van dit huishoudschip. Nu ja, niet helemaal dertien, maar ’t scheelde niet veel! Joke stak haar borst vooruit, deed een schort van tante voor en bekeek zich in de spiegel. Kijk, het leek warempel al wat! Het schort was iets te lang, maar dat hinderde niet! Daar groeide ze wel in!

En nu aan de slag!

Vol ijver toog Joke aan ’t werk! Het viel helaas niet mee met zo’n grote schort te werken. Ze pakte een ceintuur en sjoerde daarmee het hele geval de hoogte in. Daarna bekeek ze zich nog eens in de spiegel en proestte het uit, zo potsierlijk stond het!

„Vooruit, Joke, anders kom je niet klaar!” zei ze tegen haar evenbeeld.

Ze maakte bedden op, zwabberde en stofte de kamers. Haar eigen kamertje kwam het laatst aan de beurt. En ai! Joke zag het boek staan, dat ze van vader en moeder had gekregen, toen ze op reis gingen. Zou ze? Och, eventjes maar! Het was nog vroeg! Eén hoofd-

stukje maar en dan weer vlug verder! Ze keek op het wekkertje, dat op het kastje stond. Half tien wees het!

Ze ging er even gemakkelijk voor liggen. Het boek op het kussen, zijzelf op haar buik bovenop bed liggend, de handen gesteund onder haar hoofd, las Joke en . . . vergat tijd en plaats!

Plotseling klonk een stem onderaan de trap: „Waar blijft mijn koffie?“

Joke schrok zich een hoedje en tuimelde haast van bed. Ontzet zag ze, dat het wekkertje op kwart voor elf stond. Met een vaartje gleed ze de trapleuning af.

Oom begroette haar met de woorden: „Een goeie huisvrouw heeft op tijd de koffie klaar!“

Met een vuurrode kleur haastte Joke zich naar de keuken. Gelukkig kookte de melk niet over en het schoteltje bleef ook droog.

„Moet jij niets drinken?“ vroeg oom, tevreden zijn koffie drinkend. Maar Joke was al weer verdwenen. Tjonge, jonge, nu was het aanpoten! Vooruit, de rest maar met de franse slag!

Oom had gelukkig niets gemerkt, anders zou ze wat horen!

Om kwart voor twaalf stond een verhitte Joke in de keuken en neusde in de pannen, die tante voor 't gemak op het aanrecht had klaar-gezet. Zo, de boontjes op dit gas! Boter erin en een beetje zout! Laag opzetten. Klaar!

Nu de jus laag op het kleinste gas en de aardappelen ernaast op de grootste vlam.

Wat gemakkelijk! Zie je wel, ze kon wel wat? Wacht, ze zou in die tijd tafeldekken, dan was dat klaar! Een sinaasappel bij ieder bord. Messen, vorken en opscheplepels. De schalen en de juskom op het aanrecht. Wat een geluk, dat Aartje bij z'n vriendje mocht spelen, anders kreeg ze 't vast niet allemaal voor elkaar.

Hoor, het deksel van de aardappelpan kletterde. Even 't gas lager draaien. Hoe lang moesten ze nog opstaan? „Met elkaar een half uur!“ had tante gezegd. „Vraag maar aan oom, of hij ze wil afgieten!“

O heden, was er zout in de piepers, of niet? Joke wist het niet meer, ze dacht van niet! Ze zou er nog maar wat indoen. Met kwistige hand strooide Joke een schep zout in de kokende aardappelen. En nu maar wachten tot alles gaar was. Voor geen geld ging ze de keuken uit! Wel tien keer prikte ze in de aardappelen en eindelijk waren ze gaar!

Toen riep ze oom. „Wilt u de piepertjes afgieten, oom Jan? Dat durf ik niet goed. Verbeeld je, dat alles in de gootsteen terecht komt!” „O, dan zou ik er alles weer met de schuimspaan uitscheppen, hoor,” lachte oom.

Joke griezelde. „Eet smakelijk!”

Terwijl oom het water afgoot, ging Joke op zoek naar Aartje. Ze hoefde niet ver te gaan, Aartje kwam al aangehold.

„Kom jò, 't is tijd om te eten. Eerst handen wassen, hoor!”

Voorzichtig schepte Joke het eten in de schalen, gaf ieder een bal gehakt en deed de jus in de kom.

Intussen zat oom stiekempjes te lachen.

„Waarom lacht u zo? Laat mij ook eens meegenieten?” wilde Joke weten.

„Zo dadelijk mag je genieten. Kom maar gauw aan tafel!” Oom schepte voor zichzelf heel veel boontjes op en maar weinig aardappelen.

„Wat neemt u weinig!” verwonderde Joke zich.

„Och, ik heb niet zoveel trek!” zei oom kwasi onschuldig.

„Ik heb wel honger gekregen van al dat werken!” Joke schepte een flinke berg aardappelen op haar bord.

Oom stikte zowat van de lach.

„Waar lacht u toch om! Bah, ik vind u echt flauw, hoor!” Joke nam een flinke hap, proefde . . . proefde . . .!

„Ah bah, wat zout! Ik heb er veel te veel zout in gedaan! Nu snap ik waarom u zo weinig opgeschept hebt!”

Oom moest vreselijk lachen om Jokes ontdaan gezicht. „Ik proefde een stukje aardappel, toen ik het water afgoot,” zei oom. „Ik heb je fijn te pakken gehad, meisje! Je bent nog lang geen huisvrouw!” Met lange tanden at Joke haar bord leeg. Ze wou zich toch niet laten kennen, maar lekker was anders! De sinaasappel was een verademing, na al dat zout!

„'t Valt niet mee, om alles goed te doen, hè?” troostte oom, Jokes ongelukkig gezicht ziende. „Een volgende keer zal het wel beter gaan!”

Die avond zei een heel vermoeide Joke oom goedenacht.

Ze was dolgraag even bij hem in de stoel gekropen om een bemoeidigend woordje te horen.

Maar oom was ook moe van het ongewone werk in de winkel. Hij verborg zich weer achter de krant, na een verstrooid: „Welterusten, kind!”

Teleurgesteld trok Joke naar boven.

Daar zag ze het boek net zo liggen, als ze het vanmorgen had achtergelaten. Uit balorigheid ging ze een hele tijd lezen.

„Er is toch niemand, die naar mij omkijkt!” dacht ze verdrietig. En ze vergat die avond te bidden.

Tante Bep werd de volgende dag met gejuich ingehaald. 't Eerste wat ze vroeg was: „Vertel eens, Jan, heeft Joke goed haar best gedaan?”

Oom antwoordde met een effen gezicht: „Je kunt gerust nog eens weggaan. 't Is allemaal prima gegaan!”

„k Heb toch een fidele oom,” dacht Joke. Voorzichtig keek ze in de keukenkast, waar ze gisteren de overgebleven piepers had neergezet. Ze waren verdwenen. Oom had ze aan buurmans kippen gegeven.

17

Goede voornemens, maar . . .

Joke en Aartje waren al weer twee en een halve maand bij oom Jan en tante Bep.

Van vader en moeder kwamen steeds goede berichten; zij hoopten met de kerstdagen weer in Holland te zijn.

Joke kon de tijd haast niet afwachten. Vaak droomde ze boven haar werk op school. Ze verbroddelde een paar rekenrepetities, waar meneer Veenendaal niets van begreep.

„Je hoeft toch niet zulke koeien van fouten te maken?” verweet hij haar op een keer, toen het weer hopeloos mis was.

„Weet ik wel,” antwoordde Joke, hem hulpeloos aanzierend. „Maar vader en moeder komen met de kerstdagen weer thuis en daar moet ik steeds aan denken!”

„O, is het dat!“ zei de onderwijzer begrijpend. „Probeer toch je aandacht bij je werk te houden, anders ga je met een slecht kerst-rapport naar huis en dat zou geen prettig welkom zijn voor je ouders!“ 't Was maar goed, dat meneer haar deze wenk gegeven had. Joke probeerde nu in ernst haar aandacht bij haar werk te houden en dat was, vooral thuis, wel nodig!

De decembermaand was voor oom en tante buitengewoon zwaar. Joke begon te begrijpen, hoe druk zakenmensen het kunnen hebben. 't Liep de hele dag door in de winkel en Dien moest vaak bijspringen, zodat het huiswerk bleef liggen.

Daarom droeg tante Bep aan Joke verschillende werkjes op. Afwas-sen, stoffen, tafeldekken, op Aartje passen en wat ze 't allerfijnste vond . . . de kamerplanten verzorgen. Onder Jokes handen deden ze 't eens zo mooi!

Tante sloeg van verbazing de handen ineen. „Nee maar! Je kunt wel zien, dat ze goed verzorgd worden. Er steekt een tuinman in jou!“ Joke kreeg een kleur van plezier. Zie je wel? Tante vond het ook!

Uitgelaten holde Joke twee dagen voor kerst naar huis. Ze zwaaide haar tas heen en weer waar, behalve de boeken en schriften, ook het kerstrapport in zat.

De zes voor rekenen was maar minnetjes, verder had ze aardig goede cijfers.

Met een blij hart had ze afscheid genomen van de school, want na de kerstvakantie kwam ze niet meer terug. Dan was ze fijn weer in haar eigen huis . . . en . . .

Kom, hollen Joke, des te eerder ben je thuis en des te eerder komen vader en moeder.

En kijk niet meer om naar Tinie, die kennelijk met je mee wil naar huis, maar in een buitengewoon slecht humeur is!

Hollen Joke, dan raak je Tinie wel kwijt, die sjokt toch maar zo'n beetje achter je aan!

Thuisgekomen wachtte Joke echter een teleurstelling.

Ze zag de brief al dadelijk op de schoorsteen staan en tante liep wat doelloos en met een bezorgd gezicht door de kamer.

„Lees hem zelf maar!” zei ze en ze gaf Joke de brief.

Die pakte hem met een hoogrode kleur aan, vermoedde onheil.

Heel vlug vlogen haar ogen over de dichtbeschreven bladzijden. Onder het lezen werd ze heel bleek. Aan 't eind gekomen, smeed ze de brief van zich af en wierp zich snikkend in een stoel.

„De boot heeft vertraging,” schreef vader. „En nu kunnen we niet op kerstavond bij jullie zijn! We weten, dat je dit heel naar vindt en ook wij hebben zo verlangd naar een gezamenlijke kerstviering. Maar al zijn we niet bij elkaar, we kunnen toch wel een goed kerstfeest hebben. Want het echte feest moet van binnenuit komen. Is 't niet zo, Joke?”

„Ik . . . ik . . . had . . . zo . . . gehoopt . . . dat . . . dat . . . vader en moeder . . . morgen zouden komen!” snikte Joke.

Tante trok haar naar zich toe. „Kom liefje, wees deze dagen nu een flinke meid. 't Is waar, het is een grote teleurstelling, maar niet alleen voor jou. En het is toch maar een paar daagjes verschil. Je zult zien, dat ze toch nog onverwacht voor onze neus staan!”

Maar tante kon praten als Brugman, Joke bleef ontroostbaar.

Ten einde raad ging tante naar de winkel, waar de klanten wachtten. Bij de deur zei ze: „Let jij op Aartje, Joke? Hij mag niet naar buiten, want het wordt al donker!”

En tegen Aartje zei ze: „Ga maar aan Joke vragen of ze een verhaaltje vertelt!”

Tante hoopte, dat Aartje zijn zusje wat zou afleiden.

Aartje ging naar Joke toe, die nog altijd landerig in de stoel hing.

„Joke, verhaaltje vertelle van kindje?”

„Welk kindje?” vroeg Joke ongeduldig.

„Van 't kindje dat ze gingen zoeken!”

„Ik weet niet wat je bedoelt!” snauwde Joke plotseling. „En trek niet zo aan mijn jurk. Ga alsjeblieft spelen!” Boos duwde ze Aartje weg.

„Gingen ze 't kindje dan niet zoeken?” vroeg Aartje angstig.

„Dat weet ik niet hoor! Misschien zoeken ze nog wel. En hou nu je mond!” Joke stopte haar oren dicht en sloot haar ogen. Ze wilde niets meer zien en niets meer horen. O, 't was gemeen, dat vader en moeder niet met kerst kwamen en ze ging niet met Aartje spelen. Ze was het beu om altijd kindermisje te moeten zijn!

Aartje liep naar zijn speelhoekje terug en ging op de grond zitten.
Hij dacht diep na. „Misschien zoeken ze nog wel!” had Joke gezegd.
Maar waar zouden ze zoeken?

Buiten?

Dan ging hij ook zoeken!

„Ik ga het kindje zoeken!” zei hij hardop en hij liep naar de deur.

Joke hoorde het niet!

Ze dacht aan haar eigen verdriet!

Vanuit de winkel klonk gemurmel van stemmen.

Af en toe rinkelde de bel.

In de kamer werd het langzaam donker.

Alleen bij de haard plekte een stukje rood licht.

’t Was stil in de kamer. Slechts de klok tikte. „Tik-tak! Tik-tak!”

Plotseling schrok Joke op.

Had ze geslapen?

Of alleen maar wat gesoest?

En waarom zat ze hier zo alleen in ’t donker?

En waar was Aartje?

Ineens herinnerde zij zich alles weer!

„Aartje!” zei ze en haar stem klonk schrill door de donkere kamer.

En nog eens: „Aartje!”

Maar ’t bleef stil.

Aartje was niet in de kamer!

Joke stond haastig op, keek onwillekeurig door ’t raam naar buiten.

O, kijk! Het sneeuwde!

Misschien kregen ze wel een witte kerst!

Zou Aartje toch naar buiten zijn gegaan?

Of zou hij in de keuken zijn?

Wacht . . . ze zou eerst de lamp aandoen!

Joke draaide het knopje om, knipperde tegen het felle licht, schrok,
toen ze op de klok keek.

Al bijna half zeven! Dan had ze vast geslapen!

Nu eerst Aartje halen!

Joke keek in de keuken. Geen Aartje!

Ze keek in de schuur, liep naar boven naar de slaapkamers, zocht overal in huis, maar kon geen Aartje vinden.

Ze luisterde aan de deur van de winkel. Misschien speelde Aartje achter de toonbank!

Nee, ze hoorde alleen de stemmen van tante Bep en Dien en van een klant.

Waar zou Aartje toch zijn!

Ongerst liep Joke naar de gang, keek naar de kapstok en . . . schrok! Aartjes jasje was weg! Wel waren zijn mutsje en wantjes er nog, daar had hij natuurlijk niet bij gekund en hij was dus zo naar buiten gegaan! En dat met die sneeuw!

Joke beet zich zenuwachtig op de lippen. Nu was Aartje toch naar buiten en zij had niet op hem gelet!

En 't werd al donker! O, als Aartje eens verdwaalde en nooit meer werd gevonden? Wat dan?

En als vader en moeder dan terugkwamen en Aartje was er niet meer? Dan zou ze vader en moeder niet meer onder ogen durven komen. Want het was haar schuld! Zij moest op hem letten en moeder had gezegd: „Ik reken op je!”

Maar ze ging zoeken! Ze moest Aartje vinden!

Zoeken . . .? Zoeken . . .?

Aartje had het ook over zoeken!

Kindje zoeken . . .

O, nu begreep ze het . . .

Aartje bedoelde, dat de herders 't kindje Jezus gingen zoeken! En nu wilde hij ook zoeken, omdat Joke niet vertellen wilde!

Joke trok haastig haar jas aan, sloeg de buitendeur met een slag dicht en ging met een angstig en verontrust hartje op zoek naar haar broertje.

Ze vergat het licht in de kamer uit te doen.

Het schijnsel straalde door 't raam naar buiten en verlichtte een stukje straat, waar trage sneeuwvlokken op neervielen.

't Liep tegen sluitingstijd.

Dien maakte aanstalten naar huis te gaan.

Klaas ruimde de winkel op en tante Bep liep naar de deur om er de knip op te doen.

„Nog één dag en dan is het kerstfeest,” zei ze tegen Dien.

„Gelukkelijk wel,” vond deze. „We hebben wel een paar rustige dagen verdiend!”

Tante strekte haar hand uit naar de knip, toen er haastig een meisje binnenkwam. Ze hijgde van het harde lopen.

„Dat is nog net op tijd, Geertje!” lachte tante, een ouder zusje van Tinie herkenkend.

Maar Geertje lachte niet. Hortend vroeg ze: „Hebt u Tinie ook gezien?”

„Nee kind!” antwoordde tante verwonderd. „Ze is niet met Joke meegekomen!”

„Ze is vast weggelopen!” zei Geertje verschrikt. „Vanmiddag is ze helemaal overstuur uit huis gegaan. En ze is nog niet terug.”

„Ik zal Joke even roepen!” Tante opende de kamerdeur, keek verbaasd in een verlichte, lege kamer, waarvan de overgordijnen niet gesloten waren.

Ook op haar roepen verscheen niemand.

Toen keek ze naar buiten, herinnerde zich, dat het al een uur sneeuwde en lachte opgelucht: „Ze zijn natuurlijk aan 't sneeuwballen gooien. En Tinie zal er ook wel bij zijn!”

Geertje zei echter: „Er zal wat zwaaien voor Tinie, als ze thuiskomt. Tante is ongerust!” en ze verdween.

Ook Dien en Klaas gingen naar huis.

Tante draaide de hoofdlichten uit en de etalageverlichting aan. Daarna ging ze naar de keuken, hongerig en moe.

„Toch niet leuk van Joke om zonder toestemming met Aartje naar buiten te gaan,” dacht ze. „Maar ja, als het sneeuwt, is de jeugd niet te houden. Zo waren wij vroeger ook! Ik zal maar vast dekken en brood snijden. Als ze thuiskomen, zullen ze wel wat lusten! O, ik hoor al wat! Daar komen ze zeker aan!”

Het was echter oom Jan, die stampend binnen kwam.

„Heb je de kinderen gezien?” vroeg tante Bep.

„Nee vrouw, er is geen kind te zien op straat. Hoezo?”

Tante gaf geen antwoord, liep ongerust naar de deur, intussen

mompelend: „Ik snap er niets van. Straks waren ze er toch en nu schijnt iedereen weg te zijn!”

Ze opende de deur en werd bijna omvergeworpen door een radeloos huilende Joke, die zich aan haar vastklemde en steeds maar riep: „O, tante, tante, 't is allemaal mijn schuld . . .”

Joke had, in steeds groter wordende onrust, naar Aartje gezocht, maar ze kon het kereltje nergens vinden.

Ze was naar zijn vriendjes gegaan, ook daar was Aartje niet.

Bijna op van moeheid en angst, was ze toen het donkere korenwegje ingeslagen, in de hoop daar Aartje te zullen vinden.

En terwijl ze moeilijk voortstropelde door de sneeuw en ze zelf bijna een sneeuwmannetje werd door de dicht neervallende vlokken, dacht ze: „De tantes vonden je zo'n flinke meid, Joke! Je paste zo goed op je broertje, hè? Nou, 't mocht wat! Je denkt alleen maar aan je zelf en je eigen verdriet. En nu is Aartje weg en komt misschien nooit meer terug! En wat zullen vader en moeder zeggen? Ze zullen zeggen: „Op Joke kun je niet rekenen. Die kan nog niet op haar broertje passen!”

O, ze zou alles willen doen, als Aartje maar terug kwam. Ze wilde wel bij vader op kantoor inplaats van in de tuin. Dan zou ze laten zien, dat ze toch wel op Aartje kon passen. O, als God toch haar broertje maar terug wilde brengen!

Midden op het pad bleef ze staan. Ze kneep haar ogen stijf dicht en vroeg: „O, Here, wilt U alstublieft Aartje weer terug brengen? Ik weet het wel, het is mijn schuld, maar ik heb er zo'n spijt van. O, wilt U alstublieft, alstublieft Aartje terugbrengen? Laat U mij dan maar op kantoor gaan, als Aartje maar terug komt.”

Ze deed haar ogen weer open, verwachtte eigenlijk Aartje vlak voor zich te zien. Maar ze zag Aartje niet! O, wat moest ze nu nog doen? Ten einde raad keerde ze om. Ze begreep ineens, dat ze hulp moest halen. Maar dan moest ze eerst naar oom Jan en tante Bep!

Ontsteld luisterden tante en oom naar het snikkende relaas van Joke.

„Ik bel de politie op!” zei oom Jan, resoluut naar de telefoon lopend.

„Vertel dan meteen van Tinie!” riep tante hem na.

„Tinie?” schrok Joke.

„Ja,” zei tante. „Er lopen vanavond twee kinderen in 't donker rond te zwerven. Tinie heeft weer ongenoegen met haar tante gehad en is vermoedelijk weggelopen!”

Joke begon nu nog harder te snikken.

„Ze wilde om vier uur met mij mee, maar ik wilde het niet! O, had ik haar maar meegenomen!”

„Ja, had het maar gedaan!” zei tante stil.

Tinie had eerst een poosje achter Joke aangesjokt.

Bah, ze had het land! Heel erg het land!

Ze wilde niet naar huis, waar tante haar met allerlei verwijten zou overladen. En enkel en alleen omdat ze vanmiddag een kopje had gebroken.

Ze had een draai om haar oren gekregen, maar dat was niet het ergste. Tante had smalend gezegd: „Je bent al net zo onhandig als je moeder vroeger!”

Toen was ze woedend geworden, had met gebalde vuisten voor tante gestaan en geschreeuwd: „O, ik haat u, ik haat u!”

Plotseling had ze zich omgekeerd en was naar buiten gevlogen.

En nu liep ze achter Joke aan, in de hoop, dat die haar mee zou vragen.

Maar Joke lette niet op haar, was te vol van het feit, dat haar vader en moeder gauw thuis zouden komen.

Tinie ging langzamer lopen. Ze zou heus niet vragen of ze mee mocht. Eenzaam bleef ze achter; Joke zette het ineens op een hollen.

Waar moest ze nu heen? Naar huis wilde ze niet, daar ging ze nooit meer naar toe.

Ongemerkt sloeg Tinie de weg in, die naar de boerderijen voerde. Zachtjes begon het te sneeuwen. Grote vlokken dwarrelden langzaam neer en maakten alles wit.

Ook het zwerfende figuurtje op de stille landweg.

Opgewekt zingend sloeg Aartje het korenwegje in.

Hij ging het kindje zoeken en dat moest in het veld zijn, in een stal. Zo had hij het verhaal van Dien gehoord, die middag! Dien had het niet uitverteld, ze moest plotseling naar de winkel toe. Maar hij zou het wel gauw vinden, want een eindje verderop waren boerderijen en stallen. En in één daarvan zou het kindje wel zijn! Aartje hield op met zingen, hij begon te hollen, wilde gauw bij de stal zijn.

Maar al gauw werd hij moe. En plotseling begon het te sneeuwen. Hele grote, dikke vlokken.

Aartje keek verrukt naar die grijze dingen, die wit waren als ze op de grond kwamen.

Hij vergat voor een poosje het kindje en speelde met de vlokken. Hij ving ze op en liet ze in zijn warme handjes smelten.

Maar zijn handjes werden er zo koud van en zijn hoofdje werd nat, want hij had geen muts op en geen wanten aan. Die lagen bovenop de kapstok en daar kon Aartje niet bij.

Toen dacht hij ineens weer aan het kindje en hij liep een poosje haastig door.

Maar 't weggetje was al bijna ondergesneeuwd en hij werd zo moe . . . zo moe . . .

En 't was al bijna helemaal donker!

Zou hij de stal niet vinden . . . ?

Steeds langzamer gingen Aartjes voetjes en steeds vaker bleef hij even staan om uit te rusten. En al witter werd zijn kleine figuurtje. En toen dacht hij: „Ik ga heel even zitten! Ik ben zo moe . . .”

Tinie dwaalde een paar uur door de velden.

Ze werd steenkoud, had kletsnatte voeten en was van top tot teen wit van de sneeuw.

Ze kreeg honger en bedacht, dat het thuis toch beter zou zijn, dan hier in het donker.

Ze zou vast straf krijgen, maar dat kon haar niets meer schelen. Kroop ze lekker in bed en kon ze aan 't kerstfeest denken, dat ze tweede kerstdag in de kerk zouden vieren.

Of zou ze daar niet naar toe gaan?

Dat kerstfeest was toch niet voor haar! Ze was veel te ondeugend,

zei tante altijd. Nee, Jezus was niet voor haar op aarde gekomen. Die dacht niet aan kinderen, zoals zij. Kun je begrijpen!

Langzaam sloeg ze het korenwegje in. Hier hadden ze een poosje geleden ook gelopen en hadden ze knollen gejat. Lekker waren die geweest. Als ze er aan dacht, liep haar 't water in de mond.

Met haar vriendinnen was ze toen. Vriendinnen? Niks hoor, ze gaven geen steek om haar. Joke, ja die was nog de aardigste, maar die had haar vandaag ook in de steek gelaten!

Was vader maar thuis, dan was alles anders! En leefde moeder nog maar. Die begreep haar wel, maar tante snapte niks van haar!

„Moeder, o moeder!” snikte ze plotseling.

Verblind door haar tranen en de dichte sneeuwval, zag ze niet het heuveltje vlak voor zich.

Ze struikelde erover en viel languit in de sneeuw.

Geschrokken krabbelde ze overeind.

Het heuveltje bewoog en zei: „Kindje zoeken!”

„Waaat!” schreeuwde Tinie. Ze vergat op slag haar eigen verdriet en trok het heuveltje overeind.

„Aartje, wat doe jij hier?”

„'t Kindje is zo ver weg en Aartje is zo moe!” klaagde het heuveltje, dat Aartje was.

„Je kunt wel doodgaan in de sneeuw. Vooruit, ga gauw mee!”

„Nee, eerst kindje zoeken,” sribbelde Aartje tegen.

„Tweede kerstdag gaan we naar de kerk. Daar wordt verteld van het Kindje en kun je horen, waar het is!” wist Tinie ineens het goede antwoord.

Gedwee liet Aartje zich nu meevoeren.

Hand in hand strompelden ze door het veld. Het weggetje was helemaal bedolven onder de sneeuw.

Eindelijk, eindelijk zagen ze de lichten van de winkel en werden ze even later in tante Beps armen opgevangen.

Heel laat ging Joke die avond naar bed.

Maar toen ze eindelijk onder de wol lag, wist ze, dat alles weer goed was.

Ook goed met Tinie, want tante Bep bracht Tinie thuis en had later

gezegd: „Tinies vader is onverwacht met kerstverlof gekomen. Ik geloof, dat het tussen Tinie en haar tante wel weer in orde komt.” Tante had lang met Joke gepraat.

Aartje lag toen al in bed, met wel vier dekens en twee kruiken. Joke had alles verteld en ook gezegd, dat ze er zo'n spijt van had. En fluisterend zei ze: „Ik heb ook gevraagd, of de Here Aartje wou terug brengen!”

Stil en ernstig had tante geluisterd.

Toen Joke klaar was, zei ze alleen: „Vergeet straks niet te danken, Joke! En vergeet ook niet te vragen of God je overal mee wil helpen. Ook als je goede voornemens hebt. Want uit ons zelf kunnen we niets. Dan doen we juist alles verkeerd!”

En Joke vergat het niet!

Toen ze eindelijk insliep, was alles weer goed!

Ja, alles!

19

Dubbel feest!

Joke, Tinie en Aartje liepen op de buitenweg.

Het was tweede kerstdag en nu gingen ze met z'n drieën naar de kerk, waar het schoolkerstfeest werd gevierd. Het was een heel eind lopen, wel een half uur, maar dat hinderde niet. Dat hadden ze er graag voor over.

„Je gaat straks zeker niet met ons mee?” vroeg Joke aarzelend.

„Nee,” lachte Tinie. „Vader is toch thuis en het is nu zo gezellig! En tante is heel aardig!”

„Dan moet jij ook lief zijn tegen haar!” stelde Joke vast.

„Ja, ik ben vaak een naar spook, hè?”

„Nou en of!” lachte Joke. Maar Tinies ernstig gezicht ziende, zei ze hartelijk: „Ik ben ook vaak een mispunt, hoor! Daar hebben we allemaal op onze tijd last van!”

Blij en tevreden liepen ze verder, babbelend over het kerstfeest. Ja, ze waren allemaal blij! Blij, omdat Tinie en Aartje niet ziek geworden waren!

Blij, omdat ze toch fijne dagen hadden en ze waren juist zo bang geweest, dat dit niet het geval zou zijn!

En nu waren ze op weg naar de kerk.

„Kindje zoeken!” had Aartje gezegd.

Tante had het verhaal opnieuw verteld en toen begreep Aartje, dat het kindje Jezus heel veel jaren geleden was geboren in een stal.

Verder begreep hij er nog niet veel van, daar was hij nog te klein voor.

Op de wegen was niet veel sneeuw meer. Die was tot grote hopen aan de kant geveegd en was allang niet wit meer, maar vies en bruin.

Op de daken en de bomen lag echter een dikke, witte vacht en dus was het toch een witte kerst.

In de kerk was het licht en warm.

Aan weerskanten van de Bijbel stonden lange witte kaarsen stil te branden.

„Net wachters!” vond Joke die er vlak tegenover kwam te zitten. Dominee vertelde het kerstverhaal.

„De Here Jezus is voor iedereen op de wereld gekomen. Voor groot en klein, voor arm en rijk. Voor mensen, die ziek zijn en voor mensen, die een groot verdriet hebben. Maar al zijn we gelukkig, toch hebben we Jezus nodig, omdat we allemaal zondaren zijn. Want de Here Jezus is juist voor zondaren op de aarde gekomen. Hij alleen kan ons volkomen gelukkig, dat is zalig, maken! En daarom mogen we ook nu een blij kerstfeest vieren!”

Tinie werd heel blij, toen ze deze woorden hoorde. „Voor ons allemaal,” zei de dominee. Dus ook voor haar!

’t Was alleen zo moeilijk, om altijd gehoorzaam te zijn. Maar toch zou ze het proberen, echt proberen!

Met een heleboel kinderen gingen ze in ’t donker de eenzame weg naar huis.

Telkens sloegen een paar kinderen een zijweg in. Ten slotte bleven Tinie, Joke en Aartje over.

Aartje hield zijn zusje stevig vast. Hij vond het een beetje griezelig, zo in het donker op de buitenweg te lopen.

O, kijk! Bewoog daar iets! Angstig kneep hij Joke in de hand.

Tinie en Joke waren in hun hart ook een beetje bang, maar ze wilden het niet voor elkaar weten. Ze gingen wel steeds vlugger lopen en haalden verlicht adem, toen ze in een meer bewoond gedeelte kwamen. Aan de ene kant stonden huizen en aan de andere kant was een spoorlijn. Hier en daar brandden lantaarns. Het was er niet zo donker. Aartje hield het boek en de sinaasappel, die hij had gekregen, stevig vast.

Plotseling zag hij de sneeuwhopen aan de kant van de weg.

Daar moest hij natuurlijk in lopen. Dat ging prachtig!

„Kom Jokie, doe je mee? 't Gaat zo fijn!” riep hij.

Dat liet Joke zich geen tweemaal zeggen en Tinie huppelde ook al gauw mee. 't Ging lekker vlug! Zo waren ze veel eerder thuis!

Ineens struikelde Aartje. Joke was vlak achter hem, zij viel over hem heen en Tinie, die vlak achter Joke was, struikelde daar weer over. Een verwarde kluwen van lijven, armen en benen, worstelde om overeind te komen. Zo goed en zo kwaad het ging, klopten ze de sneeuw van zich af.

„M'n sinaasappel!” snikte Aartje ineens. „M'n sinaasappel is weg!” In het donker zochten ze, maar ze konden niets vinden.

Aartje ging rustig op een sneeuwhoop zitten huilen en liet de meisjes zoeken.

„Toe jò, hou op met grienen. Help mee zoeken!” commandeerde Joke.

De sinaasappel bleef weg. Misschien lag hij wel onder de sneeuw bedolven!

„Hier heb je de mijne!” zei Joke ten einde raad. Ze kreeg medelijden met het brullende Aartje.

„Laten we maar gauw naar huis gaan. Oom en tante worden anders weer ongerust!”

Getroost met Jokes sinaasappel, liep Aartje gedwee mee.

't Laatste stukje werd hollend afgelegd. Ha, daar was het huis al en het verlichte raam van de kamer. Tante had expres voor hen de gordijnen opengelaten.

Hé, er was bezoek!

Wie zou dat zijn . . . ?

Hoorden ze goed . . . ?

Joke stortte naar binnen, Aartje struikelde over zijn korte beentjes regelrecht in . . . vaders armen!

En moeder hield Joke stevig vast en zoende en knuffelde haar, terwijl de tranen over haar wangen rolden.

En Joke stamelde maar: „O, mam, o, mam, wat fijn . . .”

„Hoe komt u nu al hier?” vroeg Joke later op de avond.

„De boot kwam eerder binnen, dan we dachten!” legde vader uit.

„We hebben dadelijk oom Chris opgebeld. Hij stond bij de haven te wachten en heeft ons met de wagen hierheen gebracht. Nu kunnen we toch samen kerstfeest vieren.”

Joke moest telkens naar vader kijken. Wat zag hij er weer vrolijk en sterk uit. Net als heel vroeger, voordat hij ziek werd.

„Bent u weer helemaal beter?” vroeg ze plotseling.

„Ja, helemaal. Ik popel om aan 't werk te gaan. We gaan zo gauw mogelijk naar huis!”

„Naar huis!” zei Joke blij.

„Huis! Huis!” herhaalde Aartje.

Tante Bep hoorde het.

Ze veegde stilletjes een traan weg.

En toch was ze blij!

20

Weer thuis!

Nu was alles weer bij het oude!

Of nee, toch niet, er veranderde juist heel veel!

Eind maart trouwden tante Toos en oom Chris en daar mocht Joke wel bij zijn. Evenals vader en moeder, Alie en Aartje en . . . noem maar op! Alle mensen, die iets met het oude huis te maken hadden, waren van de partij. Zelfs Joost de hond, die nu niet meer elke dag voor 't raam hoefde uit te kijken of 't vrouwtje nog niet kwam!

Als Joke nu uitging, hief hij zo'n erbarmelijk gehuil aan, dat ze er een gewoonte van maakte hem te vertellen, dat ze weer gauw terug kwam. En hij begreep het goed! Ja, Joost was een verstandige hond! Tante Toos trouwde bij Joke uit huis.

„Je bent hier zo lang geweest en hier heb je oom Chris leren kennen, gun ons dat pleziertje nu maar!” hadden vader en moeder gezegd . . . Het was een reuze feest geworden!

De beide bruidsmeisjes, Joke en Gerrie, waren het roerend met de bruidegom eens, dat ze nog nooit zo'n schattig bruidje hadden gezien. Na de bruiloft vertrok het jonge paar voor een korte huwelijksreis. Als ze terugkwamen, zouden ze in de bungalow gaan wonen, die oom, even buiten het stadje had laten bouwen.

Joke was er al eens geweest. Ze vond, dat hij snoezig ingericht was en ze hoopte, gauw eens in de mooie logeerkamer te mogen slapen. Met het vertrek van tante Toos was het veel stiller geworden in huis. Veel tijd om tante te missen, had Joke niet. Ze moest hard aanpoten voor haar opleiding.

Er was besloten, dat ze naar de middelbare meisjesschool zou gaan. Tenminste, als ze slaagde voor haar toelatingsexamen!

„Met dat einddiploma kun je verschillende kanten uit,” zei vader.

„Voorlopig behoef je nog geen keus te maken. Probeer eerst te slagen. Na die tijd zien we verder!”

Diep in haar hart wist Joke, wat ze worden wilde. Maar dat was van later zorg! Heel belangrijk was het, dat vader zo opgewekt en vrolijk was. Dat kwam niet alleen door de reis, maar ook, doordat er voldoende personeel was. Dat maakte het voor vader veel gemakkelijker. Hij had meer tijd voor moeder en speelde vaak met Aartje en haar.

Op een morgen in de paasvakantie hielp Joke Gait in de tuin.

De sneeuwkllokjes en krokussen waren uitgebloeid. De tulpen en narcissen daarentegen stonden in prachtige tooi!

De blaadjes botten uit de knoppen. Vogeltjes bouwden hun nest, zij vlogen af en aan en hadden het reuze druk!

„We hebben een vroeg voorjaar!” zei Gait tevreden. „Kom tuinman, dit perkje wieden en 't werk voor vandaag zit er weer op!”

Joke boog zich over het bloemperk. Met een kleine schoffel en een hark ging ze voorzichtig tussen de bloemen.

Ze had haar tuin-overal aan met een heleboel zakken. Daar kon je zo fijn van alles instoppen.

„Mooi is de tuin al, hè Gait?” Joke kreeg geen antwoord van hem.

Inplaats daarvan klonk vaders stem: „Je hebt er echt liefhebberij in, hè Joke?”

„Niet alleen liefhebberij!” lachte moeder, die erbij kwam staan.
„Ik geloof dat Joke een beroep in die richting wil kiezen. Is 't niet zo, kind?”

Joke keek blij verrast op.

Vertrouwd en vader en moeder haar toch nog, na alles wat er bij oom en tante gebeurd was?

Want dat vader en moeder alles wisten, sprak vanzelf!

Maar als ze haar niet vertrouwden, zouden ze dit toch niet zeggen?

„Nou . . .?” vroeg vader glimlachend.

„Als . . . als 't mag?” stamelde Joke met een hoogrode kleur.

„Ik denk wel, dat 't kan!” lachte vader. „Doe in ieder geval goed je best!”

„Nou en of!” beloofde Joke. Ze vloog eerst vader en daarna moeder om de nek en zoende hen, dat 't klapte.

„Kom kind, we gaan eten!” Moeder nam Jokes ene arm en vader haar andere.

„Je komt al tot mijn schouder!” lachte vader.

„Ik groei u gauw boven 't hoofd!” riep Joke overmoedig.

Gedrieën liepen ze naar binnen, op de voet gevolgd door Joost, die 't vrouwtje geen ogenblik uit 't oog verloor.

Vanuit de keuken klonk Alies stem: „Handen wassen, Aartje! Zó mag je niet aan tafel!”

Het carillon begon te spelen.

Het stuwde zijn vrolijke klanken over de stad.

De tonen buitelden over elkaar als jolige kinderen, die onverwacht een dag vrijaf van school hebben.

Ze sprongen over de daken van de huizen en gleden langs de muren naar beneden.

Sommige tonen wipten een open raam binnen en bleven daar hangen, zodat de mensen, die binnen waren, het wijsje herkenden en het meezongen.

Ze wipten ook een huis binnen, dat ergens in een straat stond.

Een jongetje dat Aartje heette, zette zijn pas gewassen handen als

een toeter aan de mond en galmde: „Hij heeft gewonnen de Zilvervloooooot!”

Zo stapte hij de kamer binnen, waar zijn zusje hem met een zwaai tussen vader en moeder inzette!

Gait keek vanuit de tuin naar het oude huis!

Hij trok de pet van zijn hoofd, krabde zijn kale kruin en mompelde: „Joke redt het wel, ze wordt vast een goeie tuinman! Ik hoop, dat ik 't nog beleven mag!” Langzaam draaide hij zich om, zette de pet weer op en ging 't tuinpoortje door.

Zijn voetstappen klonken gelijk met de zware slagen van de torenklok.